

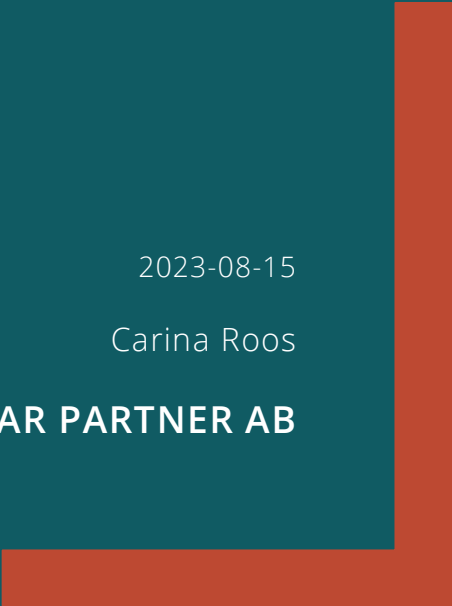
Slutrapport Dnr 0348/22

HÅLLBAR TILLVÄXT

2023-08-15

Carina Roos

CR HLLBAR PARTNER AB

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	2
Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Utgångspunkter.....	5
<i>Vision 2030</i>	5
<i>Lokala förutsättningar</i>	5
<i>Systemgränser</i>	5
<i>Avgränsningar</i>	5
Metod.....	6
<i>Framework for Strategic Sustainable Development</i>	6
<i>Backcasting</i>	7
<i>Genomförande</i>	7
Förväntad nytta/effekt.....	10
Resultat per fokusområde.....	11
<i>Markanvändning</i>	11
<i>Energi</i>	21
<i>Byggnation</i>	26
<i>Vatten och avlopp inklusive dagvatten</i>	28
<i>Mat</i>	32
<i>Konsumtion</i>	39
<i>Medarbetare</i>	42
<i>Medborgare</i>	47
<i>Näringsliv (företag/handel)</i>	54
<i>Ekonomi</i>	62
<i>Kommunikation</i>	67
Utforma handlingsplaner.....	68
Nyckeltal och process för uppföljning.....	69
<i>Förslag på nyckeltal</i>	69
<i>Process för uppföljning och vidareutveckling</i>	80
Referenser.....	81
Bilaga 1: Bruttolista – Kreativa förslag på lösningar.....	82

Sammanfattning

Med anledning av de hållbarhetsutmaningar världen står inför och utifrån målen i Agenda 2030 måste all tillväxt ske på ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt. För att Älvsbyns kommun ska nå målet om en befolkningstillväxt på 2000 invånare till år 2030 och samtidigt stå väl rustad att möta hållbarhetsutmaningarna (miljömässigt, socialt, ekonomiskt) behövs en plan för hur kommunen ska agera långsiktigt. Därför beslutade Kommunstyrelsen, den 26 september 2022 §129, att uppdra åt kommunchef att ta fram en plan för hållbar tillväxt.

Projektet påbörjades i september 2022. Kommunförvaltningens ledningsgrupp var projektets styrgrupp och projektgruppen bestod av representanter från förvaltningsorganisationen, Älvsbyns Fastigheter AB och Älvsbyns Energi AB. Kopplat till projektet fanns ett antal referensgrupper, med representanter från verksamhetens olika enheter, som var involverade vid framtagningen av nuläge (B) och förslag på lösningar (C). För att förankra projektet i hela organisationen genomfördes information och dialog via verksamhetens arbetsplatsträffar.

Projektet har använt metoden Framework for Strategic Sustainable Development (FSSD) för att identifiera vilka miljömässiga, sociala och ekonomiska resurser som Älvsbyns kommun behöver ta hänsyn till för att möjliggöra en hållbar befolkningstillväxt. Med utgångspunkt från FSSD och med hjälp av backcasting, en metod för strategisk planering, har projektet tagit fram en plan för hållbar tillväxt som tar höjd för en befolkningstillväxt på 2000 invånare.

Projektet har identifierat vilka områden som kommunen behöver fokusera på för att lyckas. Dessa är; markanvändning, energi, byggnation, vatten och avlopp inklusive dagvatten, mat, konsumtion, medarbetare, medborgare, näringsliv, ekonomi och kommunikation.

Inom respektive område har projektet tagit fram förslag på mål (A) till 2030 och i vissa fall även till 2045. Projektet har därefter etablerat ett nuläge (B), gjort en gapanalys i relation till föreslagna mål, tagit fram förslag på lösningar (C) och lämnat rekommendationer för vilka åtgärder som behöver prioriteras inom varje område (D).

Älvsbyns kommun behöver kunna säkerställa att det arbete som genomförs skapar en förflyttning i rätt riktning. Därför har projektet tagit fram en process för uppföljning och vidareutveckling samt nyckeltal som kan användas för att mäta och följa upp det arbete som görs.

För att Älvsbyns kommun ska kunna genomföra förändringarna på ett strukturerat och effektivt sätt behövs handlingsplaner med aktiviteter, delmål, tidpunkt för när aktiviteten ska vara klar och vilken befattning/roll som ansvarar för att färdigställa aktiviteten. För att rapporten ska kunna användas för att skapa handlingsplaner för respektive område har projektet valt att utforma den så att mål, nuläge, resultat, och prioriteringar för varje fokusområde finns samlat.

Handlingsplanerna behöver implementeras i kommunens strategiska plan så att de blir en del av den ordinarie verksamheten och den årliga revisionen av den strategiska planen.

Inledning

Med anledning av de hållbarhetsutmaningar världen står inför och utifrån målen i Agenda 2030 måste all tillväxt ske på ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart sätt.

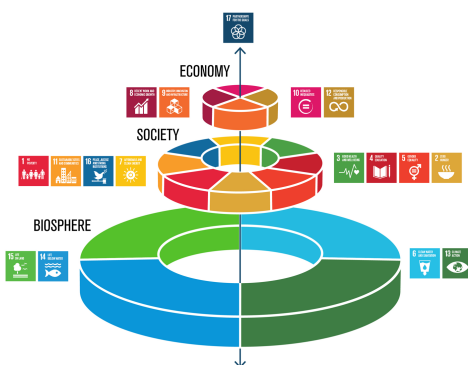
*"Hållbar utveckling är
en utveckling som tillfredsställer dagens behov
utan att äventyra kommande generationers möjligheter
att tillfredsställa sina behov"*

Gro Harlem Brundtland, FN:s världskommission för miljö och utveckling, 1987.

För att Älvsbyns kommun ska nå målet om en befolkningstillväxt på 2000 invånare till år 2030 och samtidigt stå väl rustad att möta hållbarhetsutmaningarna behövs en plan som tydliggör hur kommunen ska agera långsiktigt. Därför beslutade Kommunstyrelsen, den 26 september 2022 §129, att uppdra åt kommunchef att ta fram en plan för hållbar tillväxt.

Bakgrund

De hållbarhetsutmaningar världen står inför är omfattande och alla har ett ansvar att agera.

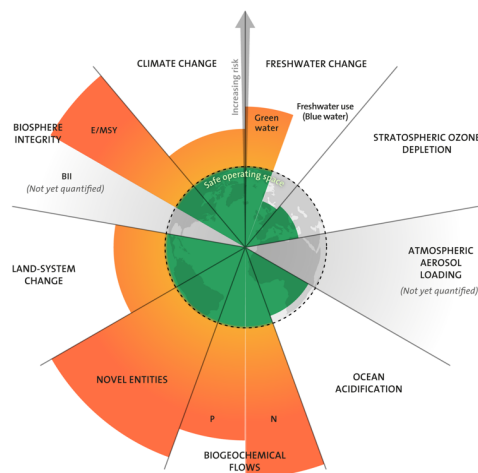

Credit: Azote Images for Stockholm Resilience Centre, Stockholm University.

Den 25 september 2015 antog FN:s medlemsländer, en universell agenda för hållbar utveckling – Agenda 2030. Den består av sjutton globala mål som ska uppnås till år 2030. Alla länder har därmed tagit på sig ansvaret att skapa en mer rättvis och hållbar värld.

Ledorden för agendan är: Leave No One Behind (Lämna ingen utanför) och målen omfattar alla tre dimensioner av hållbarhet: miljömässig, social och ekonomisk. De flesta målen för social hållbarhet är extremt konkreta, de är kvantifierade och tidsatta vilket gör att de går att applicera på den egna organisationens utvecklingsarbete samt är möjliga att mäta och följa upp.

Miljömålen är inte lika tydligt kvantifierade. Där kan organisationen använda modellen Planetary Boundaries; som har utvecklats av en grupp forskare, under ledning av Johan Rockström, vid Stockholm Resilience Centre (Stockholms universitet) för att visualisera de nio miljöområden som vi är beroende av för vår överlevnad.

Credit: Designed by Azote for Stockholm Resilience Centre, based on analysis in Wang-Erlandsson et al 2022, Persson et al 2022 and Steffen et al 2015.

Forskningen visar att vi redan har överskridit gränserna för sex av dessa områden:

- Biologisk mångfald
- Kväve- och fosforcykeln
- Klimat
- Landanvändning
- Främmande ämnen
- Grönt vatten

Det innebär att vi måste hitta lösningar som tar oss tillbaka in i det område som i modellen kallas för "safe operating space" (säkert driftutrymme).

De nio miljöområden som beskrivs i modellen är integrerade i och påverkar varandra samtidigt som de är nära kopplade till oss människor och våra aktiviteter. Vi behöver därför betrakta helheten som ett komplext socio-ekologiskt system som måste adresseras utifrån ett helhetsperspektiv.

Vad gäller de ekonomiska hållbarhetsmålen lyfter Agenda 2030 fram fyra områden:

- Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt
- Hållbar industri, innovationer och infrastruktur
- Minskad ojämlikhet
- Hållbara städer och samhällen

Grunden för ett hållbart samhälle är en rättvis fördelning av resurs och ekonomiskt, socialt och politiskt inflytande i samhället. Ett jämlikt samhälle bygger på principen om allas lika rättigheter och möjligheter oberoende av vem man är eller var man kommer ifrån. Idag fungerar den globala ekonomin inte tillräckligt bra för tillräckligt många människor.

Utgångspunkter

Projektet har utgått från att befolkningen i kommunen ökar med 2 000 personer till år 2030. Givet läget i världen måste ökningen göras på ett hållbart sätt.

Vision 2030

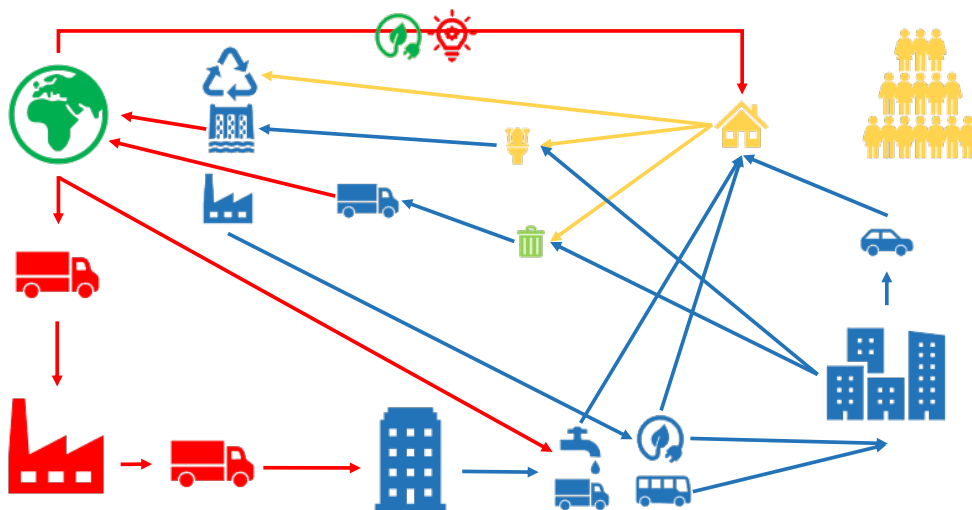
Projektet har också tagit avstamp i den vision som Älvsbyns kommun antog i april 2014 och som ligger till grund för den strategiska planeringen.¹

Lokala förutsättningar

I norra Sverige sker flera stora satsningar för industrins omställning vilket gör att nya jobb skapas både i samband med uppförande och sedan under drift. Älvsbyns kommun ingår tillsammans med Luleå, Piteå, Boden, Kalix och Övertorneå i en gemensam FA-region (Luleå) och arbetspendlingen mellan kommunerna i regionen är redan stor. Genom att utveckla kommunen som attraktiv boendeort och fortsätta utveckla det starka lokala näringslivet har kommunen goda förutsättningar att ta vara på den starka utveckling som sker i regionen.

Systemgränser

För att kunna åstadkomma en långsiktig hållbar omställning måste Älvsbyns kommun ta ansvar för hela sin värdekedja.

Figur 1: Illustration av Älvsbyns kommuns systemgränser

Avgränsningar

Den hållbara tillväxtplanen gäller för Älvsbyns kommun som organisation inklusive de kommunala bolagen. I de fall det med kommunen någonstans i texten avser kommunen som fysisk plats eller samtliga kommuninvånare kommer det att förtydligas.

¹ Vision 2030, Dnr 19/13-003, Fastställd/upprättad av KF §29/2014-04-28.

Metod

Det ohållbara kommer att sluta fungera men det finns fortfarande tid att agera. För att hantera komplexiteten i hållbarhetsutmaningarna behövs en metod som hjälper oss sortera och hantera problemen i relation till varandra.

Därför har Älvsbyns kommun valt att använda metoden Framework for Strategic Sustainable Development (FSSD) för att identifiera vilka miljömässiga, sociala och ekonomiska resurser som kommunen behöver ta hänsyn till för att möjliggöra hållbar befolkningstillväxt.

Framework for Strategic Sustainable Development

FSSD är baserad på vetenskap, utgår från helheten och fokuserar på de förutsättningar som är nödvändiga för att klara omställningen. Den kan användas i olika typer av verksamheter, oavsett storlek, och har använts med framgång sen början av 1990-talet. Metoden gör det möjligt att hitta synergier och minimerar risken för stuprörstänk. Den är konkret och tydlig vilket gör det möjligt att gå från ord till handling.

FSSD bygger på fyra hållbarhetsprinciper som beskriver de förutsättningar som måste vara uppfyllda för att vi ska få en långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

I ett hållbart samhälle utsätts inte naturen för

...systematisk koncentrationsökning av ämnen från jordskorpan

...systematisk koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion

...undanträngning med fysiska metoder

...och i det samhället finns inga strukturella hinder för människor att tillgodose sina grundläggande behov.

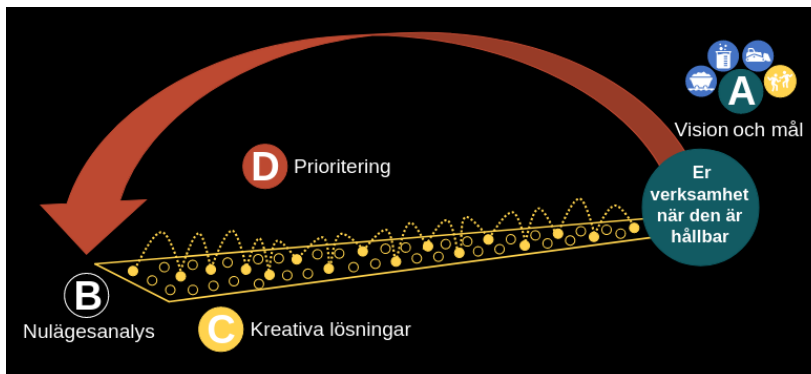
Framgång i ett hållbart samhälle innebär att vi inte har någon ökning av det som underminerar biosfären samtidigt som vi tillgodoser alla människors grundläggande behov.

Med utgångspunkt från hållbarhetsprinciperna och med hjälp av backcasting, en metod för strategisk planering, har Älvsbyns kommun tagit fram en långsiktig hållbarhetsplan som tar höjd för en befolkningstillväxt på 2000 invånare.

Backcasting

- A. Definiera vad som är framgång för Älvsbyns kommun.
- B. Göra en nulägesanalys för att identifiera kritiska hållbarhetsutmaningar.

Gapet mellan A och B är den resa som Älvsbyns kommun behöver göra för att nå full hållbarhet

Figur 2: Backcasting, en modell för strategisk planering.

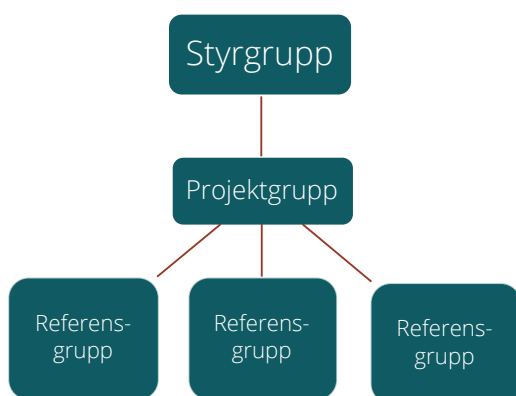
- C. Generera kreativa förslag på lösning för att utveckla en strategi
- D. Prioritera förslagen för att skapa en effektiv plan

Det handlar om att göra rätt saker, på rätt sätt, vid rätt tidpunkt.

Genomförande

Framtagningen av Älvsbyns kommuns hållbara tillväxtplan påbörjades i september 2022 och genomfördes i projektform med extern processledning.

Kommunförvaltningens ledningsgrupp var projektets styrgrupp och projektgruppen bestod av representanter från förvaltningsorganisationen, Älvsbyns Fastigheter AB och Älvsbyns Energi AB. Kopplat till projektet fanns ett antal referensgrupper med representanter från verksamhetens olika enheter. Referensgrupperna var involverade vid framtagningen av nuläge (B) och förslag på lösningar (C). För att förankra projektet i hela organisationen genomfördes information och dialog via verksamhetens arbetsplatsträffar.

Figur 3: Projektorganisation

Förslag på mål (A)

Projektet har genom en workshop med ledningsgruppen och ett antal nyckelpersoner, i september 2022, identifierat vilka områden som Älvsbyns kommun behöver fokusera på för att lyckas. Dessa är

- Markanvändning
- Energi
- Byggnation
- Vatten och avlopp inklusive dagvatten
- Mat
- Konsumtion
- Medarbetare
- Medborgare
- Näringsliv
- Ekonomi

Inom respektive område har projektet tagit fram förslag på mål. Utgångspunkten har varit att ta fram förslag på mål till år 2030 men inom vissa områden har det varit relevant att även föreslå mål till år 2045.

Kommunikation utpekades inte som ett fokusområde från start men i flera av de workshops som hölls med referensgrupperna lyftes frågan upp. Projektet har därför valt att inkludera kommunikation som fokusområde och ta fram förslag på mål även för detta område.

Därefter genomfördes en workshop med verksamhetens enhetschefer för att förankra och få feedback på de föreslagna fokusområdena.

Nuläge (B)

Projektgruppen etablerade nuläget genom att samla in relevant data för respektive fokusområde i samarbete med de referenspersoner som var engagerade i projektet.

Med utgångspunkt från förslag på mål (A) och nuläge (B) genomförde projektgruppen en gapanalys för respektive fokusområde.

Förslag på lösningar (C)

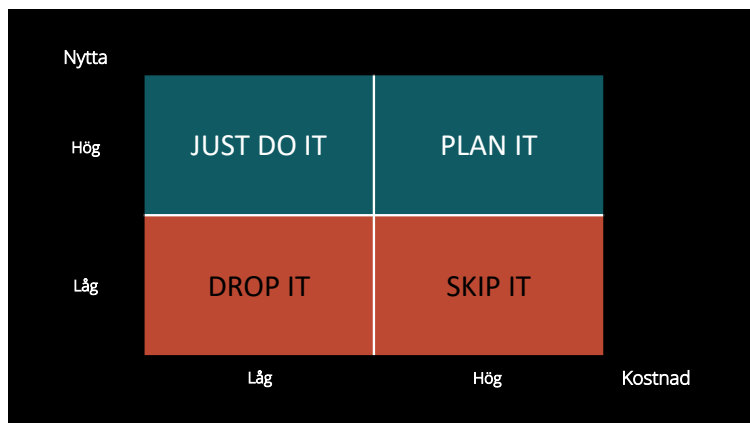
För att få fram relevanta förslag på lösningar genomförde projektet workshop tillsammans med referensgrupperna för de olika fokusområdena. Respektive workshop resulterade i en bruttolista med förslag på lösningar. Deltagarna fick också möjlighet att göra en prioritering av förslagen i anslutning till workshopen. Bruttolistan med förslag på lösningar och en lista med hur deltagarna prioriterat de olika förslagen finns i bilaga 1.

Prioritering (D)

Med utgångspunkt från de föreslagna lösningarna har projektgruppen gjort en prioritering baserat på nytta/kostnad enligt modellen nedan vilket resulterat i rekommendationer för varje fokusområde. Rekommendationerna har därefter förankrats i ledningsgruppen.

Beskrivning av modellen

Projektet har valt att använda en matris (fyrfältare) för att prioritera vilka åtgärder som på ett effektivt sätt bedöms bidra till att stänga gapet mellan A (förslag på mål) och B (nuläge).

Figur 4: Nytta/kostnad

Nytta: Hållbarhetsnytta (miljö och människa)

Kostnad: Tid (arbetsinsats) och pengar

Just do it: Ger bra effekt och har en låg kostnad (tid och pengar)

Här har projektgruppen valt att också lägga de aktiviteter som redan pågår för att synliggöra att de kommer att bidra till att stänga gapet. Kostnaden (i tid och pengar) har inte värderats eftersom aktiviteterna redan är beslutade och pågår.

Plan it: Ger bra effekt men har en hög kostnad (tid och pengar).

Drop it: Ger liten effekt och trots att arbetsinsatsen och/eller kostnaden är låg är det inte rätt aktiviteter att satsa på givet att organisationen behöver genomföra det som ger mest effekt först.

Skip it: Ger liten effekt och har i nuläget en hög kostnad (tid och pengar).

Projektets rekommendationer redovisas i relation till respektive fokusområde. Där redovisas enbart aktiviteter som projektet bedömt hör till Just do it och Plan it.

Förväntad nytta/effekt

Den hållbara tillväxtplanen

- Bidrar till att Älvsbyns kommun kan uppnå en hållbar befolkningstillväxt och bli en attraktiv kommun där fler människor vill leva och bo.
- Bidrar till ökade intäkter och lägre kostnader när det ohållbara blir allt dyrare.
- Gör att kommunen står väl rustad att möta hållbarhetsutmaningarna (miljömässigt, socialt och ekonomisk) vilket minskar sårbarheten för förändringar i omvärlden.
- Innebär att Älvsbyns kommun påbörjar resan mot att bli framtidens hållbara kommun.

Resultat per fokusområde

Nedan redovisas förslag på mål, nuläge, analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B) samt förslag på lösningar och prioritering för respektive fokusområde.

Markanvändning

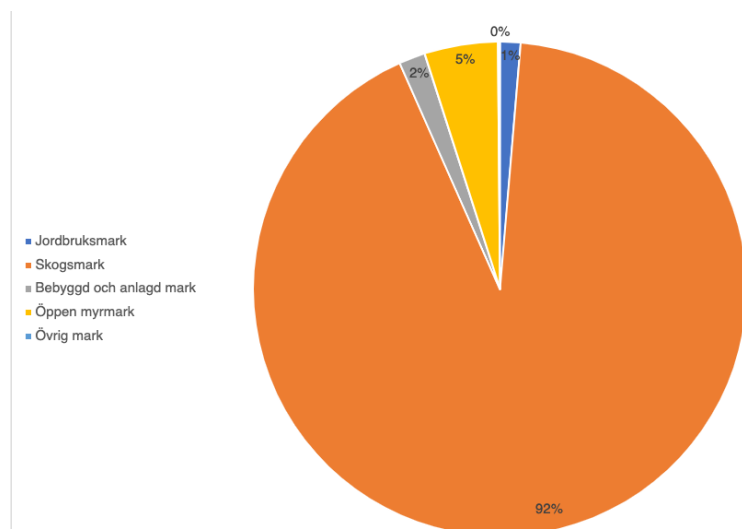
Markanvändning handlar om att säkerställa att Älvsbyns kommun bevarar de naturvärden som finns och samtidigt kan utveckla kommunen så att befolkningstillväxten blir verklighet på ett hållbart sätt.

Förslag på mål (A)

- Hållbar skogsförvaltning
- Åtgärder som stärker den biologiska mångfalden
- Attraktiva bostäder genom hela livet
- Tillgång till områden för etablering och utveckling av näringslivet
- Resurseffektiv lokalanvändning
- Infrastruktur
 - Tillgång till stabil bredbandsuppkoppling 2030
 - >90 procent täckning totalt
 - >60 procent täckning utanför tätort och småort
 - Laddinfrastruktur som täcker organisationens behov
 - Möjliggöra gång- och cykelpendling till arbete och studier
 - Kollektivtrafik som möjliggör arbets- och studiependling
 - Behovsanpassad allmän parkering i centrala Älvsbyn

Nuläge (B)

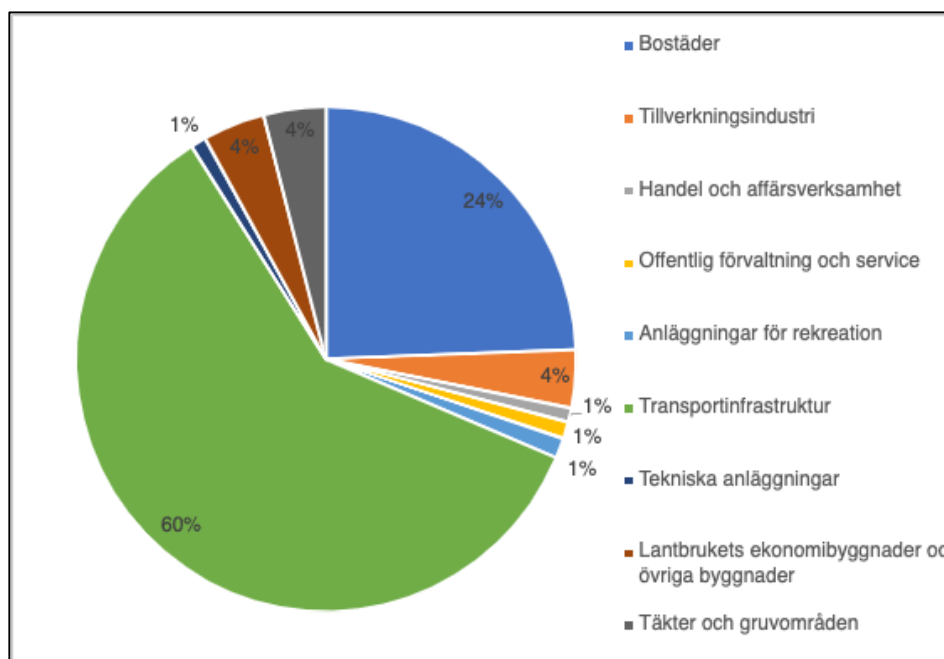
Älvsbyns kommun är en inlandskommun i Norrbotten med en yta på 1 713 km² och ett invånarantal på knappt 8 000. Kommunen ingår tillsammans med Luleå, Piteå och Boden i en gemensam arbetsmarknads- och bostadsregion med en folkmängd på omkring 158 000 invånare. Kommunen gränsar dessutom till Arvidsjaurs och Jokkmokks kommun. I kommunen finns totalt 180 881 hektar mark fördelat på 171 219 hektar land (95%) och 9 662 hektar vatten (5%). Landarealen utgörs till största delen av skogsmark (92%) och en mindre andel öppen myrmark (5%). I kommunen finns två procent bebyggd och anlagd mark och en procent jordbruksmark.

Figur 5: Markanvändning per markanvändningsklass (2020). Källa: SCB

Markarealen i kommunen ägs till största delen av företag (67,8%) och fysiska personer (29,6%). Älvsbyns kommun äger endast 848 hektar (0,5%) av den totala markarealen.

Den bebyggda och anlagda marken består till största delen av transportinfrastruktur (60%) och bostäder (24%). Mark med transportinfrastruktur består av 1 648 hektar vägområden (94%), 100 hektar järnvägsområde (6%) och en flygplats på 10 hektar (1%). I kommunen finns 38 hektar mark med anläggningar för rekreation fördelat på vintersportanläggningar (45%) och övriga sport- och fritidsanläggningar (55%). Mark för tillverkningsindustri utgör 109 hektar och handel och affärsverksamhet 27 hektar. Det finns 118 hektar täkter och gruvområden. Offentlig förvaltning och service nyttjar 27 hektar.

Figur 6: Bebyggd och anlagd mark (2020). Källa: SCB.

Mark med bostäder motsvarar en total yta på 720 hektar och består av 460 hektar för småhus som är permanent bebodda, 235 hektar för småhus som är tillfälligt bebodda samt 24 hektar med flerbostadshus.

Markanvändningsklass	Yta (hektar)	Andel av total markanvändning för bostäder
Mark med småhus som är permanent bebodda	461	64%
Mark med småhus som är tillfälligt bebodda (inkl. fritidshus)	235	33%
Mark med småhus totalt	696	97%
Mark med flerbostadshus	24	3%
Mark med bostäder totalt	720	100%

Figur 7: Markanvändning per bostadstyp. Källa: SCB.

Biologisk mångfald

Älvsbyns kommun har gjort satsningar för att öka den biologiska mångfalden och har en skogsförvaltningsplan.

Attraktiva bostäder genom hela livet

I rapporten har projektet valt att enbart redovisa nulägesdata för markanvändning per bostadstyp (ovan) och detaljplanerad mark i relation till bostäder. All övrig information kring nuläget för attraktiva bostäder redovisas i anslutning till medborgarperspektivet.

Planberedskap – tomtmark

Älvsbyns kommun har i dag 69 byggklara småhustomter till salu fördelat på Älvsbyn (33), Vidsel (18), Vistträsk (10) och Korsträsk (8). Samtliga tomter ligger inom detaljplanerade områden och är avstyckade. I Älvsbyn har kommunen också detaljplanerade och byggklara tomter för omkring 174 lägenheter i flerbostadshus. Utöver detta finns pågående detaljplaner motsvarande omkring 55 småhus och 70 lägenheter i flerbostadshus.

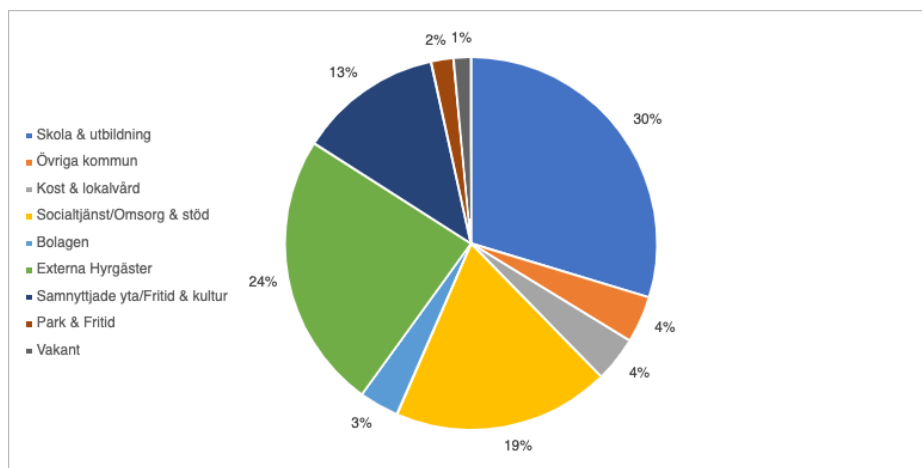
Område	Yta (hektar)
Älvsbyn	759
Vidsel	91
Vistträsk	33
Korsträsk	33
Övrigt	48
Summa	964

Figur 8: Detaljplanerad mark.

Sammantaget ger detta utrymme för ytterligare omkring 786 invånare vilket motsvarar 39 procent av den önskade befolkningstillväxten på 2 000 invånare.

Lokaler

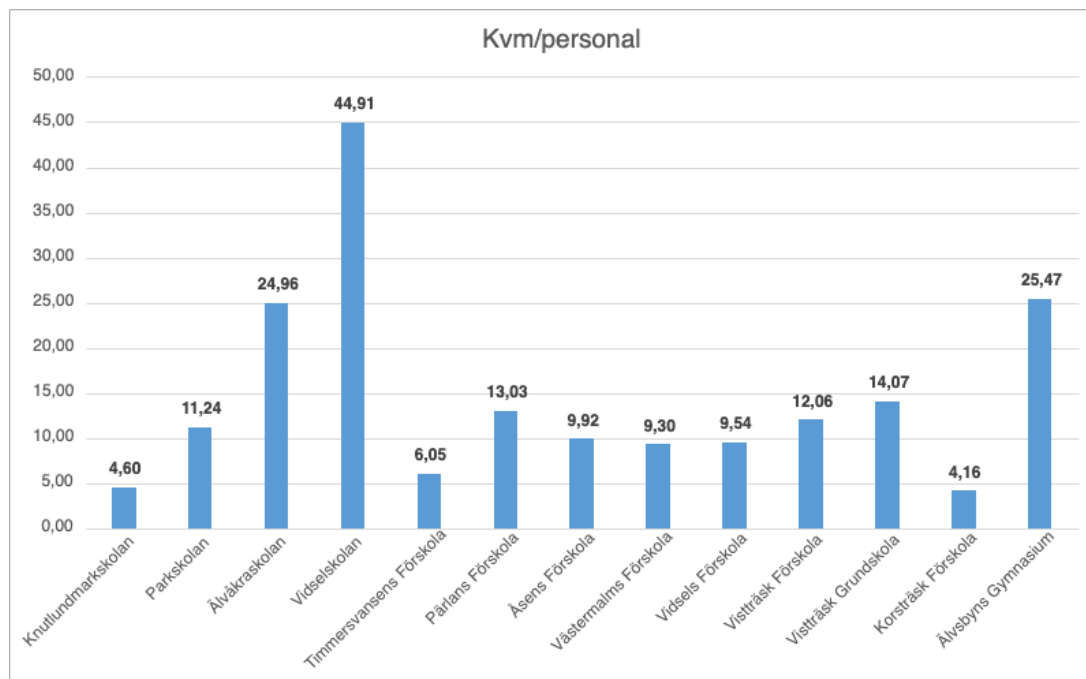
Älvsbyns kommun har lokalytor (LOA) motsvarande totalt 74 017 m². Kommunens verksamheter nyttjar 76 procent, externa hyresgäster nyttjar 24 procent och en procent är vakant.

Figur 9: Ytfördelning per verksamhet.

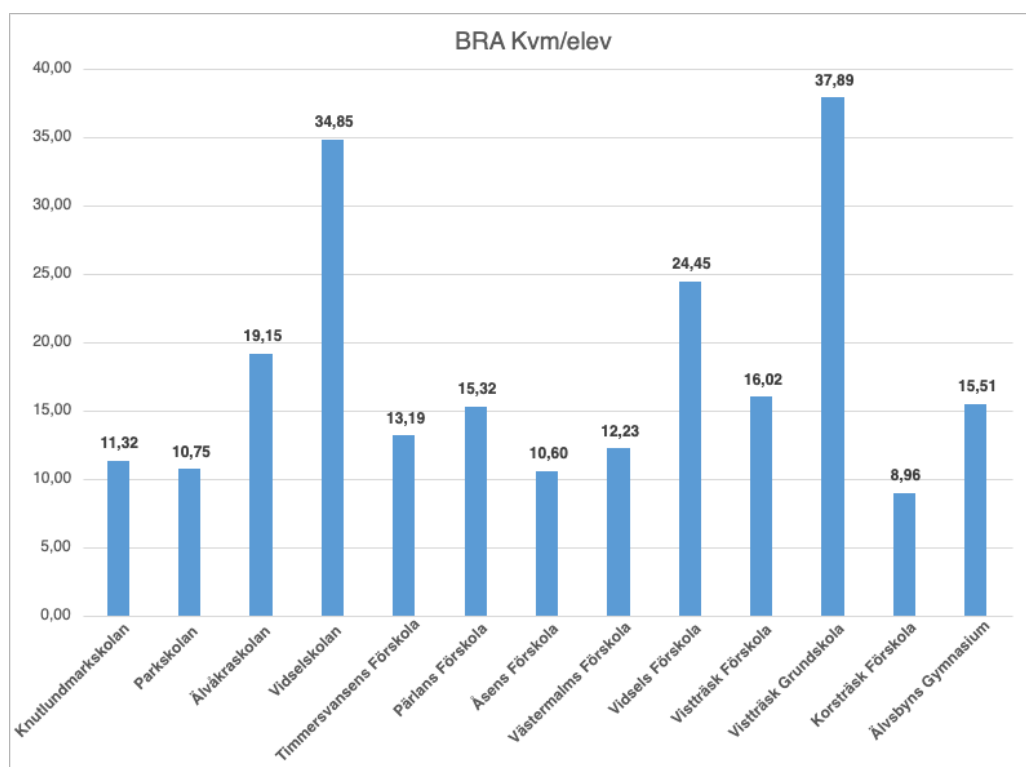
Utbildning

Kvadratmeterytan per anställd varierar mellan 4,16 m² och 44,91 m².

Figur 10: Yta (m²) per anställd.

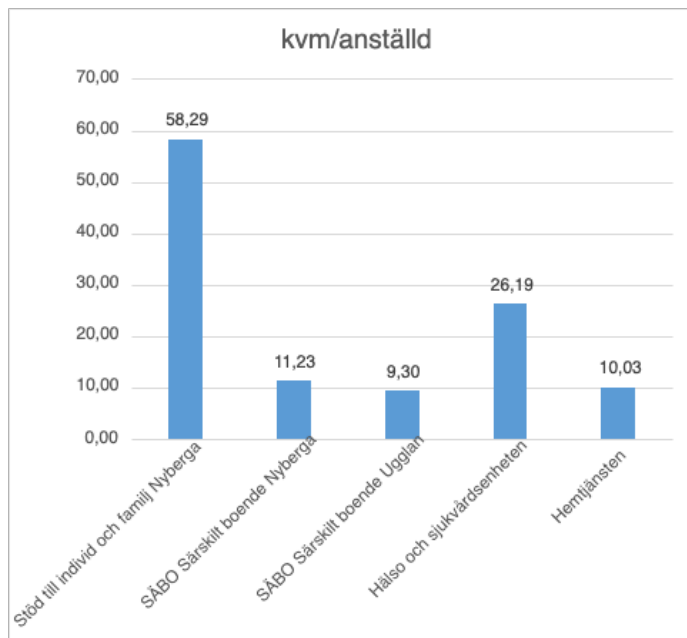
Bruksarean (BRA) per elev varierar mellan 8,96 m² och 37,89 m².

Figur 11: Yta (m²) per elev.

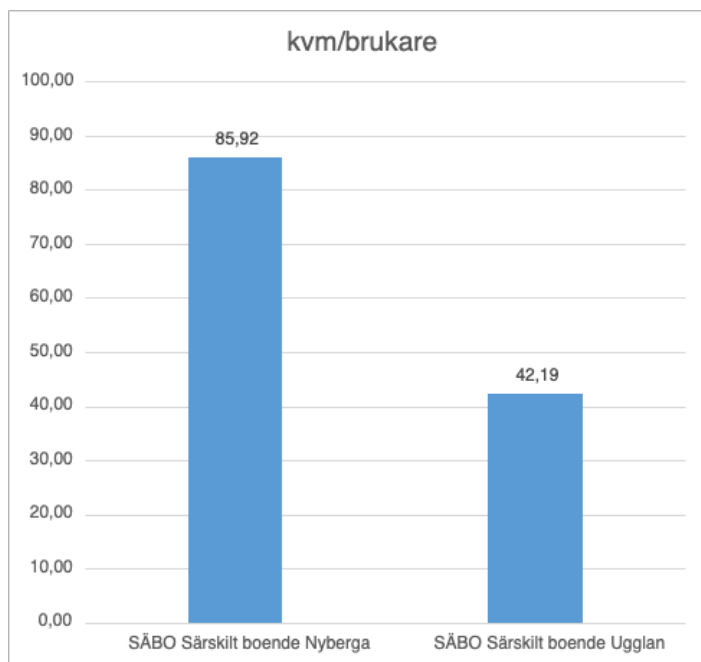
Socialtjänst, Omsorg och stöd

Kvadratmeterytan per anställd varierar mellan 9,3 m² och 58,29 m².

Figur 12: Yta (m²) per anställd.

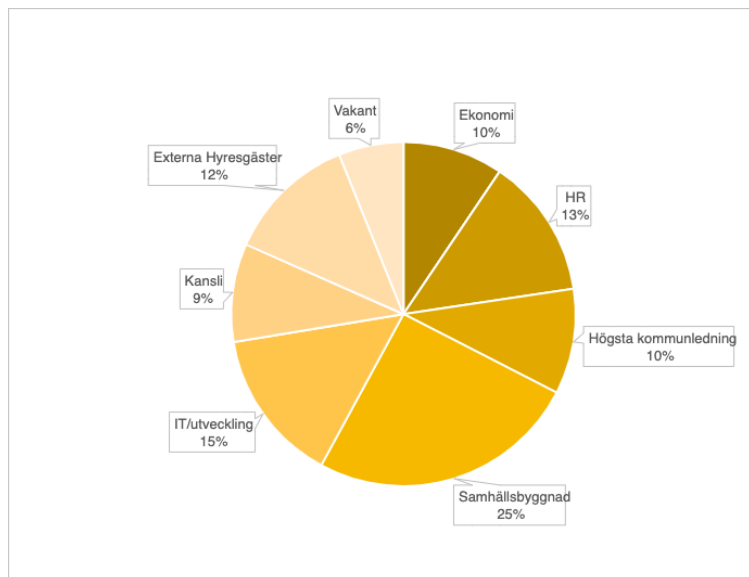
Nyberga har mer än dubbelt så stor kvadratmeteryta per brukare som Ugglan.

Figur 13: Yta (m²) per brukare.

Kommunledningskontoret

Kommunens verksamhet nyttjar 82 procent av den totala lokalytan (LOA), externa hyresgäster 12 procent och sex procent är vakant.

Figur 14: Procentuell fördelning av LOA på kommunledningskontoret.

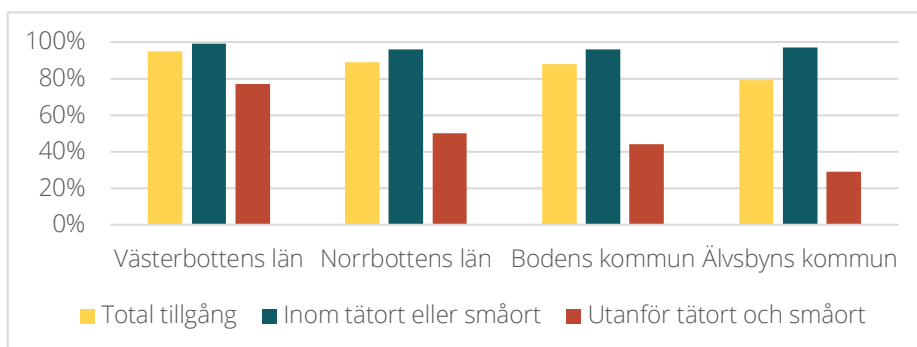
Områden för etablering och utveckling av näringslivet

I Älvsbyn finns två stora industriområden. Det nästintill fullt utbyggda Altuna industriområde och det nya industriområdet på Norra Nyfors. Två mindre industriområden finns i Vidsel respektive Sågfors. Älvsbyn har ett relativt levande centrum med en kärna för handel och service. I Vidsel och Visträsk finns livsmedelsbutik med servicepunkt.

Infrastruktur

Elektronisk kommunikation

I Älvsbyns kommun har totalt 79 procent av invånarna tillgång till fiber vilket är lägre än snittet för Norrbottens län (89 %) och för Bodens kommun (88 %). Inom tätort eller småort i Älvsbyns kommun har 97 procent av invånarna tillgång till fiber vilket är något högre än snittet för Norrbottens län (96 %). Utanför tätort och småort har 29 procent av invånarna i Älvsbyns kommun tillgång till fiber vilket är lägre än snittet för Norrbottens län (44 %).

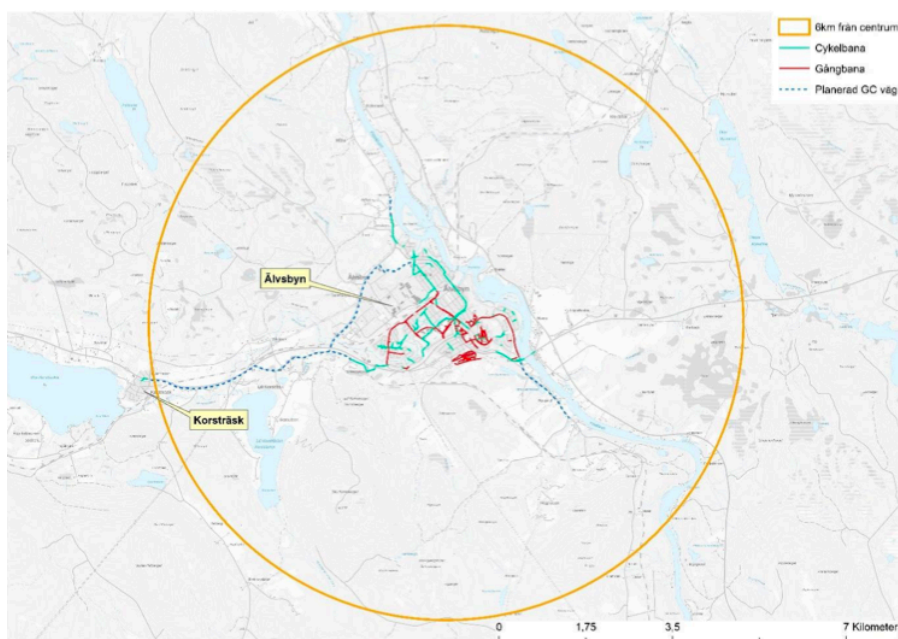
Figur 15: Tillgång till fiber. Källa: <https://bredbandskartan.se/>.

Laddinfrastruktur för elfordon

Kommunen har idag fyra laddpunkter på parkeringen vid Älvåkra IP och fem på parkeringen vid Forum. Fyra av dem kan användas av allmänheten medan resterande hyrs ut till medarbetare. För den egna organisationens fordon finns en laddpunkt i kommunhuset. Övrig laddinfrastruktur för allmänheten ska regleras av marknaden och där pågår för närvarande utbyggnad.

Gång- och cykelvägar

Det finns ett relativt väl utbyggt gång- och cykelvägnät i Älvsbyn samt en gång- och cykelväg som förbinder Älvsbyn med Korsträsk. I trafikstrategin är ett av delmålen att gång- och cykelvägnätet ska bli mer tillgängligt och sammanhängande.²

Figur 16: Karta gång- och cykelvägar. Källa: Översiktsplan Älvsbyns kommun 2019.

Kollektivtrafik (buss/tåg)

Älvsbyn har en järnvägsstation med tågförbindelse till resten av landet. Kollektivtrafiken till Piteå och Luleå är ganska väl utbyggd men det är svårare att ta sig till Boden, Jokkmokk och Arvidsjaur. Älvsbyns kommuns huvudmål i trafikstrategin är att transporter med gång- cykel- och kollektivtrafik ska öka.³

Parkering

Ett av delmålen i Älvsbyns kommuns trafikstrategi uttrycker att det ska finnas en reglering av antalet parkeringar i centrum. Bilanvändningen ska minska i och omkring tätorten.⁴ Det saknas uppgifter om parkeringsytorna i centrala Älvsbyn både vad gäller storlek och antal bilar som kan parkera på de tillgängliga ytor.

² Trafikstrategi Älvsbyn, Miljö- och byggnadskontoret, Älvsbyns kommun 2017-05-16

³ Trafikstrategi Älvsbyn, Miljö- och byggnadskontoret, Älvsbyns kommun 2017-05-16

⁴ Trafikstrategi Älvsbyn, Miljö- och byggnadskontoret, Älvsbyns kommun 2017-05-16

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

De gap projektet har identifierat i relation till markanvändning finns listade nedan.

Åtgärder för biologisk mångfald

- Den befintliga skogsförvaltningsplanen behöver uppdateras.
- Det saknas en plan för biologisk mångfald.

Attraktiva bostäder genom hela livet

- Den befintliga bostadsförsörjningsplanen behöver uppdateras.
- Det finns inte tillgång till rätt bostadstyp för rätt person genom hela livet.
- Det behövs en ökad rörlighet på bostadsmarknaden.

Resurseffektiv lokalanvändning

- Det saknas en strategisk lokalförsörjningsplan (arbete pågår).

Områden för etablering och utveckling av näringslivet

- Tillgången till områden för etablering och utveckling av näringslivet är för närvarande god men behöver säkras över tid.

Infrastruktur

- Tillgången till fiber är god i vissa områden men inte tillräckligt god i kommunen i stort.
- Det saknas en plan för laddinfrastruktur som täcker organisationens behov.
- Gång- och cykelvägnätet i kommunen är inte tillräckligt utbyggt.
- Kollektivtrafiken i länet behöver utvecklas.
- Den kommunala trafikstrategin behöver revideras.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas inom området markanvändning:

Mark – övergripande

Älvsbyns kommun har tillsatt en budget för köp av mark.

Just do it

Köp strategiskt viktig mark.

Åtgärder för biologisk mångfald

Rödlistade arter i Sverige har ökat successivt under de senaste 20 åren och visar en negativ trend för den biologiska mångfalden. Skog och jordbruksmark är de två landskapstyper där flest rödlistade arter förekommer. De två faktorer som påverkar flest arter är avverkning och igenväxning. Andra viktiga faktorer är exploatering för bebyggelse, vattenreglering, invasiva arter och ett förändrat klimat. Bland både skogslevande arter och arter som är knutna till jordbrukslandskapet är cirka 20 procent rödlistade.⁵

⁵ SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

Plan it

Ta fram en plan för biologisk mångfald och naturvård som behandlar både skogen, parker och andra grönytor (s.k. grön plan).

Just do it

Vidta åtgärder som stärker den biologiska mångfalden.

Attraktiva bostäder genom hela livet

Befolkningstillväxt förutsätter tillgång till attraktiva bostäder. Då behövs ett varierat och flexibelt bostadsutbud som möjliggör flyttkedjor. Därför bör fokus ligga på att skapa förutsättningar för rätt bostadstyp till rätt person genom hela livet genom att utgå från vilka hushållstyper och åldersgrupper som finns i kommunen.

Plan it

Revidera bostadsförsörjningsplanen (e.g. riktlinjer för bostadsförsörjning).

Just do it

Snygga upp Bäckängen.

Marknadsför osålda småhustomter.

Ta fram en gemensam lista över sålda tomter och följ upp och analysera försäljningen.

Områden för etablering och utveckling av näringslivet

För att säkra en fortsatt god företagsetablering och utveckling av näringslivet i kommunen behöver Älvsbyns kommun säkerställa att det finns områden för företagsetablering över tid.

Plan it

Utforma en strategi för etablering och utveckling av näringslivet i kommunen som säkrar ledig markkapacitet över tid.

Just do it

Säkerställ att befintlig planlagd mark nyttjas effektivt.

Marknadsför osålda industritomter och mark för näringslivsetablering- och utveckling.

Lokaler

Projektet har identifierat ett behov av att arbeta strategiskt med frågan om lokaler då det är en av kommunens största resurser.

Just do it

Färdigställ den strategiska lokalförsörjningsplanen.

Implementera de åtgärder som föreslås i lokalförsörjningsplanen.

Infrastruktur

För infrastruktur finns rekommendationer för samtliga delområden både på kort och lång sikt.

Plan it

Gör en plan för utökad dialog om bredbandsutbyggnad med andra operatörer.

Ta initiativ till och uppmuntra samförläggning av infrastruktur i mark.

Planera utbyggnaden av laddinfrastrukturen i relation till fordonsbytet

- Fler laddstationer på strategiska platser
- Tydliggör ansvar – beställare/utförare

Revidera trafikstrategin

- Identifiera gap/osammanhängande stråk för nuvarande GC-vägar
- Se över markanvändningen för parkering i centrala Älvsbyn

Ta reda på vilka möjligheter som finns att erbjuda ekonomiskt bidrag till de som pendlar ut med kollektivtrafik för arbete eller studier.

Uppmuntra till kollektiv-/samåkning genom att locka med något.

Just do it

Färdigställ planen för bredbandsutbyggnad.

Påverka nätoperatörer för att få upp fler master.

Säkerställ laddinfrastruktur för de bilar som snart levereras till hemtjänsten.

Gör delar av Storgatan till sommargågata (mellan korsningen med Östermalmsvägen och korsningen med Hantverkargatan).

Energi

Energi omfattar transporter samt el och värme. Det handlar om att ersätta fossila drivmedel och fossil energi med förnybara alternativ. De föreslagna målen är i linje med kommunens nuvarande energi- och klimatstrategi⁶ men projektet har valt att formulera målen för transporter i relation till typ av drivmedel. För energieffektiviseringen är projektets förslag att år 2021 används som basår eftersom användningen av fjärrvärme saknas i statistiken från statens energimyndighet för 2005.⁷

Förslag på mål (A)

Transporter

- Förnybara drivmedel (samtliga fordon)
 - 50 procent år 2030
 - 100 procent år 2045

El och värme

- Förnybar energi
 - 100 procent år 2030
 - Självförsörjande år 2045
- Effektivisering
 - 50 procent effektivare energianvändning år 2030 (jmf 2021)

Nuläge (B)

Transporter

Totalt nyttjar Älvsbyns kommun inklusive de kommunala bolagen 79 fordon. Kommunen har 38 fordon varav merparten är personbilar (35 fordon). De flesta personbilarna används i socialtjänsten (79%).

Område	Antal	Fördelning
Socialtjänsten	30	79%
Skolverksamheten	2	5%
Kultur- och fritid	1	3%
Miljö- och bygg	1	3%
Gemensamma	2	5%
Övrigt/Okänt	2	5%

Figur 17: Fordonsanvändning i kommunförvaltningen.

Älvsbyns Energi AB har 17 fordon, varav 8 personbilar och 9 arbetsfordon medan Älvsbyns Fastigheter AB har 22 personbilar och en traktor.

⁶ Energi- och klimatstrategi, Dnr 508/20 – 210, Fastställd 2021-02-15, KF §17

⁷ Statens energimyndighet, Slutanvändning (MWh) efter region, förbrukarkategori, bränsletyp och år, 2560 Älvsbyn

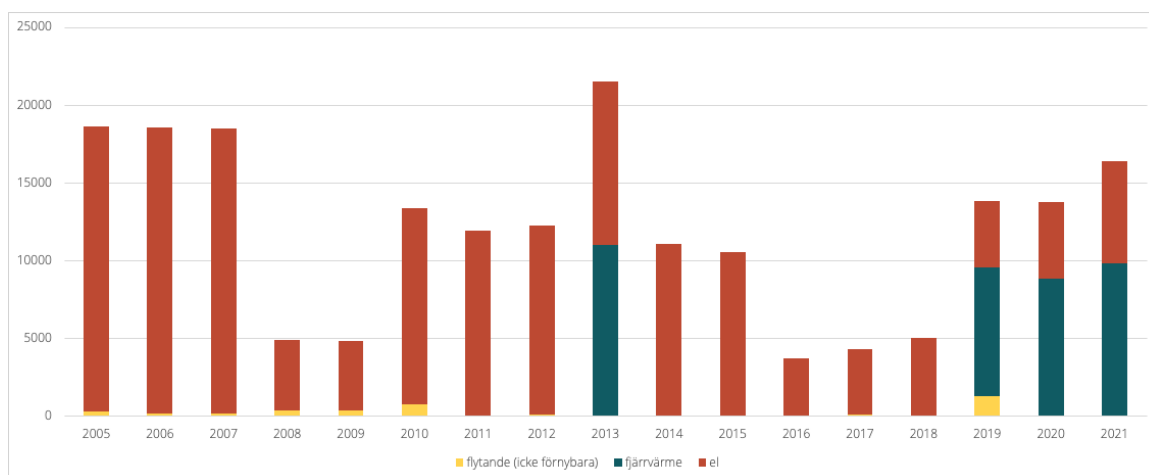
För snöröjning och renhållning används 14 tunga fordon (hullastare, lastbilar, lastmaskiner, vägghvel och sopbil). Räddningstjänsten Älvsbyn – Vidsel har 18 fordon, merparten är arbetsmaskiner (lastbilar, terrängfordon, traktor mm) och 3 personbilar.

För intransport av biobränsle till fjärrvärmeverket används årligen 1 125 lastbilar med släp.

Älvsbyns kommun förbrukar årligen ungefär 196 000 liter drivmedel, varav 76 procent utgörs av diesel och 34 procent av bensen, vilket resulterar i växthusgasutsläpp motsvarande 533 ton koldioxidekvivalenter (CO₂e).

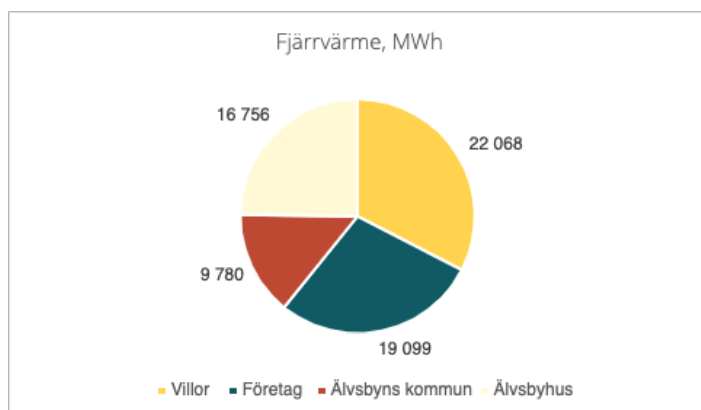
El och värme

Under 2021 förbrukade Älvsbyns kommun totalt drygt 16 300 MWh energi, 60 procent fjärrvärme och 40 procent el. I statistiken saknas uppgift om fjärrvärmeförbrukning för alla år utom 2013, 2019, 2020 och 2021. Det gör att det inte går att göra relevanta jämförelser av förbrukningen över tid.

Figur 18: Energiförbrukning (MWh), Älvsbyns kommun (2005–2021). Källa: SCB.

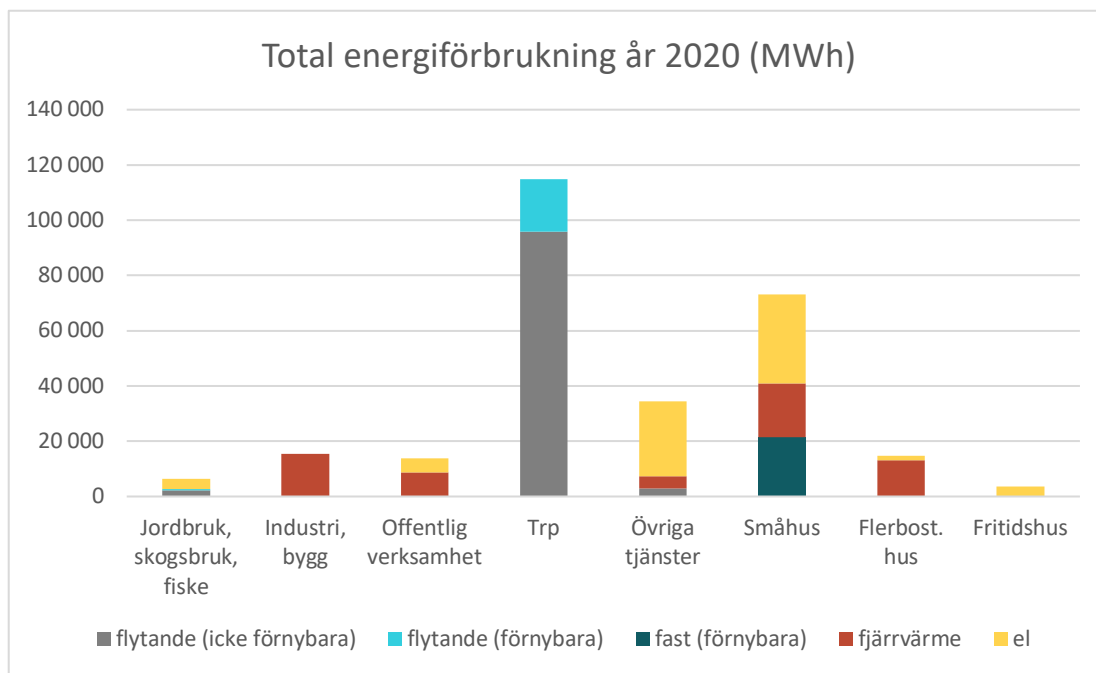
Under 2021 producerade Älvsbyns Energi AB 81 708 MWh fjärrvärme och 1 595 MWh el. Fjärrvärmen levererades till villaägare (33 %), företag (28 %), kommunens egna fastigheter (14 %) och Älvsbyhus (25 %). Produktmixen i fjärrvärmeverket var 99,4 procent biobränsle och 0,6 procent olja.

Figur 19: Fördelning fjärrvärme (MWh).

Eftersom klimat- och energistrategin omfattar hela kommunens förbrukning har vi valt att också redovisa hur den totala förbrukningen ser ut i kommunen.

I kommunen som helhet var den totala energiförbrukningen drygt 276 000 MWh år 2020 där transportsektorn stod för den största andelen (42 %) och småhus för 26 procent.

Figur 20: Total energiförbrukning i kommunen fördelat på förbrukarkategori och bränsletyp år 2020 (MWh)
Källa: Statens energimyndighet

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Projektet har identifierat följande gap inom området energi:

Transporter

- Drivmedel
 - I relation till målet för år 2030 ska drivmedelsförbrukningen och klimatutsläppen halveras vilket innebär att ungefär 98 000 liter fossila drivmedel ska ersättas av förnybara drivmedel.
- Fordon
 - Älvsbyns kommun har totalt 79 fordon som behöver ersättas av fordon som drivs med förnybara drivmedel senast år 2045.
 - Samma sak gäller för de 14 fordon som används för snöröjning och renhållning.
 - Det drivmedel som används i de 1 125 lastbilar med släp som nyttjas för intransport av biobränsle till fjärrvärmeverket måste också ersättas av förnybara drivmedel senast år 2045.
 - I nuläget saknas teknik för att göra bytet för terrängfordon, sopbil, traktorer, lastbilar, hjullastare, väghyvel och lastmaskiner.

El och värme

- Energiförbrukningen ska minska med ungefär 8 200 MWh till år 2030 (jmf 2021).
- Fjärrvärmeverkets användning av olja (490 MWh) måste fasas ut till år 2030.
- Det saknas information om huruvida den el som Älvsbyns kommun använder är förnybar eller inte.
- Det saknas information om hur energiförbrukningen ser ut per fastighet i kommunens fastigheter.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas inom området energi:

Transporter

Inom området transporter har projektet fokuserat på effektivisering och åtgärder för att byta till förnybara bränslen. Där har förslag på lösningar diskuterats mot bakgrund av om tekniken finns tillgänglig kommersiellt eller om den saknas och/eller är under utveckling.

Plan it

Utred hur transporterna kan effektiviseras.

Utforma ett logistiksystem för mernyttjande.

Minska antalet fordon.

Gör en plan för att byta ut organisationens egna fordon till eldrift där tekniken finns tillgänglig kommersiellt.

Koordinera planen med utbyggnaden av laddinfrastrukturen.

Utred hur långt teknikutvecklingen har kommit för de fordon där tekniken saknas och/eller är under utveckling.

Gör en plan för vilka krav på hållbarhet som ska ställas vid upphandling av snöröjning och renhållning av vägar och gator.

Just do it

Säkerställ att det finns laddinfrastruktur för de bilar som levereras under 2023.

Gör ekonomiska jämförelser mellan olika finansieringsformer och olika drivmedel.

El och värme

Inom området el och värme har projektet fokuserat på energieffektivisering för att minska energiförbrukningen och åtgärder för att öka andelen förnybar el.

Plan it

Utforma lokalförsörjningsplanen så att den stöttar effektiviseringsmålet.

Säkerställ att underhållsplanen inkluderar energieffektivisering.

Minska bortfallet i fjärrvärmeleveransnätet.

Minska elförbrukningen i fjärrvärmeverket.

Arbeta med och minska effektoppar i fjärrvärmeleveranserna.

Hitta andra sätt att använda spillvärme.

Öka produktionen av förnybar el

- Ta reda på vad som är bästa lösningen
- Undersök vilka bidrag som finns att söka
- Gör en investeringsplan

Undersök kostnaden för att fasa ut oljepannan i fjärrvärmeverket.

Just do it

Byt ut de sista gatlamporna till LED om det inte är gjort.

Bryt ner och konkretisera effektiviseringen per fastighet.

Identifiera läckor i fjärrvärmenät och laga dem.

Ta reda på om Älvsbyns kommun köper grön el.

Erbjud villaägare att ansluta sig till fjärrvärmenätet där det finns utrymme längs det befintliga nätet.

Byggnation

Med byggnation avses både nybyggnation och renovering av befintliga fastigheter. Projektet har valt att använda begreppet livslängdskostnad för att tydliggöra att vid inköp av material och utrustning behöver Älvsbyns kommun ta hänsyn till alla tre hållbarhetsperspektiv (miljö, människa, ekonomi) för att kunna välja den bästa lösningen på både kort och lång sikt.

Förslag på mål (A)

- All byggnation sker enligt kriterier för hållbart byggande år 2030.
- Val av utrustning och material görs baserat på livslängdskostnad

Nuläge (B)

Det finns ingen underhållsplan för kommunens fastigheter. Därför sker all renovering utifrån akuta behov. På bostadssidan finns en underhållsplan som utgår från en besiktningsrapport. Där sker renovering och utbyten med fasta intervaller beroende på vilket komponentslag det handlar om. Även vitvaror har ett intervall men med anpassning till nyttjandegrad och slitage. Vid renovering tillämpas Boverkets byggregler (BBR) vid val av material och planering av utförande. Om möjligt sker valet baserat på livslängdskostnad.

I samband med nybyggnation av Leken 14 nyttjades Allmännyttans (SABO:s) koncept för folkboendet för att underlätta upphandlingsprocessen. Fokus var smarta lösningar för bra nyttjande av kvadratytor i syfte att hålla nere hyreskostnaden.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Projektet har identifierat följande gap inom området byggnation:

- Hållbarhetskriterier tillämpas inte varken vid nybyggnation, renovering eller utbyten.
- Livslängdskostnad (miljö, människa, ekonomi) används bara vid specifika tillfällen.
- De saknas en underhållsplan för kommunens fastigheter.
- Processen för ombyggnation behöver förtydligas.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till byggnation:

Plan it

Utforma en standard för hållbart byggande (inklusive renovering).

Koppla ihop hållbarhetskriterier och livslängdskostnad.

Avsätt resurser för underhåll.

Synkronisera underhållsplan och ombyggnation.

Ta fram en process för byggnation som inkluderar driften.

Just do it

Tydliggör vad livslängdskostnad innebär.

Undersök hur livslängdskostnaden ser ut idag.

Färdigställ lokalförsörjningsplanen.

Färdigställ den långsiktiga underhållsplanen.

Tydliggör rollerna i byggprocessen – beställare/utförare.

Utbilda politiker och tjänstemän i byggprocessen – (tid och kostnader).

Vatten och avlopp inklusive dagvatten

Av de ämnen som finns i avloppsslammet har projektet valt att lyfta fram fosfor eftersom det är en ändlig resurs.

Förslag på mål (A)

- Vattenförsörjning, avloppsrening och dagvattenhantering är anpassad för ytterligare 2000 invånare år 2030.
- Det finns en vattenförsörjningsplan som tar hänsyn till klimatförändringarna.
- Ett fungerande ledningsnät för vatten, avlopp och dagvatten över tid.
- All fosfor i avloppsslammet recirkuleras år 2045.

Nuläge (B)

I Älvsbyns kommun finns tre större avloppsreningsverk och sex vattenverk som tillsammans producerar cirka 600 000 m³ per år, sju markbäddar och 27 pumpstationer. Älvsbyns kommun har 185 kilometer vattenledning och 130 km avloppsledningar med varierande status där vissa delar, främst i Älvsbyn, är i akut behov av upprustning. Dessutom finns det ca 890 enskilda avlopp med delvis okänd status och ett antal fastigheter med eget vatten.

Dagvatten

Det kommunala dagvattennätet består av cirka 70 km ledning som är till för att samla upp regnvatten. Dagvattnet leds huvudsakligen via ledningsnät till många olika utsläppspunkter i Korsträskbäcken och i några fall direkt ut i Piteälven utan annan föregående rening än den sedimentation som sker i reningsbrunnar. Dagvatten leds också i öppna diken från bland annat järnvägen och industriområdena. Det finns ganska god kunskap om var ledningarna mynnar ut men det finns enstaka områden där kunskapen om dagvattennätets sträckning och kapacitet är begränsad. Vissa delar av ledningsnätet ägs av privata aktörer.

Det finns endast ett större dagvattenmagasin i tätorten, Lomtjärn, som kan ta upp stora mängder vatten. Korsträskbäcken fungerar också som en form av dagvattenuppsamlare för ytvatten. I tätorten saknas gröna tak som i likhet med dagvattenmagasin kan fördröja dagvattenavrinningen.

Dagvatten innehåller föroreningar från trafik och samhället i stort vilket påverkar Piteälven och dess biflöden, Korsträskbäcken, sjön Korsträsk, Dalbäcken samt Östra Muskusträsket. Samtliga områden tillhör Natura-2000 för Piteälven. Nedre delen av Korsträskbäcken ligger dessutom inom skyddsområde för Älvsbyns huvudvattentäkt.

Klimatförändringarna förväntas öka mängden nederbörd i norra Sverige. Ledningsnätet är i många fall inte anpassat för ett klimat med ökad nederbörd och ökad förekomst av extrema väderhändelser. Skyfall belastar dagvattennätet och det finns risk för att Älvsbyns kommun måste ersätta skador på både egna och andras fastigheter om dagvattennätet inte klarar att hantera mängden vatten som strömmar till. Älvsbyns kommun har därför tagit fram en Snö- och dagvattenstrategi med förslag på åtgärder för hur dagvattnet ska hanteras⁸.

⁸ Strategi för hantering av snö och dagvatten, Dnr 0011/21 – 432, Fastställt/upprättad: 2021-02-15, §20.

Vatten

Vattenanläggningar behöver ha en viss överkapacitet för att klara störningar och därför bör endast 80 procent av maxkapaciteten användas. Samtliga kommunala vattentäkter är grundvattentäkter och tillgången till vatten kan variera utifrån grundvattnets nivå vilket kan begränsa kapaciteten vissa år.

Det största vattenverket i kommunen försörjer centrala Älvsbyn, Norraby, Nygård, Sångfors, Övraby, Pålträsk och Korträsk. Vattenverkets maxkapacitet är 3 000 m³/dygn med en medeldygsförbrukning på 1 350 m³ vilket är ungefär 50 procent av maxkapaciteten. Om vattenverket slås ut kan råvatten pumpas direkt ut på nätet. Med ökat uttag minskar nuvarande överkapacitet och därmed leveranssäkerheten och uttaget bör därför inte överstiga 2 400 m³/dygn.

Område	Maxkapacitet (m ³ /dygn)	Tak för uttag (80% av max)	Faktisk förbrukning (m ³ /dygn)	Kvar att använda (m ³ /dygn)
Älvsbyn	3 000	2 400	1 350	1 050
Tvärån	100	80	20	60
Nystrand	40	32	25	7
Övre Tväråselet	200	160	40	120
Vidsel	560	448	162	286
Visträsk	230	184	76	108
TOTALT	4 130	3 304	1 673	1 631

Figur 21: Vattenkapacitet. Källa: VA-strategi/VA-planering, Dnr 109/16–30.

Den genomsnittliga vattenförbrukningen är 245 liter per ansluten person och dygn. Med detta som utgångspunkt skulle en befolkningsökning med 2 000 personer innebära att vattenförbrukningen ökade med 490 m³/dygn. Då hamnar medeldygsförbrukningen på cirka 1 900 m³ vilket fortfarande ger god marginal i relation till rekommenderat maxuttag. Därutöver finns mindre vattenverk i Tvärån, Nystrand, Nedre Tväråselet, Övre Tväråselet inklusive Nybyn, Vidsel inklusive Trångfors, Bredsel, Manjärva och Finnäs samt Visträsk. De har också överkapacitet givet nuvarande förbrukning.

Avlopp

Reningsverket i Älvsbyn byggdes 1968 med mekanisk rening och år 1974 installerades kemisk rening. Cirka 5 600 personer är idag anslutna till reningsverket som har 130 km avloppsledningar och 14 avloppspumpstationer. Reningsverket är dimensionerat för 7 000 pe (personequivalerter) och aktuell belastning är 5 712 pe. Därutöver finns mindre reningsanläggningar i Pålträsk, Tvärån, Nystrand, Övre Tväråselet inklusive Nybyn, Vidsel och Visträsk.

Område	Max antal boende per verk
Älvsbyn	6 600
Pålträsk	140
Tvärån	130
Nystrand	130
Övre Tväråselet	370
Vidsel	1 400
Visträsk	500
TOTALT	9 140

Figur 21: Kapacitet avloppsrening. Källa: VA-strategi/VA-planering, Dnr 109/16–30.

Totalt sett har kommunens reningsverk en överkapacitet i relation till nuvarande befolkning och skulle klara en ökning med ungefär 1 100 personer.

Status ledningsnät

Vatten- och avloppsnätet i kommunen består av cirka 185 km vattenledningar, 130 km avloppsledningar och 70 km dagvattenledningar. VA-nätet som sträcker sig runt centrala Älvsbyn samt Korsträsk, Norraby och Nygård är i varierande skick.

- De delar som anses vara i mycket gott skick är markerade med ljusgrön färg i kartan och de delar som är delvis åtgärdade och i förhållandevis gott skick är markerade med mörkgrönt.
- Gamla delar som anses ha medelstatus och är byggda mellan 1975 och 1990 är markerade med gult.
- De delar som anses vara i behov av upprustning är markerade med orange och de delar som är i mycket dåligt skick och är i akut behov av upprustning är markerade med rött.

Figur 22: Status ledningsnät. Källa: VA-strategi/VA-planering, Dnr 109/16–30.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Projektet har identifierat följande gap inom området:

- Det sker ingen recirkulering av fosfor.
- Det saknas en klimatanpassad vattenförsörjningsplan.
- Det saknas en plan för upprustning av ledningsnätet.
- Reningsverken har inte kapacitet för ytterligare 2000 personer.
- Snö- och dagvattenstrategin är inte implementerad.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till området:

Plan it

Förstudie reningsverk – hitta den bästa lösningen.

Förstudie fosfor/kväve – hitta den bästa lösningen.

Gör en plan för återvinning av fosfor.

Gör en plan för reningsverkskapacitet över tid.

Ta fram en plan för reinvestering i ledningsnätet och samordna med Gata/VA.

Just do it

Färdigställ vattentjänstplanen och säkerställ att den inkluderar en vattenförsörjningsplan som är baserad på risk (inkludera reservvattentäkten).

Identifiera vilka risker som finns kopplat till vattenförsörjningen.

Genomför anpassningen till nya krav för dricksvatten.

Mat

Dagens produktion och konsumtion av mat har en negativ påverkan på miljön, både lokalt och globalt. I nuläget är odlingsmarken dessutom orättvist fördelad. I Sverige använder vi idag i genomsnitt ungefär 4 000 m² odlingsbar mark per person för vår matkonsumtion. Om vi skulle fördela all odlingsbar mark i världen rättvist på hela jordens befolkning skulle var och en av oss få en yta motsvarande 2 000 m². Därför behöver vi ändra både vad vi äter och hur det odlas. Grunden för odlingen behöver ändras till det man internationellt kallar regenerativt jordbruk eller kretsloppsjordbruk.⁹

Den förändring i matvanor som är nödvändig ur ett rättviseperspektiv ligger dessutom i linje med Livsmedelsverkets rekommendationer för att främja energibalans och långsiktig hälsa. Deras rekommendationer bygger på Nordiska Näringsrekommendationer 2012 (NNR 2012) som är antagna som de officiella rekommendationer som används i Sverige.

I NNR 2012 lyfts matvanor som både ger oss mycket näringsämnen och som bidrar till att minska risken för hjärt- och kärlsjukdom, övervikt, typ 2-diabetes och cancer. Sjukdomar som alla är kopplade till matvanor och livsstil. Exempel på sådan mat är grönsaker, baljväxter och frukt, fisk, vegetabiliska oljor som till exempel rapsolja och mat med fullkorn.

ÖKA	BYT UT	BEGRÄNSA
Grönsaker Baljväxter	Spannmåls- produkter av vitt/sikat mjöl → Spannmåls- produkter av fullkorn	Charkprodukter Rött kött
Frukt och bär	Smör, smör- baserade matfetter → Vegetabiliska oljor, oljebase- rade matfetter	Drycker och livsmedel med tillsatt socker
Fisk och skaldjur	Feta mejeri- produkter → Magra mejeri- produkter	Salt
Nötter och frön		Alkohol

Figur 23: Förändringar i matvanor för att främja energibalans och långsiktig hälsa. Källa: NNR 2012.

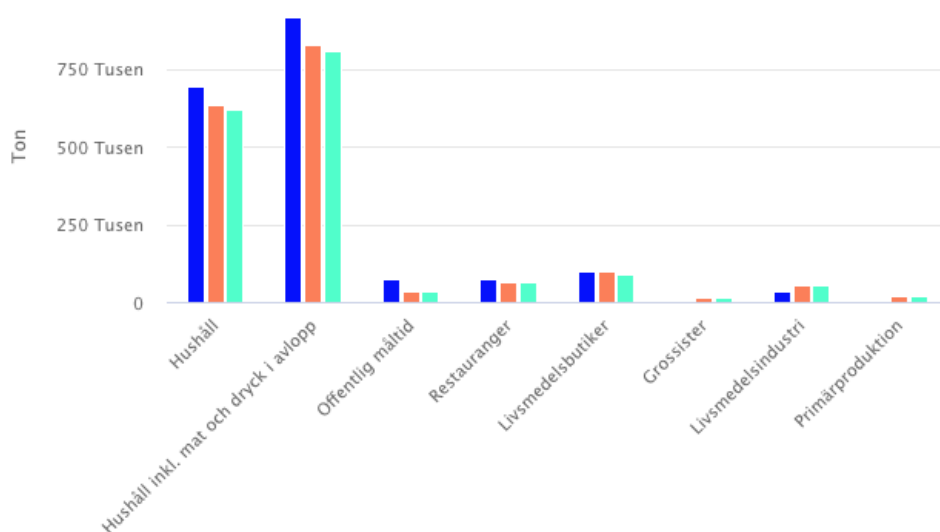
En tredjedel av all mat som produceras i världen slängs. Matsvinn är den mat som slängs i onödan, som hade kunnat ätas om den hanterats på ett annat sätt. Att producera mat som sedan slängs är inte hållbart. Då har all den energi, vatten och mark som behövs för att framställa maten använts i onödan. Dessutom är det oekonomiskt att slänga mat.¹⁰

⁹ Artur Granstedt, Morgondagens jordbruk med fokus på Östersjön

¹⁰ <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/maltider-i-varld-skola-och-omsorg/matsvinn-i-storkok>

I FN:s globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030 – finns målet att halvera matsvinnet till 2030. Livsmedelsverkets kartläggning av matsvinn i förskolan och skolan från 2021 visar att det största matsvinnet sker i serveringen. Näst störst är tallrikssvinnet och den klart minsta delen är kökssvinn alltså det matsvinn som uppstår i samband med förvaring, beredning och tillagning av mat.¹¹

Under 2021 uppkom cirka 0,9 miljoner ton fast livsmedelsavfall i Sverige. Det motsvarar 86 kg, varav 59 kg uppstår i hushållen. Av livsmedelsavfall från hushållen uppskattas ungefär 26 procent, 15 kg per person och år, vara onödigt livsmedelsavfall som hade kunnat ätas så kallat matsvinn. För hushåll har även mat och dryck till avlopp uppskattats till ytterligare 190 000 ton vilket motsvarar 18 kg per person och år.¹²

Figur 24: Livsmedelsavfallsmängder i Sverige. Källa: Naturvårdsverket.

Därför har projektet valt att sätta mål inom alla tre områden – matsvinn, tallrik (vad vi äter) och odling.

Förslag på mål (A)

Matsvinn

- <5 procent matsvinn år 2030
- Inget matsvinn år 2045

Tallrik

- Protein huvudsakligen från växtriket år 2030
- Kött och fisk uppfyller kriterierna i WWF:s kött- respektive fiskguide

Odling

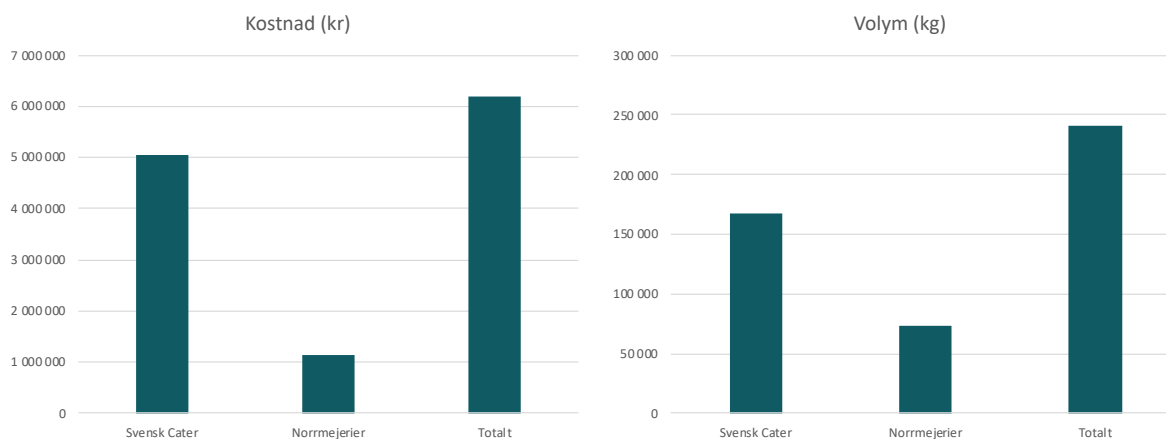
- 30 procent från ekologisk/regenerativ odling år 2030
- 100 procent från ekologisk/regenerativ odling år 2045

¹¹ Matsvinn i kommunala förskolor och skolor, Livsmedelsverkets publikationer, L 2023 nr 07 .

¹² <https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/avfall/avfall-mat/>

Nuläge (B)

Under 2021 köpte Älvsbyns kommun drygt 241 ton livsmedel för 6,2 Mkr. Inköpen gjordes via Svenska Cater och Norrmejerier.

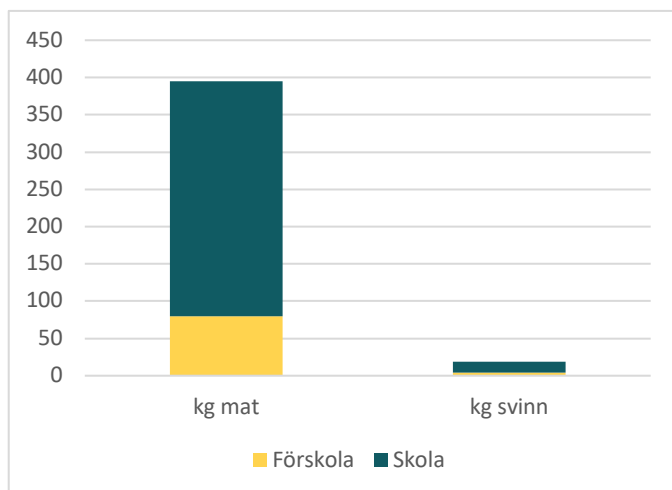

Figur 25: Inköpsvolym (kg) och kostnad (kr). Källa: Försäljningsstatistik från Norrmejerier och Svensk Cater.

Matsvinn

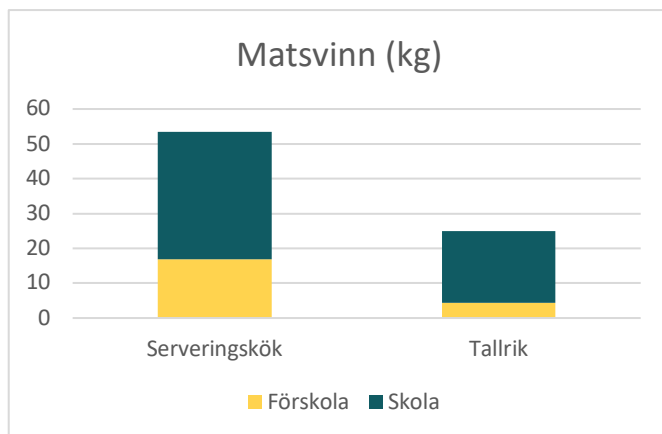
Det finns mätningar på matsvinn från Älvsbyns kommuns tillagningskök och servering och tallrik. Mätningen gjordes i förskola och skola under en vecka i november 2022 men omfattade inte vård och omsorg. Därför har projektet inte kunnat räkna ut hur stort matsvinnet är inom vård och omsorg.

Under den vecka som mätningen pågick tillagades 1 190 portioner mat till förskola och skola. Portionerna motsvarar 394 kg mat och matsvinnet i köket var 19 kg (4,8%).

Figur 26: Matsvinn i Älvsbyns kommuns tillagningskök.

I serveringsköken var matsvinnet 53,5 kg fördelat på 16,8 kg i förskolan och 36,7 kg i skolan. Matsvinn från tallriken var 25 kg, 4,3 kg i förskolan och 20,7 kg i skolan.

Figur 27: Matsvinn i serveringskök och från tallriken i förskola och skola

Under den vecka som mätningen pågick uppgick det totala svinnet till 97,4 kg (24,7%) och merparten av svinnet uppstod i serveringsköken och från tallriken.

Projektet har använt utfallet från mätningen för att räkna fram en årsvolym för matsvinn. I beräkningen har vi utgått från att matsvinnet inom vård och omsorg följer samma mönster. Det skulle innebära att Älvsbyns kommun har ett matsvinn på cirka 59 ton per år. Projektet saknar uppgifter på vilken typ av livsmedel som slängs. Kostnaden för matsvinnet, givet ett antagande att det är jämnt fördelat bland all mat som köps in, skulle då vara ungefär 1,5 Mkr per år.

Tallrik

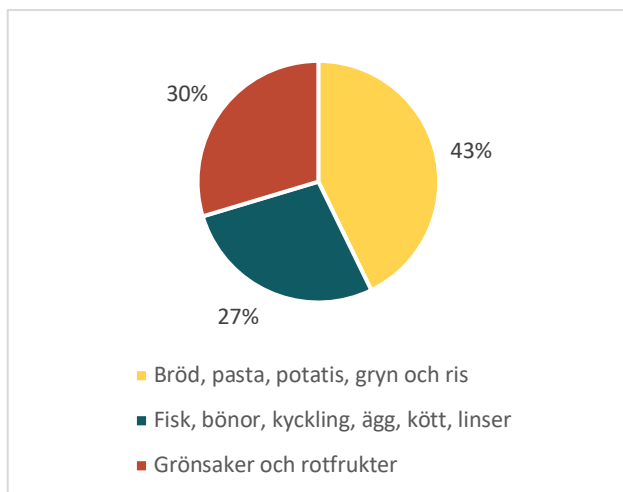
Enligt Livsmedelsverkets tallriksmodell bör en måltid bestå av 40 procent kolhydrater, 20 procent protein och 40 procent grönsaker och rotfrukter.¹³

Figur 28: Tallriksmodellen. Källa: Livsmedelsverket.

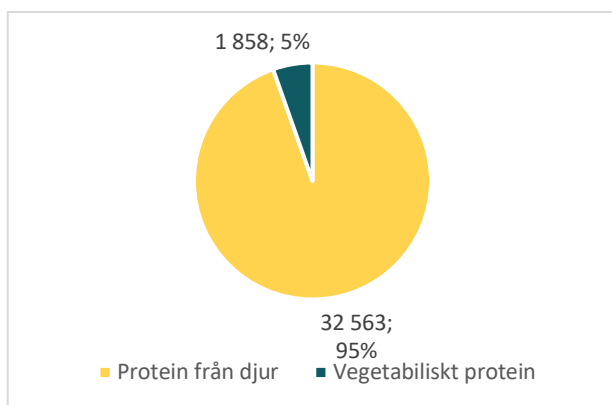
Utifrån de beräkningar som gjorts baserat på inköpsvolymerna har Älvsbyns kommun en fördelning på 43 procent kolhydrater, 27 procent protein och 30 procent grönsaker och rotfrukter.

¹³ <https://www.livsmedelsverket.se/matvanor-halsa--miljo/kostrad/tallriksmodellen>

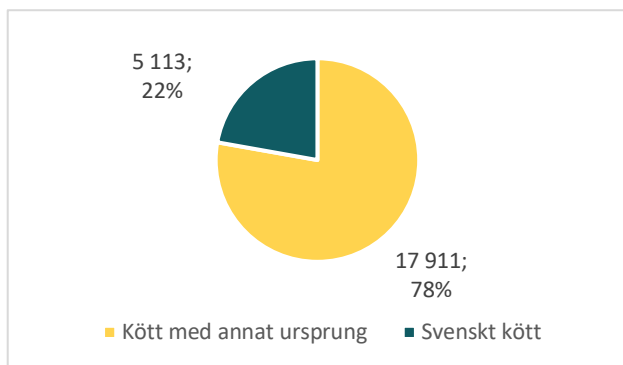
Figur 29: Fördelning på tallriken.

Under 2021 köpte Älvsbyns kommun drygt 34 ton protein fördelat på 1,8 ton (5 %) vegetabiliskt protein och 32,5 ton (95 %) protein från djur.

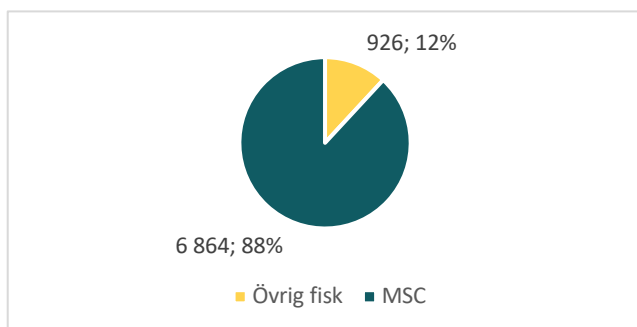
Figur 30: Andel vegetabiliskt protein (kg).

Under 2021 köpte Älvsbyns kommun cirka 23 ton kött, varav 5,1 ton (22 %) var svenskt kött och 17,9 ton (78%) var kött med annat ursprung.

Figur 31: Andel svenskt kött (kg)

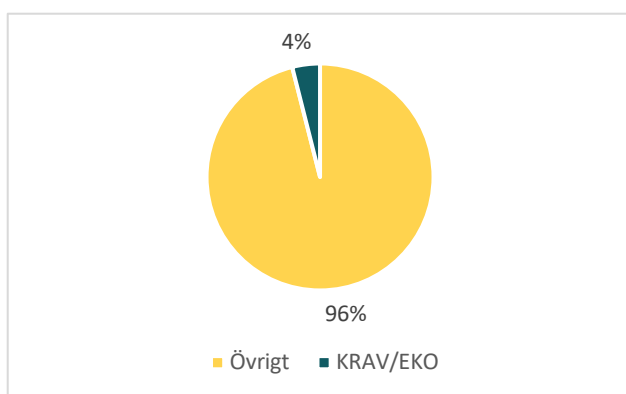
Under 2021 köpte Älvsbyns kommun cirka 7,7 ton fisk fördelat på 6,8 ton (88%) MSC-märkt fisk och 0,9 ton (12%) övrig fisk.

Figur 32: Andel MSC-märkt fisk (kg).

Odling

Under 2021 var 9,5 ton (4 %) av de livsmedel som Älvsbyns kommun köpte märkta med KRAV/EKO.

Figur 33: Andel livsmedel med KRAV/EKO-märkning.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

I relation till de mål som föreslagits för år 2030 har projektet identifierat följande gap:

Matsvinn

- Matsvinnet behöver minska med drygt 47 ton per år.
- Det saknar uppgifter på mängden matsvinn inom vård och omsorg.

Tallrik

- Grönsaker och rotfrukter behöver öka från 30 till 40 procent.
- Bröd, pasta, potatis, gryn och ris behöver minska från 43 till 40 procent.
- Fisk, bönor, kyckling, ägg, kött och linser behöver minska från 28 till 20 procent.
- Andelen vegetabiliskt protein behöver öka till minst 60 procent.
- WWF:s kött- respektive fiskguide behöver implementeras.

Odling

- Andelen KRAV/EKO behöver öka från 4 till 30 procent.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

En viktig förutsättning för att lyckas med förändringen är att kostenhetens personal får kompetensutveckling som ökar deras kunskaper i att laga mat med vegetariskt protein. Det behövs också ett samarbete mellan kök och skola, både pedagoger och elever för att gemensamt hitta praktiska lösningar. Även inom vård och omsorg behöver personalen involveras i arbetet.

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till området mat:

Plan it

Gör en plan för hur svinnet ska minska.

Gör en plan för hur andelen vegetariskt protein ska öka.

Gör en plan för implementeringen av WWF:s Fisk- och köttguide.

Se över inköpen och vad som går att byta till EKO/KRAV.

Gör en plan för att successivt öka andelen EKO/KRAV.

Ta fram förslag på hur kök och skola (pedagoger och elever) kan samarbeta för att hitta smarta lösningar och för att förankra förändringarna.

Utbilda kostenhetens personal för att öka kunskapen om att laga mat med vegetariskt protein.

Informera elever, pedagoger och föräldrar om behovet av förändring och vilka åtgärder som vidtas.

Just do it

Ta reda på vad som slängs.

Mät svinnet inom vård och omsorg.

Se över portionsstorlekarna.

Hitta ett alternativ till formar i plast.

Utbilda pedagogerna i bäst-före/sista förbrukningsdag.

Konsumtion

Enligt Agenda 2030 är omställningen till hållbar konsumtion och produktion av varor en nödvändighet för att minska vår negativa påverkan på klimat, miljö och människors hälsa.

Vad gäller konsumtion har projektet fokuserat på följande; IT- utrustning, möbler, arbetskläder, förbrukningsmaterial, kaffeautomater och engångsmaterial i plast.

Genom att ställa om från det linjära perspektivet till ett cirkulärt där vi strävar efter att resurserna ska cirkulera i systemet så länge som möjligt kan vi minska vårt ekologiska fotavtryck från konsumtion. Därför har projektet valt att sätta mål om att öka andelen återbruk.

Förslag på mål (A)

- 50 procent återbruk år 2030
- 100 procent recirkulation år 2045

Nuläge (B)

IT-utrustning

Älvsbyns kommun har sina servrar i de serverhallar som finns i Boden. Serverhallarna har kommit till genom ett samarbete mellan de 14 kommunerna i Norrbotten som går under namnet DCBD.

Kommunen använder det centrala RAM-avtalet för IT-utrustning som finns på nationell nivå och köper all sin utrustning via en leverantör. I princip alla medarbetare beställer sin utrustning via IT-avdelningen. Det är bara Älvsbyns Fastigheter AB som köper egen utrustning. Kommunen har ett samarbetsavtal med Atea för återvinning/skrotning av datorer och mobiler.

Älvsbyns kommun har cirka 1000–1200 datorer inklusive elevdatorerna och använder sig av två olika modeller. Datorerna används i 1–2 cykler med fyra år som bas. Det finns ungefär lika många skärmar som datorer exklusive elevdatorerna som inte har externa skärmar. Älvsbyns kommun har 600 mobiler (551 mobilnummer) och 2–3 kategorier av märken och modeller. Dessutom har verksamheten 200–250 surfplattor. Det saknas uppgifter om volymer för IT-tillbehör.

Älvsbyns kommun har ett 80-tal Multifunktionsskrivare (MFP) och skrivare varav ungefär 20 procent är leasade.

Under 2021 köpte Älvsbyns kommun IT-utrustning för drygt 2,7 Mkr.

Typ av utrustning	tkr
Datorer, skrivare	2 332
Mobiltelefoner	389
Surfplattor o tillbehör	46
	2 767

Figur 34: IT-inköp under 2021.

Möbler

Älvsbyns kommun nyttjar Addas centrala RAM-avtal för inköp av möbler. Under år 2021 gjordes inköp av möbler och övrig inredning för drygt 590 tkr.

Arbetskläder

Merparten av kommunens arbetskläder leasas och används inom vård och omsorg. Det är byxor och blusar, 12 ombyten per vecka till ungefär 300 medarbetare.

Lokalvård och kostenheten köper sina kläder. Lokalvården använder byxor och t-shirt. Under 2021 köpte de 29 byxor och 24 t-shirts. Kostenheten använder byxor, fleecejackor, förkläde, kockrockar, huvudbonader och t-shirts. De köpte totalt 118 plagg under 2021.

Älvsbyns Fastigheter AB, Älvsbyns Energi AB och Kultur och fritid, köper sina kläder via det lokala företaget NTM. Fastighetsbolaget tillhandahåller 2 uppsättningar per år till sina anställda och energibolaget 3 uppsättningar per år till sina anställda. Kultur och fritid har istället avsatt en summa pengar på årsbasis, 6–8 000 kr/person för både vinter- och sommarkläder.

Förskolan har fått sin budget utökad för att kunna köpa vinterkläder till den personal som är tillsvidareanställd. Det är totalt 50 personer som kommer att få fodrad jacka och byxa.

Förbrukningsmaterial

Det används en mängd olika typer av förbrukningsmaterial i de olika verksamheterna. Inom alla områden används skrivarpapper och toner. I förskolan används en del pedagogiskt material men inga stora mängder. Inom vård och omsorg handlar det om skyddsmaterial, hygien- och städartiklar samt inkontinenshjälpmedel. Både kostenheten och lokalvård använder städ- och hygienmaterial.

Engångsmaterial i plast

Älvsbyns kommun använder generellt små mängder engångsmaterial i plast såsom kaffekoppar, skedar och andra bestick, tallrikar mm. Större mängder engångsmaterial i plast används på kostenheten i form av matlådor i plast som försluts med plastlock eller plastfilm. De använder drygt 77 000 plastformar, cirka 28 000 plastlock och cirka 10 500 meter förslutningsfilm i plast.

Kaffeautomater

Det finns ett okänt antal kaffeautomater i Älvsbyns kommun. De flesta kaffeautomater leasas från ett antal olika leverantörer.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Inom området konsumtion har projektet identifierat följande gap:

IT-utrustning

- Samarbetsavtalet med Atea kring återbruk/skrotning behöver ses över.
- Det faktiska antalet datorer är inte känt och behöver tas reda på.
- Det saknas volymer för IT-tillbehör inklusive antalet kopiatorer.

Arbetskläder

- Det saknas kunskap om huruvida de leasade arbetskläderna inom vård och omsorg är tillverkade av återvunnet material.
- Det saknas kunskap om huruvida de personliga kläderna i kostenheten, lokalvård, kultur och fritid, förskola, Älvsbyns Fastigheter AB och Älvsbyns Energi AB är tillverkade av återvunnet material.

Möbler

- Det saknas uppgifter om hur mycket möbler som finns i förråd och källarutrymmen.
- Det saknas uppgifter om hur mycket möbler som återanvänds inom organisationen.
- Det saknas en praktisk lösning för intern återanvändning av möbler.

Förbrukningsmaterial

- Det saknas en helhetsbild av hur mycket toner och skrivarpapper som används.
- Det saknas information om hur sopsorteringen fungerar i de olika kommunala verksamheterna.

Engångsmaterial i plast

- Den nya lagstiftningen behöver kommuniceras internt.
- På kostenheten används matlådor i plast med plastlock eller förslutningsfilm i plast som behöver fasas ut.

Kaffeautomater

- Det finns ingen uppgift om hur många kaffeautomater som finns i kommunen.
- Det framgår inte heller om alla kaffeautomater leasas.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till området konsumtion:

Plan it

Gör en plan för ökad återvinning av IT-utrustning.

Utred vilka effekter konceptet BYOD – Bring Your Own Device skulle kunna få på organisationen om kommunen valde att implementera det.

Ta fram en plan för att byta till ett annat material än plast i matlådor och lock.

Skapa ett internt system för återanvändning av möbler.

Ta fram en plan för att hyra/köpa arbetskläder som är tillverkade av återvunnet material.

Ta fram en plan för att köpa återbrukade kontorsmöbler.

Ta fram en plan för att köpa certifierat kaffe.

Just do it

Ta reda på antalet MFP och skrivare.

Se över förbrukningen för varje skrivare.

Se till att det finns register över datorer, mobiler, surfplattor och förbrukning av tillbehör.

Säkerställ att alla känner till den nya lagstiftningen om engångsmaterial.

Inventera befintliga möbelförråd.

Ta reda på hur många kaffeautomater som finns i verksamheten.

Ta reda på vilket kaffe som används idag.

Medarbetare

När projektet formulerat mål i relation till medarbetarna har det utgått från människans grundläggande behov; hälsa, inflytande, kompetens, oberoende och mening.

För att bibehålla och attrahera kompetent personal behöver Älvsbyns kommun vara en rättvis och transparent organisation med ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap. Medarbetarna behöver känna delaktighet och ha möjlighet att påverka sitt arbete. De behöver uppleva att deras arbetsuppgifter är meningsfulla, att deras kompetens tas tillvara och att det finns möjlighet till kompetensutveckling. Det behövs en fysiskt säker och psykiskt trygg arbetsmiljö fri från trakasserier och diskriminering.

Här har projektet satt ett övergripande mål och valt att lyfta fram ett antal områden (indikatorer) som är förutsättningar för att nå målet.

Förslag på mål (A)

Mer än 90 procent av medarbetarna tycker att Älvsbyns kommun är en attraktiv och jämställd arbetsgivare där de själva kan vara sitt bästa jag.

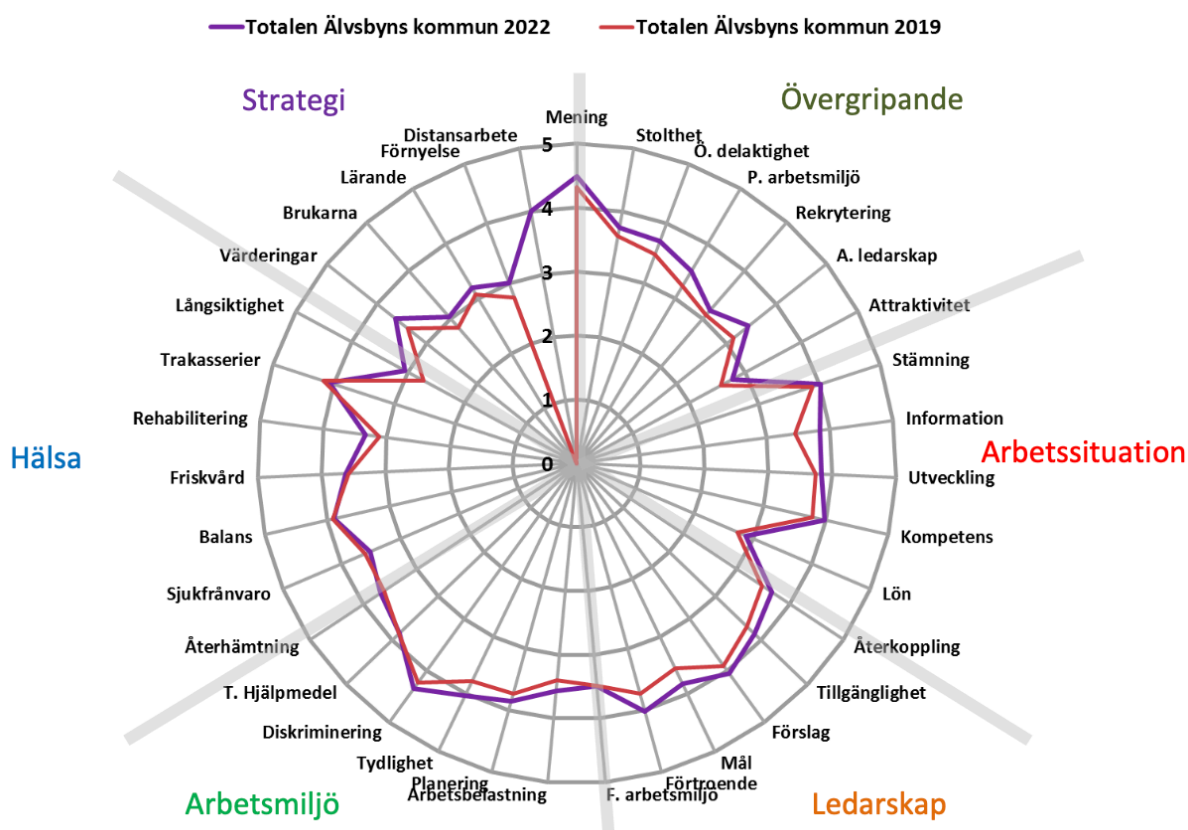
Indikatorer

- Älvsbyn kommun har ett närvarande, tillitsfullt och engagerat ledarskap där var och en blir sedd, hörd och bekräftad.
- Alla medarbetare upplever att de har
 - En rimlig arbetsbelastning.
 - Möjlighet att utvecklas och att deras kompetens tas tillvara.
 - Möjlighet att påverka sitt arbete och att de får vara delaktiga i förändringar som påverkar deras situation.
 - Meningsfulla arbetsuppgifter.

Nuläge (B)

I nulägesanalysen har projektet utgått från resultatet i medarbetarenkäten från 2022 eftersom det haft som ambition att medarbetarenkäten ska kunna användas för att mäta och följa upp utvecklingen inom området i relation till förslag på mål och indikatorer.

Medarbetarenkäten som genomfördes år 2022 har generellt ett bättre resultat än år 2019 för alla områden utom hälsa. Totalt ligger svarsfrekvensen på 81 procent.

Figur 35: Resultat medarbetarenkät 2022 jämför 2019.

Projektet har valt att titta specifikt på resultatet för följande frågor med anledning av målsättningen om att använda dem för att mäta och följa upp utvecklingen:

Attraktiv arbetsgivare

2. Jag känner mig stolt över att arbeta i förvaltningen/kommunen. Resultat: 3,7 (totalt)

I nuvarande enkät saknas frågan om rekommendationsgrad som är en stark indikator kopplat till attraktiv arbetsgivare.

Hälsa

18. Jag upplever att jag har en bra fysisk arbetsmiljö.

19. Jag upplever att jag har en rimlig arbetsbelastning.

Resultat: 3,6 (totalt)

29. Jag upplever att trakasserier, såsom kränkande särbehandling, inte förekommer på min arbetsplats. Resultat: 4,1 (totalt)

Sjukfrånvaro

Inom området hälsa har projektet också tittat på sjukfrånvarostatistik från 2021 och 2022.

Totalt 2021: 7,27 % (7,74% för kvinnor och 4,49% för män)

Totalt 2022: 7,37% (7,78% för kvinnor och 4,92% för män)

Ledarskap

- 13. Jag får tillräcklig återkoppling på hur jag utför mig arbete från min närmaste chef.
- 14. Min närmaste chef är tillräckligt tillgänglig.
- 15. Jag upplever att min närmaste chef är öppen för synpunkter och förslag.
- 16. Jag upplever att jag har tydliga mål och förväntningar från min närmaste chef.
- 17. Jag har förtroende för min närmaste chefs ledarskap.

Resultat: 3,8 (totalt)

Kompetens

- 10. Jag tycker att jag har möjlighet att utvecklas och lära nytt.
- 11. Min kompetens används och tillvaratas på ett bra sätt i arbetet.

Resultat: 3,9 (totalt)

Oberoende

- 20. Jag kan påverka planeringen av mina arbetsuppgifter. Resultat: 3,8 (totalt)
- 22. Jag uppfattar att min arbetsplats är fri från diskriminering. Resultat: 4,4 (totalt)

Mening

- 1. Mitt arbete känns meningsfullt. Resultat: 4,5 (totalt)

Summering resultat medarbetarenkät 2022

Attraktiv arbetsgivare	3,7 (74 %)
Ledarskap	3,8 (77 %)
Hälsa	3,6 (71 %)
Hälsa – trakasserier	4,1 (82 %)
Inflytande	
Kompetens	3,9 (78 %)
Oberoende	3,8 (76 %)
Oberoende – diskriminering	4,4 (88 %)
Mening	4,5 (90 %)

Projektet har särredovisat de frågor som handlar om trakasserier och diskriminering eftersom det inte får förekomma. Resultatet ska här vara 5,0 (100%).

Inflytande

Vad gäller inflytande har projektet fokuserat på ledarskap och jämställdhet.

Jämställdhet handlar om att flickor och pojkar, kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla områden i livet. I Sverige ska kvinnor och män ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.¹⁴

¹⁴ <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/jamstalldhet-i-sverige/>

Älvsbyns kommuns ledningsgrupp består av tre kvinnor (50 %) och tre män (50 %). I chefsgruppen finns 30 kvinnor (79 procent) och åtta män (21 %).

Älvsbyns kommun tillämpar en individuell och differentierad lönesättning och genomför årligen lönekartläggning.¹⁵

Älvsbyns kommun för inte statistik varken över totalt antal kompetensutvecklingstimmar eller hur de fördelas mellan verksamheterna och per anställd. Projektet saknar därför information om hur många timmar kommunen investerar i kompetensutveckling och hur den är fördelad.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

För medarbetarperspektivet har projektet identifierat följande gap:

Resultatet i medarbetarenkäten behöver öka för

• Attraktiv arbetsgivare	från 74 till mer än 90 procent
• Ledarskap	från 77 till 90 procent
• Hälsa	från 71 till 90 procent
• Hälsa – trakasserier	från 82 till 100 procent
• Kompetens	från 78 till 90 procent
• Oberoende	från 76 till 90 procent
• Oberoende – diskriminering	från 88 till 100 procent
• Mening	Inget gap (4,5 = 90%)

Älvsbyns kommun har en chefsgrupp som inte är jämställd (79 % kvinnor/21 % män).

Det saknas information om vilket antal timmar som Älvsbyns kommun årligen investerar i kompetensutveckling och hur fördelningen mellan kvinnor och män ser ut vad gäller tid för kompetensutveckling.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till medarbetarperspektivet:

Plan it

Jobba aktivt med resultatet från medarbetarenkäten.

Se över vilka policy & riktlinjer som finns – värdera vad som är viktigt.

Se över processen för implementering av verksamhetens styrdokument.

Utforma ett chefs/ledarprogram.

Se över om kompetensförsörjningsplanen behöver utvecklas.

Utforma ett hälsoprogram.

¹⁵ Lönepolicy, Dnr 156/15 – 029.

Just do it

Färdigställ medarbetarpolicyn.

Gör följande förändringar i nästa enkät

- Få resultatet i procent
- Ändra frågan om trakasserier så att den blir personlig
- Lägg till frågan om rekommendationsgrad

Se över chefernas arbetsbelastning.

Genomför kompetensförsörjningsplan 2022–24.

Tydliggör det gemensamma ansvaret för arbetstagarens hälsa/sjukfrånvaro.

Medborgare

Även för medborgarperspektivet utgår projektet från människans grundläggande behov och har valt att formulera ett mål som också inkluderar de som besöker kommunen.

Förslag på mål (A)

Älvsbyn är en attraktiv kommun där människor vill bo, arbeta, studera, vistas och leva.

Nuläge (B)

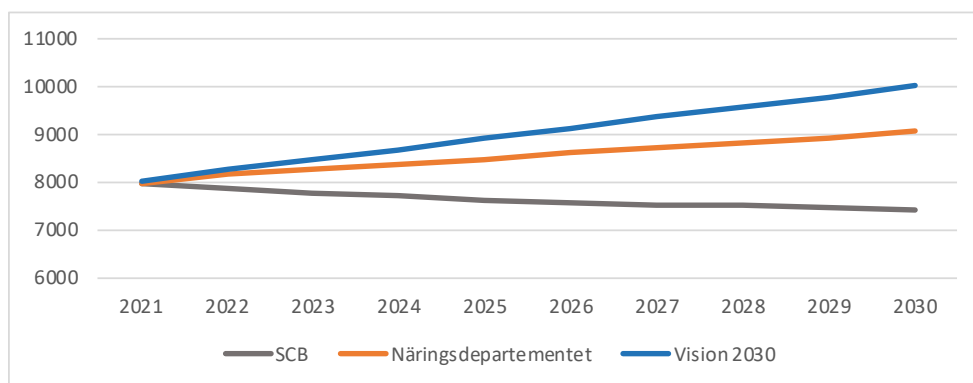
För att Älvsbyn ska vara en kommun som människor kan flytta till behövs lediga bostäder och tillgång till arbete, i kommunen eller i närområdet. Älvsbyns kommun behöver tillhandahålla relevant samhällsservice såsom utbildning samt vård och omsorg i relation till medborgarnas behov. Dessutom behöver medborgarna känna trygghet och gemenskap och uppleva att de är en del av kommunen. Där kan Älvsbyns kommun bidra genom att vårda och utveckla attraktiva mötesplatser. Projektet har därför valt att inkludera mötesplatser i fokusområdet medborgare.

Demografi och demografisk utveckling

I Älvsbyns kommun bor knappt 8 000 personer (31 december 2022). I kommunen finns fyra tätorter¹⁶; Älvsbyn som också är centralort, Visträsk, Vidsel och Korsträsk. 75 procent av befolkningen i kommunen bor i tätort medan resterande bor på landsbygden. I centralorten bor cirka 63 procent av befolkningen. För Sverige är motsvarande andel 88 procent i tätort och 12 på landsbygd¹⁷.

Antal invånare

Befolkningsutvecklingen vad gäller antalet invånare i Älvsbyns kommun är enligt SCB:s prognos negativ. Enligt prognosen kommer kommunen att ha 7 500 invånare år 2030 i jämförelse med dagens 7 911 (31 december 2022). Näringsdepartementets prognos som är baserad på den gröna omställningen visar däremot en positiv trend och enligt den kommer kommunen att ha 9 000 invånare år 2030. Kommunen har alla förutsättningar att vända befolkningsutvecklingen och nå 10 000 invånare år 2030 eftersom kommunen har ett bra geografiskt läge i en region som beräknas växa under kommande år.

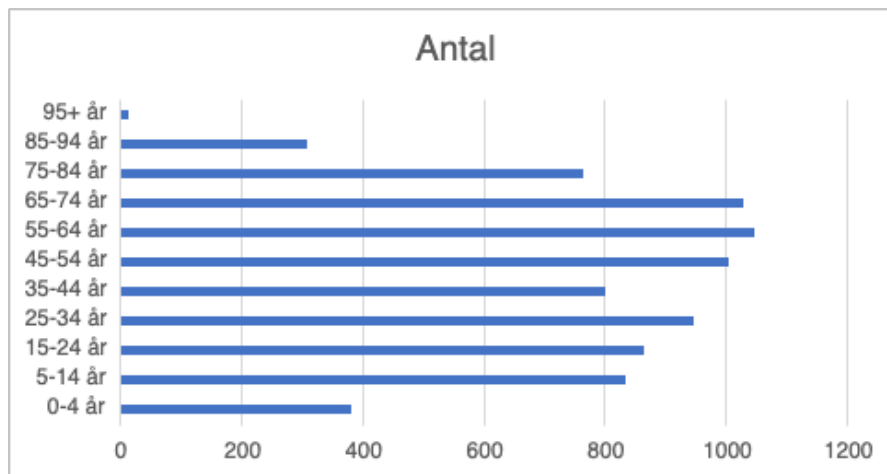
Figur 36: Prognoser för befolkningsutvecklingen i Älvsbyns kommun, åren 2021–2030.

¹⁶ Områden med sammanhängande bebyggelse och en befolkning på minst 200 invånare (2020). Källa: SCB

¹⁷ Källa: SCB.

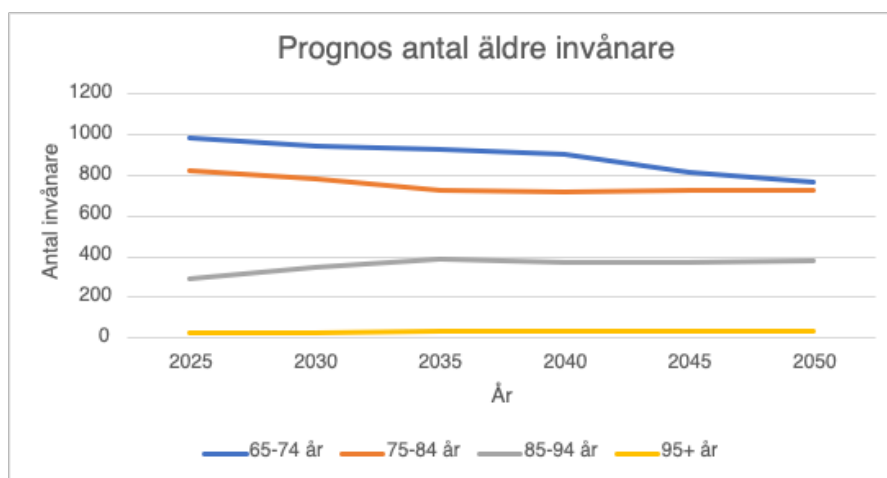
Demografisk fördelning

I Älvsbyns kommun är andelen äldre relativt högt medan barnafödandet är relativt lågt. Det råder idag ett underskott av kvinnor.

Figur 37: Folkmängd efter region, ålder och år (2021). Källa SCB.

Prognosen för antal äldre invånare visar att antalet invånare i åldern 65–74 år kommer att minska till år 2050 medan antalet i åldern 75–94 år kommer att öka något.

Figur 38: Prognos antal äldre invånare, åren 2025–2050. Källa: SCB.

In- och utflyttning

Under perioden 2013–2022 flyttade 3 857 personer från en annan kommun i Sverige till Älvsbyns kommun medan 3 837 flyttade från Älvsbyns kommun till en annan kommun i Sverige. Detta innebär ett överskott på 20 personer på tio år. Av de utflyttade var 46 procent 24 år eller yngre och 46 procent i åldern 24–65 år. Utflyttningen bland personer över 65 år var åtta procent.

Antalet som immigrerade till Älvsbyns kommun under samma period var 1 091 personer och antalet som emigrerade från Älvsbyns kommun till annat land var 130 personer. Detta ger en positiv

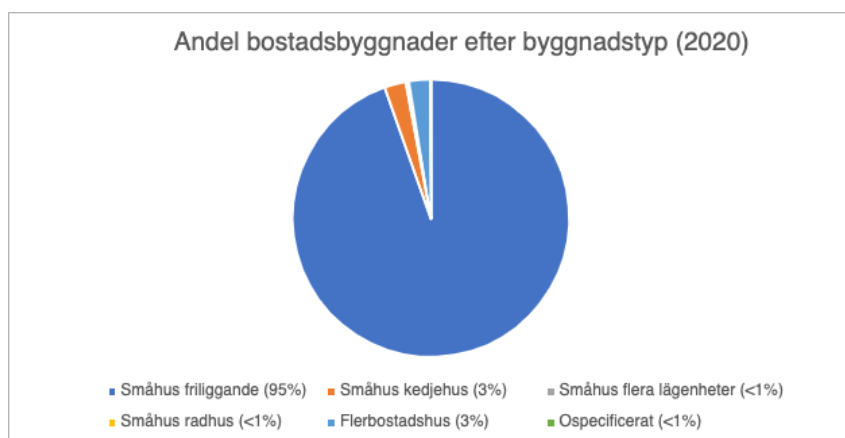
nettoinvandring på 961 invånare. Medelåldern bland dem som invandrade var låg. 90 procent av de invandrade var 44 år eller yngre.¹⁸

Arbetsstillfällen

Tillgången till arbete är en viktig förutsättning för att kunna bosätta sig i kommunen. Nuläget avseende arbetsstillfällen redovisas under rubriken Näringsliv (företag/handel).

Bostäder

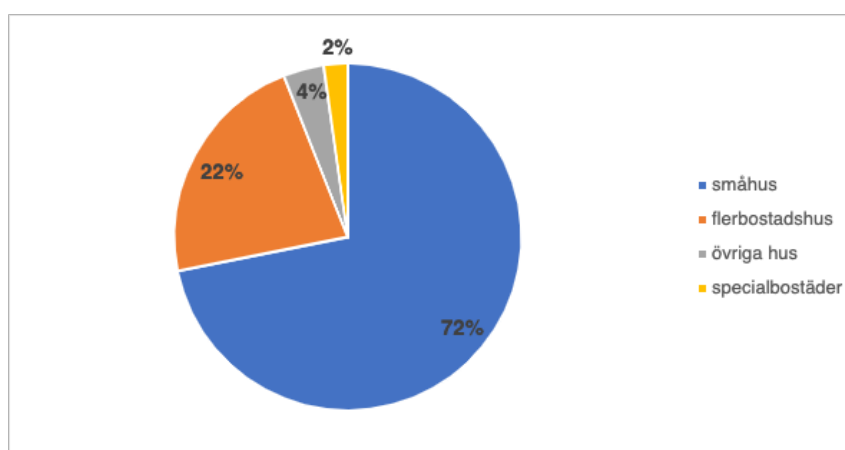
Bostadsbyggnaderna i kommunen är till övervägande del friliggande småhus (95%).

Figur 39: Andel bostadsbyggnader efter byggnadstyp (2020). Källa: SCB.

Bostadstyp – hushållstyp

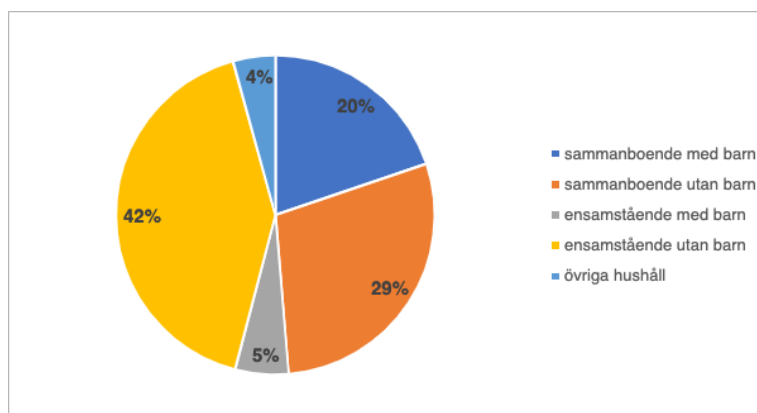
I Älvsbyns kommun bor 72 procent av befolkningen (drygt 6 300 personer) i småhus och 22 procent i flerbostadshus (nästan 1 800 personer).

Figur 40: Andel boende per bostadstyp. Källa: SCB.

¹⁸ SCB, Flyttningar efter region, ålder och kön. År 1997–2022.

Andelen hushåll per hushållstyp domineras av ensamstående utan barn (42 %) och sammanboende utan barn (29 %).

Figur 41: Andel hushåll per hushållstyp. Källa: SCB

Nybyggnation

Under perioden 2010 till 2020 har det byggts totalt 40 villor i Älvsbyns kommun men snittet för nybyggda villor har minskat. Totalt för perioden ligger snittet på 3,6 villor per år men från 2016 till 2020 byggdes i snitt 2,6 villor per år. Under samma period har det byggts ett flerbostadshus med 30 lägenheter (2017).¹⁹

Fritidshus

Under perioden 2011–2021 har antalet fritidshus²⁰ ökat med 108 (13%) vilket kan tyda på att omvandling från permanentbostad till fritidshus.²¹

Relevant samhällsservice

Älvsbyns kommun behöver kunna tillhandahålla utbildningsplatser samt vård och omsorg som motsvarar medborgarnas behov.

Utbildning

Förskolorna i Älvsbyns kommun klarar nuvarande behov men det finns i princip ingen överkapacitet. Däremot finns det god tillgång på utbildad personal. Grundskolan i Älvsbyn kan lokalmässigt inte ta emot fler barn men det finns utrymme för fler barn i grundskolan i byarna.

¹⁹ Färdigställda lägenheter i nybyggda hus efter region, hustyp, lägenhetstyp och år. Källa: SCB

²⁰ Antal fritidshus är beräknade utifrån Fastighetstaxeringsregistret (FTR). Fritidshus definieras fr.o.m. 2015 som värderingsenheter/taxeringsenheter som saknar folkbokförd befolkning och är taxerade som Lantbruksenhet, bebyggd (typkod 120), Småhusenhet, bebyggd (typkod 220), Småhusenhet, småhus på ofri grund (typkod 225) eller Småhusenhet, byggnadsvärde under 50 000 kr (typkod 213). Bara fritidshus som ägs av fysiska personer (inklusive utländska personer utan svenskt personnummer) eller dödsbon ingår. För lantbruksenheter krävs också att lantbruket ej är aktivt samt att det finns en bostadsbyggnad på taxeringsenheten, vilket gäller både före och efter 2015.

²¹ Antal fritidshus i Älvsbyns kommun, åren 2011–2021 Källa: SCB.

Vård och omsorg

Det saknas överbryggnad från eget boende till SÄBO eftersom det finns ett underskott av boendevalternativ för 65+ så som till exempel trygghetsboende²².

Mötesplatser

I Älvsbyns kommun finns olika typer av mötesplatser som möjliggör förenings- och kulturliv för både inom- och utomhusarrangemang.

Det finns två friluftsområden i centralorten Älvsbyn; Kanis och Åsen. Vid Kanis finns en vintercamping och vid Selholmen en sommarcamping för besökande turister. Det finns gott om grönområden och i centralorten finns tre parker; Lomtjärn, Konrad och Filadelfia.

Det finns sporthallar för inomhusarrangemang både i centralorten Älvsbyn och i de större byarna; Vidsel, Korsträsk och Visträsk. I kommunen finns också ett antal fotbollsplaner. Älvsbyns kommun har en ishall och det finns en ridskola.

I Älvsbyns Sportcenter finns en badhusdel med simbassäng, bubbelpool, ångbastu, en varmvattenbassäng med höj- och sänkbar botten samt ett vattenlekland för de minsta. Det finns dessutom två fullstora sporthallar, ett gym, ett bokningsbart konferensrum och ett café.

I Forum finns lokaler för möten och föredrag, bio, konsert och teater. Där finns också en sporthall och en bowlinganläggning.

Kommunen har två offentliga bibliotek, ett i centralorten och ett i Vidsel. Därutöver finns också ett antal skolbibliotek.

I Storforsen finns en utomhusscen som kan användas för teater- och musikarrangemang.

I anslutning till de kyrkor som finns i kommunen finns ett antal församlingslokaler och det finns ett antal byastugor med aktiva föreningar runt om i kommunen.

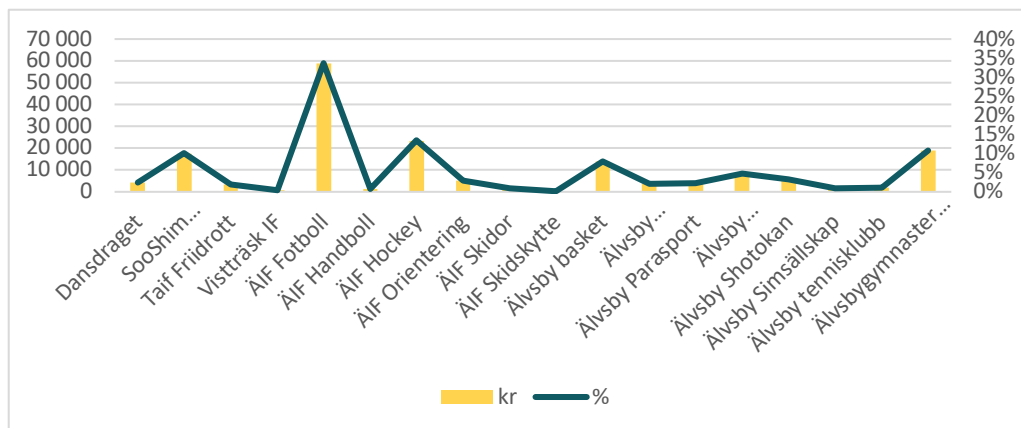
I kommunen finns också ett antal restauranger, caféer och uteställen samt två större hotell.

Föreningsliv

Älvsbyn har ett rikt föreningsliv med många aktiva föreningar där Älvsbyns kommun bidrar med tre olika typer av ekonomiskt stöd; LOK-stöd till ungdomsföreningar, föreningsbidrag och arrangörsstöd.

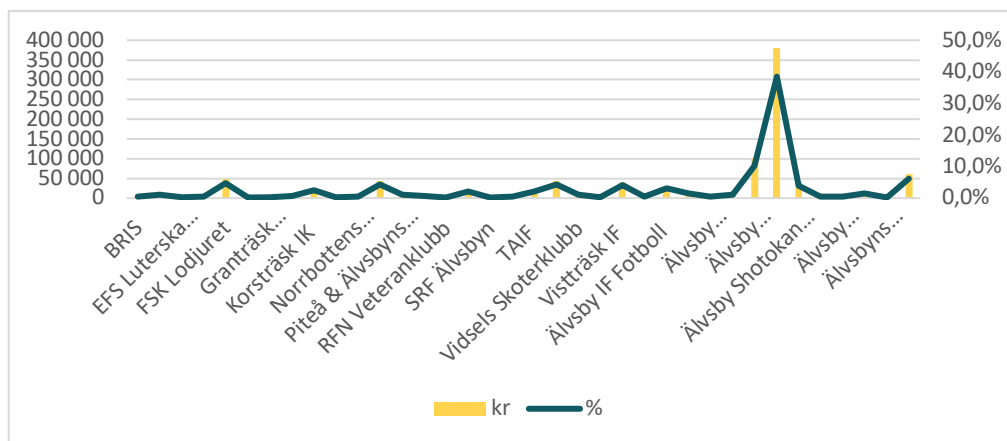
²² Hyreslägenheter som är anpassade för den som fyllt 65 år. Det är inget vårdboende, utan ett boende anpassat till äldres fysiska och sociala behov. I trygghetsboenden finns gemensamhetslokaler som kan användas för aktiviteter. Det finns också personal under delar av dagen alternativt tillgång till gemensamma tjänster. Precis som i vanliga lägenheter kan hemtjänsten utföra vårdtjänster för den som har behov.

Under 2021 bidrog Älvsbyns kommun med cirka 174 tkr i LOK-stöd till ungdomsföreningar.

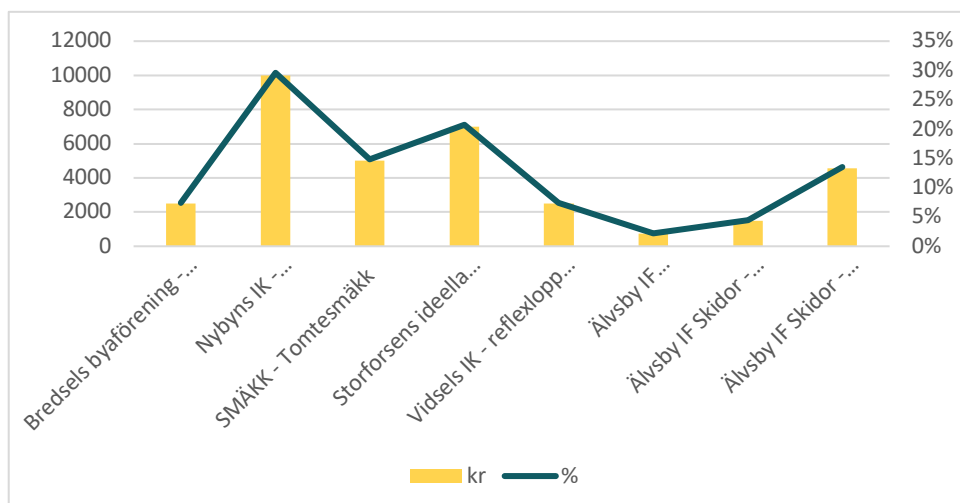
Figur 42: LOK-stöd för ungdomar.

Under 2021 bidrog Älvsbyns kommun med cirka 987 tkr i föreningsbidrag.

Figur 43: Föreningsbidrag.

Under 2021 bidrog Älvsbyns kommun med cirka 34 tkr i arrangörsstöd till olika föreningar.

Figur 44: Arrangörsstöd.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Projektet har identifierat följande gap för mötesplatser:

- Det saknas en plan för hur Älvsbyns kommun ska vårda och utveckla befintliga mötesplatser

Dessutom finns följande frågor att ta hänsyn till kopplat till miljö:

- En av fotbollsplanerna har konstgräs.
- Dricksvatten används för spolning av is i ishallen och för dammbekämpning i ridhuset.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

På workshopen kring medborgarperspektivet lades fokus på hur Älvsbyns kommun kan bidra till att skapa trygghet och gemenskap genom att vårda och utveckla de befintliga mötesplatserna.

I april 2023 röstade EU:s medlemsstater igenom ett förslag från EU-kommissionen som bland annat innebär att det blir förbjudet att sälja granulat efter en övergångsperiod på 8 år. Om EU-parlamentet eller Europeiska rådet inte motsätter sig begränsningen, kommer den att antas och börja gälla inom EU. Syftet med förslaget är att minska spridningen av mikroplaster till miljön. I avvaktan på beslut har projektet valt att lägga in en formulering om att vidta nödvändiga åtgärder för att kunna byta konstgräset om beslutet realiserar.

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas i relation till mötesplatser:

Plan it

Ta fram en plan för mötesplatser.

Vidta nödvändiga förberedelser för att kunna byta ut konstgräsplanen vid Älvåkra.

Näringsliv (företag/handel)

En viktig del i att vara en attraktiv kommun handlar om att det finns arbetstillfällen och att kommunen har ett levande centrum med närhet till handel och service.

Förslag på mål (A)

Öka antalet arbetstillfällen i kommunen genom att bidra till ett företagsklimat som ökar antalet nyetableringar och ger befintliga företag möjlighet att växa och bli ägarstyrda.

Nuläge (B)

Kommunen har ett starkt näringsliv vilket ger goda möjligheter att ta vara på den starka utveckling som sker i norra Sverige. Kompetensförsörjningen kommer att vara en utmaning givet rådande utbildningsnivå i kommunen.

Så många hade jobb (2020)

I Älvsbyn hade 79,8 procent av dem som är 20–64 år jobb år 2020, 79 procent av kvinnorna och 80,4 procent av männen. I Sverige hade 78,3 procent jobb år 2020, 77,5 procent av kvinnorna och 79,1 procent av männen.²³

Sysselsatta i regionen

Älvsbyns kommun hade 269 egenföretagare och 156 företagare i eget AB år 2020. 2 673 var anställda (6,7 %). Andelen företagare i kommunen var 13,3 procent vilket är högre än genomsnittet för riket (9,5 %) och för Norrbottens län (9,8 %).

Kommun/Region	Egna företagare	Företagare i eget AB	Summa företagare	Andel företagare (%)	Anställda	Andel anställda (%)
Arjeplog	156	62	218	15,3	1 203	84,7
Arvidsjaur	254	126	380	14,1	2 321	85,9
Boden	767	346	1 113	9,8	10 232	90,2
Gällivare	533	326	859	8,9	8 755	91,1
Haparanda	310	147	457	13,5	2 937	86,5
Jokkmokk	353	89	442	19,5	1 828	80,5
Kalix	622	252	874	12,9	5 924	87,1
Kiruna	731	409	1 140	9,0	11 489	91,0
Luleå	1 753	1 217	2 970	6,8	40 710	93,2
Pajala	428	104	532	20,0	2 131	80,0
Piteå	1 133	692	1 825	9,7	16 950	90,3
Älvsbyn	269	156	425	13,3	2 763	86,7
Övertorneå	182	59	241	16,5	1 217	83,5
Övertorneå	324	89	413	24,0	1 307	76,0
Norrbottens län	7 815	4 074	11 889	9,8	109 767	90,2
Riket	285 133	190 002	475 135	9,5	4 506 606	90,5

Figur 45: Sysselsatta i regionen fördelade på företagare och anställda 2020. Källa: SCB Sysselsättningsregister.

Sysselsatta i turismberoende branscher 2020

Älvsbyn hade 288 personer som var sysselsatta inom turismberoende branscher år 2020 vilket motsvarar en andel på 9 procent av det totala antalet sysselsatta i alla branscher i Älvsbyn. Det är i paritet med genomsnittet i riket (9,2 %) och högre än genomsnittet i Norrbottens län (8,1 %).

²³ Källa: SCB Kommunsiffror

Kommun/Region	Turismbransch					Totalt antal sysselsatta alla branscher	Andel sysselsatta i turismberoende branscher
	Detaljhandel	Hotell och restaurang	Museer, kulturminnen, naturreservat, botaniska trädgårdar, djurparker m.m.	Nöjesparker och skidanläggningar	Totalt i turismberoende branscher		
Arjeplog	78	51	13	15	157	1 421	11,0
Arvidsjaur	156	95	0	2	253	2 701	9,4
Boden	563	333	14	43	953	11 345	8,4
Gällivare	408	237	5	4	654	9 614	6,8
Haparanda	424	87	0	0	511	3 394	15,1
Jokkmokk	104	56	31	20	211	2 270	9,3
Kalix	315	125	1	0	441	6 798	6,5
Kiruna	551	427	5	1	984	12 629	7,8
Luleå	2 069	1 324	77	17	3 487	43 680	8,0
Pajala	130	57	0	0	187	2 663	7,0
Piteå	1 013	488	7	15	1 523	18 775	8,1
Älvsbyn	174	85	1	28	288	3 188	9,0
Övertorneå	64	24	0	0	88	1 458	6,0
Övertorneå	98	25	0	3	126	1 720	7,3
Norrbottens län	6 147	3 414	154	148	9 863	121 656	8,1
Riket	293 199	152 402	7 752	6 234	459 587	4 981 741	9,2

Figur 46: Sysselsatta i turismberoende branscher 2020. Källa: SCB Sysselsättningsregister.

Arbetsställen

Under 2022 fanns 44 procent av kommunens arbetsställen inom areella näringar medan industrinäringen står för 18 procent och tjänstenäringen för 38 procent. Kommunen har en högre andel arbetsställen inom areella näringar både jämfört med genomsnittet för riket (17,9 %) och Norrbottens län (35,9 %). Även för industrinäringar har kommunen en högre andel än genomsnittet för riket (13,5 %) och Norrbottens län (13,7 %) medan kommunen för tjänstenäringar ligger avsevärt lägre än riket (69,1 %) och Norrbottens län (50,4 %).

Kommun/Region	Areella näringar	Industrinäringar	Tjänstenäringar	Totalt
Arjeplog	355	89	344	788
Arvidsjaur	637	147	492	1 276
Boden	1 319	452	1 879	3 650
Gällivare	972	447	1 184	2 603
Haparanda	378	197	653	1 228
Jokkmokk	519	225	551	1 295
Kalix	1 128	355	1 012	2 495
Kiruna	1 115	562	1 752	3 429
Luleå	2 653	1 204	6 551	10 408
Pajala	843	211	456	1 510
Piteå	2 192	818	3 062	6 072
Älvsbyn	609	243	524	1 376
Övertorneå	401	93	268	762
Övertorneå	514	144	382	1 040
Norrbottens län	13 635	5 187	19 110	37 932
Riket	243 069	187 801	962 214	1 393 084

Figur 47: Antal arbetsställen 2022 efter region och näringsgren, exkl. näringsgren okänd (SNI 2007).

Källa: SCB Företagsregister.

Arbetsställen efter storlek

I Älvsbyns kommun fanns totalt 1 380 arbetsställen under 2022 och merparten av dem var företag utan anställda (75 %). I övrigt fanns 270 företag som hade 1–9 anställda och 62 företag som hade 10–49 anställda samt 13 företag som hade mer än 50 anställda.

Region	Antal				
	Storlek antal anställda				
	0	1-9	10-49	50-	Totalt
Älvsbyns kommun	1 035	270	62	13	1 380
Norrbottnens län	28 462	7 036	2 068	451	38 017
Riket	985 667	317 383	77 657	18 465	1 399 172

Region	Andel i procent				
	Storlek antal anställda				
	0	1-9	10-49	50-	Totalt
Älvsbyns kommun	75,0	19,6	4,5	0,9	100
Norrbottnens län	74,9	18,5	5,4	1,2	100
Riket	70,4	22,7	5,6	1,3	100

Figur 48: Arbetsställen 2022 efter storlekklass. Källa: SCB Företagarregister.

Största arbetsgivarna

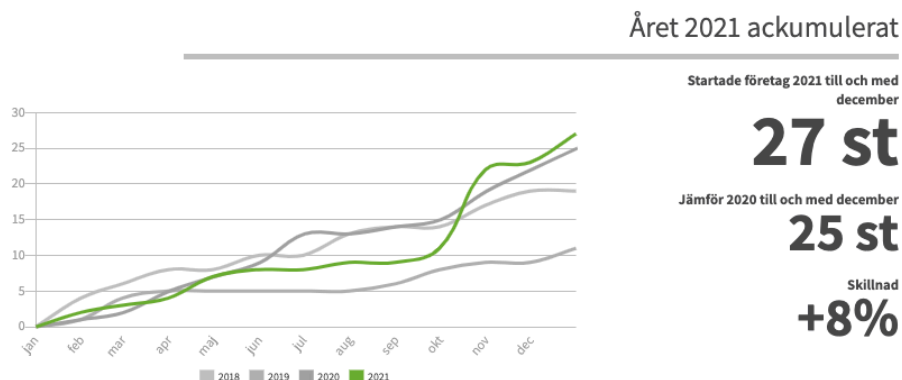
De 15 största arbetsgivarna i kommunen hade totalt 2 165 anställda år 2021 vilket motsvarar en andel på 72,8 procent av det totala antalet anställda i kommunen. Älvsbyns kommun var kommunens största arbetsgivare med 1 275 anställda.

Arbetsgivare	Antal anställda	Procentuell andel av totalt antal anställda i kommunen
ÄLVSBYNS KOMMUN	1 275	42,9
POLARBRÖD AKTIEBOLAG	175	5,9
Älvsbyhus AB	175	5,9
REGION NORRBOTTEN	75	2,5
BRÖDERNA ÖHMAN AB	75	2,5
ARTIC SKOGSTJÄNST AKTIEBOLAG	75	2,5
STORFORSN HOTELL AKTIEBOLAG	35	1,2
Acetec AB	35	1,2
ÄLVSBY FÖRSAMLING	35	1,2
STIFTELSEN KARLSDAL MED ÄLVSBY FOLKHÖGSKOLA I ÄLVSBYN	35	1,2
Älvsbyns Fastigheter AB	35	1,2
Coop Norrbotten ekonomisk förening	35	1,2
Älvsbyn Livs AB	35	1,2
ÄLVSBY TAXI AKTIEBOLAG	35	1,2
NORRBOTTENS BERGTEKNIK AKTIEBOLAG	35	1,2
Totalt antal anställda i kommunen		2 975
Totalt antal anställda för de 15 största i kommunen		2 165
Andel av antal anställda i kommunen		72,8

Figur 49: De största arbetsgivarna i Älvsbyns kommun, 2021. Källa: SCB Företagsregister

Nystartade företag

Under 2021 startades 27 nya företag i kommunen, en ökning med 8 procent jämfört med 2020.

Källa: AB Syna

Figur 50: Nystartade företag i Älvsbyns kommun. Källa: AB Syna.

Företagskonkurser

Uppgifter om konkurser och offentliga ackord beslutade av tingsrätten används som underlag för konkursstatistiken. Älvsbyns kommuns index för företagskonkurser låg år 2021 på 20 vilket är lägre än genomsnittet för riket (87) och för Norrbottens län (43).

År	Antal			Index 2001=100		
	Älvsbyns kommun	Norrbottens län	Riket	Älvsbyns kommun	Norrbottens län	Riket
2001	10	233	7 433	100	100	100
2002	12	218	7 930	120	94	107
2003	9	195	8 237	90	84	111
2004	13	161	7 649	130	69	103
2005	9	128	6 784	90	55	91
2006	3	141	6 160	30	61	83
2007	6	129	5 791	60	55	78
2008	6	118	6 298	60	51	85
2009	12	156	7 638	120	67	103
2010	11	142	7 274	110	61	98
2011	7	150	6 958	70	64	94
2012	5	140	7 471	50	60	101
2013	5	122	7 701	50	52	104
2014	3	135	7 154	30	58	96
2015	3	139	6 426	30	60	86
2016	7	137	6 019	70	59	81
2017	4	138	6 394	40	59	86
2018	5	147	7 223	50	63	97
2019	7	126	7 358	70	54	99
2020	5	137	7 296	50	59	98
2021	2	100	6 463	20	43	87

Figur 51: Företagskonkurser 2001–2021. Källa: SCB

Arbetspendling

Älvsbyns kommun ingår tillsammans med Luleå, Piteå, Boden, Kalix och Övertorneå i en gemensam FA-region (Luleå). Arbetspendlingen mellan kommunerna i regionen är stor. Under 2021 pendlade 990 personer ut från kommunen främst till Piteå, Luleå, Boden och Arvidsjaur. Samtidigt pendlade 434 personer in till kommunen för arbete. De flesta som pendlar in kommer från Piteå, Luleå och Boden.

Merparten av de som pendlar är män, 71 procent av de som pendlar från Älvsbyn och 63 procent av de som pendlar till Älvsbyn.

Kvinnor och män

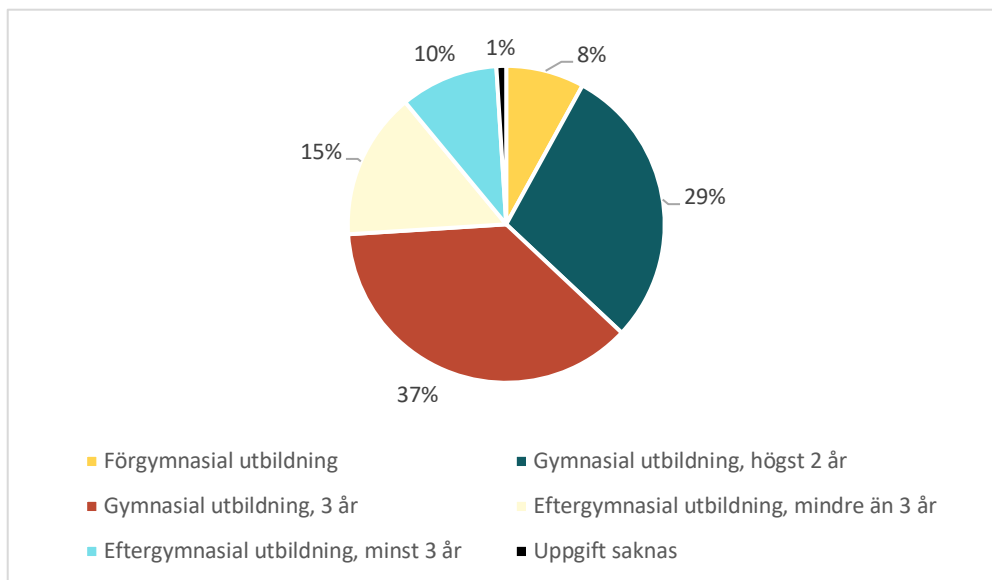
Bostads-kommun	Arbetsställe kommun						
	Arjeplog	Arvidsjaur	Boden	Gällivare	Haparanda	Jokkmokk	Kalix
Arjeplog	1 210	21	3	9	0	6	1
Arvidsjaur	74	2 333	168	25	2	8	8
Boden	2	6	9 345	79	9	32	47
Gällivare	0	1	28	8 521	11	30	17
Haparanda	0	0	15	16	3 085	5	215
Jokkmokk	3	1	39	202	3	2 041	3
Kalix	0	2	82	51	136	3	6 099
Kiruna	0	0	29	112	8	15	3
Luleå	3	18	1 083	150	35	22	204
Pajala	0	1	18	92	5	0	1
Piteå	14	46	113	62	10	26	27
Älvsbyn	3	102	113	17	1	9	9
Överkalix	0	2	6	48	3	2	25
Övertorneå	0	0	4	18	41	1	29
	Kiruna	Luleå	Pajala	Piteå	Älvsbyn	Överkalix	Övertorneå
Arjeplog	7	25	2	8	1	0	0
Arvidsjaur	12	30	5	54	28	0	0
Boden	61	3 422	15	79	73	7	9
Gällivare	198	176	21	30	2	9	3
Haparanda	64	119	18	8	3	14	49
Jokkmokk	33	63	2	16	7	3	1
Kalix	44	688	17	29	16	63	23
Kiruna	11 522	160	56	25	0	0	9
Luleå	128	35 419	46	520	104	55	36
Pajala	193	52	2 302	3	1	21	11
Piteå	46	2 354	17	17 177	188	14	4
Älvsbyn	10	392	6	325	2 646	0	3
Överkalix	12	77	21	15	9	1 236	26
Övertorneå	48	66	75	3	2	24	1 513

Källa: Statistiska centralbyrån

Figur 52: Arbetspendling inom länet 2021. Källa: SCB

Utbildningsnivå

I november 2020 hade kommunen en förvärvsarbetande nattbefolkning på 3 385 personer i åldern 20–64 år. Merparten hade en gymnasial utbildning, 66 procent. 25 procent hade en eftergymnasial utbildning, 15 procent på mindre än tre år och 10 procent på minst tre år.

Figur 53: Utbildningsnivå, förvärvsarbetande (nattbefolkning) i åldern 20–64 år, november 2020. Källa: SCB.

Andelen förvärvsarbetande med eftergymnasial utbildning är 25 procent i Älvsbyns kommun vilket är lägre än genomsnittet för riket (44 %) och för Norrbottens län (36%).

Bransch	Kommun/Region		
	Älvsbyns kommun	Norrbottens län	Riket
Förvärvsarbetande totalt	25	36	44

Figur 54: Andel av förvärvsarbetande november 2020 i åldern 20–64 år med eftergymnasial utbildning. Källa: SCB

Studiedeltagande

Under höstterminen 2021 studerade totalt 714 personer (15,6 %) av Älvsbyns invånare i åldern 16–64 år. Genomsnittet för riket var 18,3 procent och för Norrbottens län var genomsnittet 15,8 procent.

På gymnasienivå var studiedeltagandet 6,2 procent vilket var högre än både genomsnittet för riket (5,6 %) och Norrbottens län (5,3 %). På högskolenivå var deltagandet 2,0 procent vilket är lägre än genomsnittet för riket (6 %) och Norrbottens län (5,1 %).

Kommun/Region	Befolkning 16-64 år	Studiedeltagande							
		Gymnasie- utbildning		Högskole- utbildning		Komvux- utbildning		Övriga studerande	
		Antal	Pro- cent	Antal	Pro- cent	Antal	Pro- cent	Antal	Pro- cent
Arjeplog	1 493	74	5,0	31	2,1	36	2,4	31	2,1
Arvidsjaur	3 443	189	5,5	69	2,0	74	2,1	87	2,5
Boden	16 463	891	5,4	510	3,1	556	3,4	572	3,5
Gällivare	10 123	474	4,7	177	1,7	232	2,3	195	1,9
Haparanda	4 995	287	5,7	97	1,9	96	1,9	184	3,7
Jokkmokk	2 682	125	4,7	71	2,6	71	2,6	63	2,3
Kalix	8 733	514	5,9	193	2,2	232	2,7	231	2,6
Kiruna	13 762	713	5,2	360	2,6	289	2,1	378	2,7
Luleå	49 097	2 446	5,0	4 953	10,1	1 016	2,1	1 509	3,1
Pajala	2 957	185	6,3	65	2,2	86	2,9	64	2,2
Piteå	24 854	1 461	5,9	792	3,2	706	2,8	774	3,1
Älvsbyn	4 590	283	6,2	92	2,0	146	3,2	193	4,2
Övertorneå	1 694	89	5,3	38	2,2	27	1,6	49	2,9
Övertorneå	2 096	120	5,7	66	3,1	33	1,6	68	3,2
Norrbottnens län	146 982	7 851	5,3	7 514	5,1	3 600	2,4	4 398	3,0
Riket	6 372 146	356 495	5,6	380 874	6,0	188 389	3,0	234 228	3,7

Figur 55: Befolkning 31 december 2021 i åldern 16–64 år efter folkbokföringskommun och studiedeltagande höstterminen 2021. Källa: SCB.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

Projektet har identifierat följande gap inom fokusområdet näringsliv:

- Utbildningsnivå
 - Kommunen har en lägre andel med eftergymnasial utbildning (25 %) än genomsnittet för riket och för Norrbottens län
- För att kunna växa behöver företagen
 - Affärskompetens
 - Attraktionskraft
 - Kompetensförsörjning
 - Anbudskompetens
 - Kvalitetsarbete
 - Hållbarhetsarbete
 - Kapital
- Jämställdhet
 - Uppgifter på fördelning kvinnliga/manliga egenföretagare saknas
 - Information om styrelsernas sammansättning (kvinnor/män) saknas

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas för fokusområde näringsliv:

Plan it

Skapa forum för dialog.

Främja företagskluster.

Stärk samverkan mellan kommun/näringsliv/skola/universitet.

Företagsutbildning inom

- Affärskompetens
- Anbudskompetens
- Hållbarhet
- Certifiering

Ta fram en strategi för etablering (leveransorganisation och plan).

Inventera kompetensbehov och matchning med utbildning.

Stimulera kvinnligt företagande.

Stötta kommunal export.

Öka tillgängligheten till näringslivsresurser.

Just do it

Färdigställ revideringen av näringslivsprogrammet.

Prioritera vilka samverkansforum som är mest relevanta.

Ta reda på andelen kvinnliga/manliga egenföretagare i olika branscher.

Analysera utbildning för kvinnor/män – vilka stannar/vilka flyttar?

Ta reda på andelen kvinnor/män i styrelserna i alla företag i Älvsbyns kommun.

Ekonomi

När det gäller ekonomi har projektet valt att använda den beskrivning för god ekonomiska hushållning som finns i kommunallagen eftersom den inkluderar helhetsperspektivet.

Förslag på mål (A)

Enligt kommunallagen ska Älvsbyns kommun, liksom alla andra kommuner, ha en god ekonomisk hushållning vilket innebär att

- Verksamheterna ska bedrivas med budget i balans, hållbart, kostnadseffektivt och ändamålsenligt.
- Varje generation ska bära kostnaden för den service de konsumerar och inte belasta kommande generationer.
- Finansiella mål ska ha både kort- och långsiktigt perspektiv och avse både resultat och ekonomisk ställning samt vara kopplade till kopplade till riktningar och/eller övergripande strategier i kommunens strategiska plan.
- Verksamhetsmässiga mått ska ha både kort- och långsiktigt perspektiv och vara kopplade till riktningar och/eller övergripande strategier i kommunens strategiska plan
- Det ska finnas ett klart samband mellan resursåtgång, prestationer, resultat och effekter

Nuläge (B)

Enligt Älvsbyns kommuns årsredovisning 2022 har kommunfullmäktige fastställt följande finansiella målsättningar för god ekonomisk hushållning 2022;

Oförändrad utdebitering

Målet uppnås, kommunalskatten har inte förändrats sedan år 2013 och ligger på 22,45 procent.

Resultatet ska över tid uppgå till minst två procent av skatter och statsbidrag

Målet uppnås. År 2022 har kommunen uppnått målet med 7,6 procent.

Soliditeten ska förstärkas från 2017 års nivå

Målet uppnås då soliditeten inklusive pensionsåtaganden visar på en uppåtgående trend och har ökat från 5,6 procent år 2017 till 24,4 procent år 2022.

Investeringar ska finansieras med egna medel

Målet uppnås. Den upplåning som gjorts, är direkt kopplad till beslut om till- och nybyggnad av sim-/sporthall där självfinansieringsprincipen har frångåtts.

Avsätta 3 mnkr för att möta pensionsutbetalningar

Målet uppnås då 3 mnkr är avsatta under 2022.

Investeringsbudgeten och den årliga amorteringen bör sammantaget inte uppgå till mer än 4 procent av skatter och statsbidrag

Målet uppnås inte då investeringsbudget och amorteringar uppgår till 136,5 mnkr medan skatter och bidrag uppgår till 605,2 mnkr (23 %). Exklusive simhallens investeringsbudget uppfylls målet då procentsatsen blir 3,7.

Enligt årsredovisningen är den sammantagna bedömningen av god ekonomisk hushållning att kommunen delvis uppnått god ekonomisk hushållning. Ur det finansiella perspektivet är det hög måluppfyllelse medan det ur ett verksamhetsperspektiv är låg måluppfyllelse.

Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun

Under 2022 genererade Älvsbyns kommunkoncern ett resultat på 45 545 tkr.

Resultaträkning (tkr)	Not	Koncern 2022	Koncern 2021	Kommun 2022	Kommun 2021	Kommun budget- avvikelse 2022
Verksamhetens intäkter	3	258 273	236 866	159 571	150 803	46 507
Verksamhetens kostnader	4	-763 138	-730 278	-697 818	-675 932	-33 949
Avskrivningar	5	-41 394	-40 811	-21 238	-22 035	2 893
Verksamhetens nettokostnader		-546 259	-534 223	-559 485	-547 164	15 451
Skatteintäkter	6	406 106	387 869	406 106	387 869	10 644
Generella statsbidrag och utjämning	7	199 099	196 647	199 099	196 647	7 266
Verksamhetens resultat		58 946	50 293	45 720	37 352	33 361
Finansiella intäkter	8	1 895	477	1 723	782	1 211
Finansiella kostnader	9	-5 905	-5 225	-1 535	-1 098	911
Resultat efter finansiella poster		54 936	45 545	45 908	37 036	35 483
Årets resultat		54 936	45 545	45 908	37 036	35 483

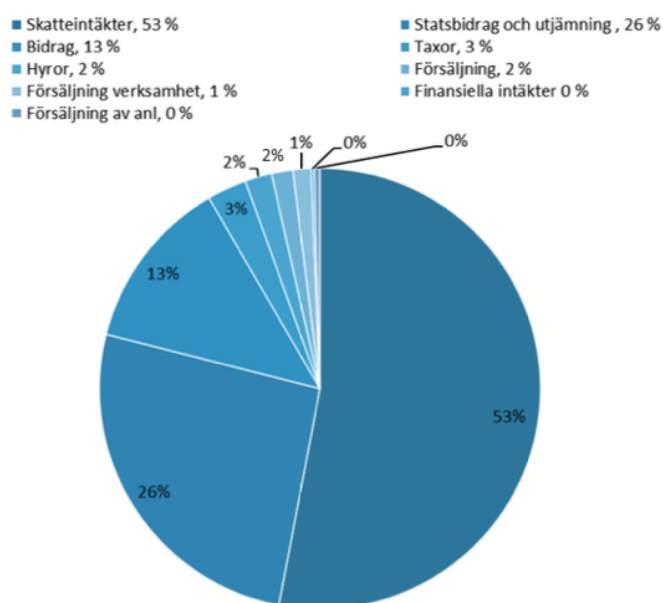
Figur 56: Resultaträkning 2022. Källa: Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun.

Inför årsskiftet till 2023 hade Älvsbyns kommun omsorg över:

- 389 barn i förskoleålder (1–5 år).
- 835 barn och ungdomar i grundskolan (6–15 år).
- 261 ungdomar i gymnasieålder (16–18 år), varav 121 studerar på Älvsbyns gymnasium.
- 2 108 personer som var äldre än 65 år.
- 79 personer som erhåller stöd och service inom vård och omsorg.
- 275 personer med hemtjänst.
- 96 personer på äldreboenden.

Fördelning intäkter

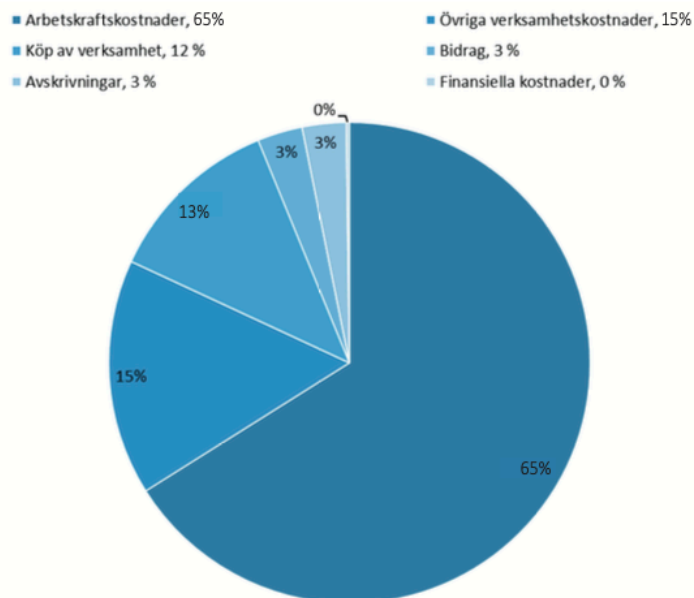
Merparten av kommunens intäkter är skatteintäkter (53 %) och statsbidrag och utjämning (26 %)

Figur 57: Fördelning intäkter. Källa: Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun.

Fördelning kostnader

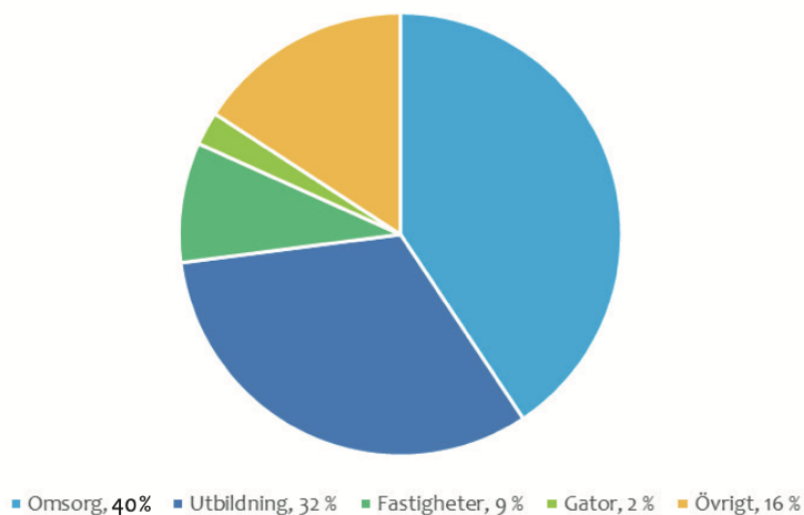
Merparten av kommunens kostnader är arbetskraftskostnader (65 %).

Figur 58: Fördelning kostnader. Källa: Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun.

Driftskostnader

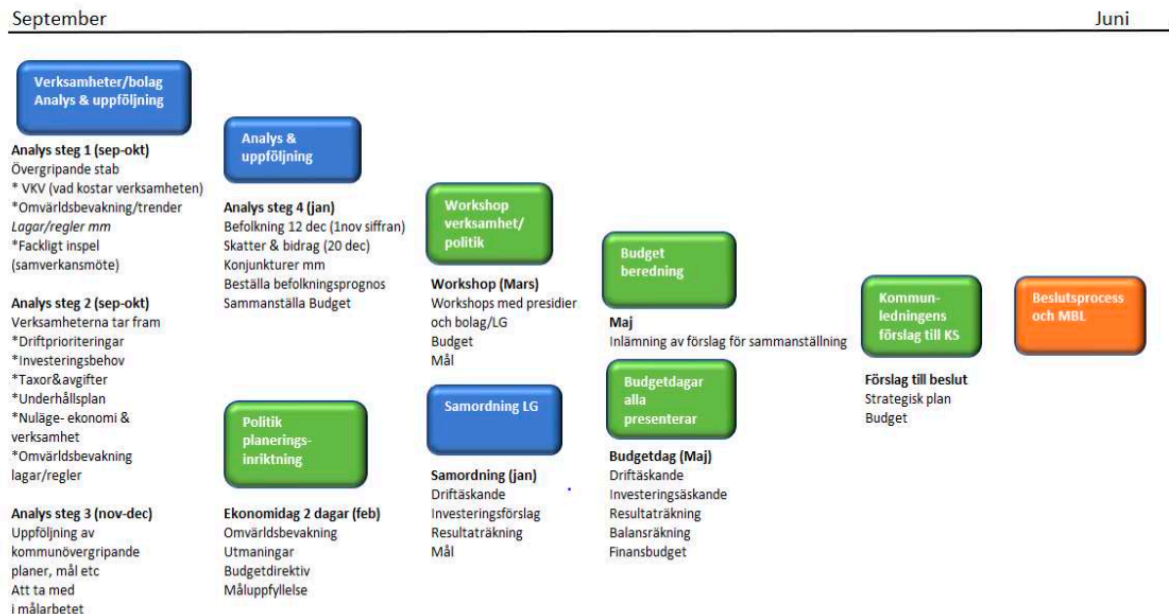
73 procent av kommunens driftskostnader hänförs till vård och omsorg samt utbildning.

Figur 59: Fördelning driftskostnader. Källa: Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun.

Budgetprocess

Med start 2022 genomförde Älvsbyns kommun ett arbete för att förtydliga verksamhetens budgetprocess. Arbetet resulterade i följande förslag på process:

Figur 60: Älvsbyns kommuns mål- och budgetprocess.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

För ekonomi har projektet identifierat följande gap:

- Det saknas tydlig koppling mellan mål, strategisk plan och budget.
- Det saknas verksamhetsmässiga mätvärden (kvalitet).
- Kommunen saknar egen upphandlingsfunktion.

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

Inom området ekonomi har projektet fokuserat på vikten av att det finns en tydlig koppling mellan mål, strategisk plan och budget. För att kunna värdera det arbete som genomförs inom respektive verksamhetsområde behövs mätvärden som gör att det går att följa upp vilken kvalitet som levereras både på kort- och lång sikt. Projektet har också identifierade ett behov av att avsätta tid för att ta vara på de möjligheter som finns att söka bidrag för olika typer av projekt inom områden som biologisk mångfald, energi, laddinfrastruktur, vatten etc.

Projektet rekommenderar att följande åtgärder vidtas för fokusområde ekonomi:

Plan it

Ta fram verksamhetsmässiga mätvärden som har både kort- och långsiktigt perspektiv.

Koppla dem till den strategiska planen.

Säkerställ att kommunen har en väl fungerande upphandlingsprocess och styrning.

Just do it

Genomför arbetet med att binda ihop mål och budget så att den strategiska planen ligger till grund för budgetarbetet.

Avsätt tid för att undersöka vilka bidrag som går att söka.

Kommunikation

För att bibehålla befintlig befolkning och öka inflyttningen behöver Älvsbyns kommun kommunicera aktivt och målinriktat.

Förslag på mål (A)

- Älvsbyns kommun har en kommunikationsstrategi med definierade målgrupper och ett tydligt syfte med kommunikationen i relation till respektive målgrupp.
- Kommunen har definierat vilket budskap som ska kommuniceras och vilka kanaler som ska användas för att nå respektive målgrupp.
- Kommunen har definierat vem som ska kommunicera i enskilda frågor.
- Det finns en kommunikationsplan som uppdateras årligen.

Nuläge (B)

Älvsbyns kommun har i nuläget ingen kommunikationsstrategi. Kommunikation sker främst via kommunens hemsida och den kommunala tidningen Älvsbybladet som ges ut 4 ggr/år samt i sociala medier. Annonsering och till viss del marknadsföring sker i Älvsbybladet med flera fysiska och digitala kanaler. Kommunikationsansvaret är decentraliserat varpå respektive verksamhet ansvarar för sin kommunikation.

Analys av gapet mellan mål (A) och nuläge (B)

När det gäller kommunikation har projektet identifierat följande gap:

- Älvsbyns kommun saknar en kommunikationsstrategi

Förslag på lösningar och prioritering (C/D)

De rekommendationer som finns i relation till kommunikation förutsätter att Älvsbyns kommun har en varumärkesstrategi som beskriver Älvsbyns kommuns identitet, profil och image. Identitet handlar om vad Älvsbyns kommun är, profil om hur Älvsbyns kommun ska uppfattas och image om hur Älvsbyns kommun upplevs. Kommunen kan bygga identitet och profil genom hur organisationen agerar och kommunicerar men image äger mottagaren. Både vad som görs i organisationen och hur det kommuniceras avgör hur Älvsbyns kommun kommer att uppfattas.

Projektet rekommenderar följande åtgärder för fokusområdet kommunikation:

Plan it

Ta fram en kommunikationsstrategi.

Gör en kommunikationsplan som uppdateras årligen.

Tydliggör vem som ska kommunicera i enskilda frågor.

Just do it

Definiera organisationens målgrupper (intressenter).

Formulera syftet med kommunikationen för respektive målgrupp.

Formulera mervärde/erbjudande i relation till respektive målgrupp.

Utforma handlingsplaner

De fokusområden projektet arbetat med kan kopplas till de perspektiv och strategiska mål som finns i nuvarande strategiska plan (Styrkort 2024). Flera av projektets förslag på mål är också i harmoni med de strategiska mål som finns i planen men har en längre tidshorisont och är formulerade på ett annat sätt.

För att den plan för hållbar tillväxt som projektet tagit fram ska bli verklighet behöver Älvsbyns kommun ta fram konkreta handlingsplaner för respektive fokusområde. Handlingsplanerna ska innehålla aktiviteter, delmål, tidpunkt för när aktiviteterna ska vara klara och vilken befattning/roll som ansvarar för att färdigställa aktiviteten.

För att rapporten ska kunna användas för att skapa handlingsplaner för respektive område har projektet valt att utforma den så att resultatet för varje fokusområde finns samlat.

Handlingsplanerna behöver implementeras i kommunens strategiska plan så att de blir en del av den ordinarie verksamheten och den årliga revisionen av den strategiska planen.

Merparten av de åtgärder som projektet rekommenderar behöver planeras och genomföras över längre tid än ett år. Därför behövs handlingsplaner som sträcker sig över mer än ett år med årliga delmål. I nuläget är det svårt att åstadkomma givet hur ledningssystemet är uppbyggt.

För att fullt ut kunna implementera planen för hållbar tillväxt i den strategiska planen behövs en översyn och utveckling av ledningssystemet som gör det möjligt att planera aktiviteter över längre tid än ett år.

Nyckeltal och process för uppföljning

Älvsbyns kommun behöver kunna säkerställa att det arbete som genomförs skapar en förflyttning i rätt riktning. Därför behövs en tydlig process för uppföljning och ett sätt att mäta och följa upp det arbete som görs. Dessutom behövs en kontinuerlig utveckling av arbetet så att strategin fortsätter att vara relevant över tid.

Förslag på nyckeltal

För att utfallet år från år ska bli så jämförbart som möjligt bör Älvsbyns kommun arbeta med relevanta nyckeltal för varje mål. Nedan finns förslag på nyckeltal inom respektive område. De mätvärden som finns i den högra kolumnen är en förutsättning för att kunna jobba med de föreslagna nyckeltalen.

Markanvändning

Åtgärder som stärker den biologiska mångfalden

Mätvärden (ha)	Förslag på nyckeltal
Total markyta Total yta råmark	Andel råmark (%)
Total markyta Total yta skog	Andel skog (%)
Total markyta Total yta våtmarker	Andel våtmark (%)
Total markyta Total yta vattendrag	Andel vatten (%)
Total markyta Total yta planlagd mark	Andel planlagd mark (%)
Total markyta Total yta industriområde	Andel yta för industriområde (%)
Total markyta Total yta bostäder	Andel yta för bostäder (%)
Total markyta Total yta vägar och gator	Andel yta för vägar och gator (%)
Total markyta Total yta GC-vägar	Andel yta för GC-vägar (%)
Total markyta Total yta lokaler	Andel yta för lokaler (%)
Total markyta Total yta parker	Andel yta för parker (%)
Total markyta Total yta rekreationsområden	Andel yta för rekreationsområden (%)
Total markyta Total yta dedikerad för biologisk mångfald	Andel yta för biologisk mångfald (%)

I relation till arbetet med åtgärder för biologisk mångfald kan Älvsbyns kommun använda storytelling för att beskriva de insatser som görs. Det är viktigt att redovisa hur stor yta ni valt att avsätta och att berättar vilken typ av åtgärder görs och varför.

Attraktiva bostäder genom hela livet

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Total yta bostäder (m ²) Antal invånare	Antal boende per bostadsyta (antal/m ²)
Total planlagd yta (ha) Total bebyggd yta (ha)	Andel bebyggd yta (%)
Total planlagd yta (ha) Total osåld yta (ha)	Andel ledig kapacitet (%)
Antal lägenheter i småhus Antal lägenheter i flerbostadshus	Andel lägenheter i flerbostadshus resp småhus (%)
Totalt antal lägenheter Antal obebodda lägenheter	Andel obebodda lägenheter (%)

Områden för etablering och utveckling av näringslivet

Mätvärden (ha)	Förslag på nyckeltal
Total yta industriområde Total byggklar yta	Andel byggklar yta (%)
Total yta industriområde Total bebyggd yta (ej ledig kapacitet ur kommunens perspektiv)	Andel bebyggd yta (%)
Total yta industriområde Total såld yta (ej ledig kapacitet ur kommunens perspektiv)	Andel såld yta (%)
Total yta industriområde Total uthyrd yta	Andel uthyrd yta (%)
Total yta industriområde Total yta som inte är bebyggd, såld eller uthyrd	Ledig kapacitet (%)

Resurseffektivt lokalutnyttjande

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Totalt markyta (ha) Total yta lokaler (ha)	Andel yta för lokaler (%)
Total yta lokaler (m ²) Total yta vakanta lokaler (m ²)	Andel vakant yta (%)
Total yta kontorslokaler (m ²) Antal medarbetare	Yta per medarbetare (antal m ²)
Total yta vård- och omsorgslokaler (m ²) Antal boende i särskilt boende och omsorgsboende	Yta per boende (antal m ²)
Total yta utbildningslokaler (m ²) Antal barn i förskola och elever i skola	Yta per barn/elev (antal m ²)
Totala intäkter Totala intäkter för extern uthyrning av lokaler	Lokalernas intäktsandel (%)
Totala kostnader Totala kostnader för lokaler	Lokalernas kostnadsandel (%)
Total yta lokaler (m ²) Avsatta medel för underhåll (kr)	Avsatta medel per yta (kr/m ²)
Antal medarbetare Antal medarbetare som är sjukskrivna på grund av den fysiska arbetsmiljön	Andel medarbetare sjukskrivna på grund av den fysiska arbetsmiljön (%)

Infrastruktur

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Total markyta Total yta vägar och gator	Andel yta för vägar och gator (%)
Totalt antal km Antal invånare	Antal km per invånare (%)
Totalt antal km Antal lägenheter	Antal km per lägenhet (%)
Totalt antal lägenheter Kostnad snöröjning (kr)	Snöröjningskostnad per lägenhet (kr/lägenhet)
Antal invånare Kostnad snöröjning (kr)	Snöröjningskostnad per invånare (kr/invånare)
Total markyta Total yta GC-vägar	Andel yta för GC-vägar (%)
Antal kilometer GC-vägar Antal kilometer vägar och gator	Andel GC-vägar i relation till vägar och gator (%)
Totalt antal barn Antal barn med tillgång till GC-väg till skolan (inom 15 min respektive 30 min)	Andelen barn som kan resa hållbart och säkert till skolan (%)

Transporter

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Totalt antal fordon Antal fordon som körs med fossilfria drivmedel	Andel fordon som använder fossilfria drivmedel (%)
Antal fordon per fordonstyp Antal fordon per fordonstyp som körs med fossilfria drivmedel	Andel fordon per fordonstyp som använder fossilfria drivmedel (%)
Total drivmedelsförbrukning (mängd) Antal körda mil	Drivmedelsförbrukning per mil
Total drivmedelsförbrukning Mängd förnybara drivmedel	Andel förnybara drivmedel (%)
Totala utsläpp av CO ₂ e per år	Procentuell förändring över tid

El och värme

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Total energiförbrukning (MWh) Mängd förnybar energi (MWh)	Andel förnybar energi (%)
Total energiförbrukning (MWh) Egen produktion av förnybar energi (MWh)	Andel av förbrukningen som kommer från egen produktion (%)
Förbrukning per fastighet Yta per fastighet	Förbrukning per kvadrat (kWh/m ²)

När Älvsbyns kommun växlar över till fossilfria drivmedel (om ni väljer fordon som drivs med el) kommer elförbrukningen att öka. Det behöver ni ta hänsyn till i relation till det förslag på mål som

finns för energieffektivisering genom att säkerställa att den el som används för att ladda fordon redovisas separat.

Byggnation

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Antal nybyggnationer Antal nybyggnationer som utförs enligt kriterierna för hållbart byggande	Andel nybyggnationer som uppfyller kriterierna (%)
Totalt antal kriterier för hållbart byggande Antal kriterier som användes vid renoveringen	Andel av kriterierna som uppfylldes (%)

Vatten och avlopp inklusive dagvatten

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Total mängd slam Mängden fosfor i slammet Mängd fosfor som återvinns	Andel fosfor som återvinns (%)
Totalt kapacitet vatten (liter) Ledig kapacitet (liter)	Andel ledig kapacitet (%)
Total avloppsreningskapacitet (pe) Ledig kapacitet (pe)	Andel ledig kapacitet (%)
Totalt kapacitetsbehov för dagvattenhantering Kapacitet dagvattenhantering	Kapacitetsbrist (%)
Totalt antal kilometer vatten-, avlopps- och dagvattenledningar Antal kilometer som är i fullgott skick	Andel ledningar i fullgott skick (%)
Totalt antal kilometer vatten-, avlopps- och dagvattenledningar Antal km i behov av upprustning	Andel ledningar i behov av upprustning (%)
Totalt antal kilometer vatten-, avlopps- och dagvattenledningar Antal km som rustats upp under innevarande år	Andel upprustade ledningar (%)
Antal kilometer som rustats upp under innevarande år Kostnaden för upprustningen (kr)	Upprustningskostnad per km (kr/km)
Antal kilometer upprustning som samordnades med gata/VA Kostnaden för upprustningen (kr)	Upprustningskostnad per km (kr/km)
Antal kilometer upprustning som ej samordnades med gata/VA Kostnaden för upprustningen (kr)	Upprustningskostnad per km (kr/km)
Antal kilometer upprustning som genomfördes enligt plan Kostnaden för upprustningen (kr)	Upprustningskostnad per km (kr/km)
Antal kilometer upprustning som skedde akut Kostnaden för upprustningen (kr)	Upprustningskostnad per km (kr/km)

Mat

Förutsättningar för att kunna beräkna mängden matsvinn:

- Totalt antal portioner per verksamhet
- Portionsstorlekar (g/portion)
- Mängd matsvinn per portion (g/portion)

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Totala inköpsvolymen av livsmedel (kg) Total kostnad för inköpta livsmedel (kr)	Kostnad per kilo livsmedel (kr/kg)
Totala inköpsvolymen av livsmedel (kg) Total mängd matsvinn (kg)	Total andel matsvinn (%)
Total mängd matsvinn (kg) Mängd matsvinn i tillagningsköket (kg)	Andel matsvinn i tillagningsköket (%)
Total mängd matsvinn (kg) Mängd matsvinn i serveringsköken (kg)	Andel matsvinn i serveringsköken (%)
Total mängd matsvinn (kg) Mängd matsvinn från tallriken (kg)	Andel matsvinn från tallriken (%)
Total kostnad för inköpta livsmedel (kr) Total andel matsvinn (%)	Total kostnad för matsvinn. Följa procentuell förändring över tid.
Total mängd protein (kg) Total mängd kolhydrater (kg) Total mängd grönsaker (kg)	Andel protein (%) Andel kolhydrater (%) Andel grönsaker (%)
Total mängd protein från växtriket (kg) Total mängd protein från djur (kg)	Andel protein från växtriket (%)
Total mängd kött (kg) Mängd kött som uppfyller kriterierna i WWF:s Köttguide (kg)	Andel kött som uppfyller WWF:s Köttguide (%)
Total mängd fisk (kg) Mängd fisk som uppfyller kriterierna i WWF:s Fiskguide (kg)	Andel fisk som uppfyller WWF:s Fiskguide (%)
Totala inköpsvolymen av livsmedel (kg) Volym KRAV/EKO (kg)	Andel KRAV/EKO (%)
Total för inköpta livsmedel (kr) Kostnad för inköp av KRAV/EKO (kr)	Kostnadsandel för KRAV/EKO (%)

Konsumtion

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Totalt antal datorer Antal datorer som är återbrukade	Andel datorer som är återbrukade (%)
Totalt antal datorer Antal datorer som återbrukas	Andel datorer som återbrukas (%)
Årliga inköp av datorer (antal) Total inköpskostnad (kr)	Snittkostnad per inköpt dator (kr/st)
Totalt antal mobiler Antal mobiler som är återbrukade	Andel mobiler som är återbrukade (%)
Totalt antal mobiler Antal mobiler som återbrukas	Andel mobiler som återbrukas (%)
Årliga inköp av mobiler (antal)	Snittkostnad per inköpt mobil (kr/st)

Total inköpskostnad (kr)	
Totalt antal skärmar Antal skärmar som är återbrukade	Andel skärmar som är återbrukade (%)
Totalt antal skärmar Antal skärmar som återbrukas	Andel skärmar som återbrukas (%)
Årliga inköp av skärmar (antal) Total inköpskostnad (kr)	Snittkostnad per inköpt skärm (kr/st)
Total mängd tillbehör (headset, kameror, kablar) Antal tillbehör som är återbrukad	Andel kringutrustning som är återbrukad (%)
Total mängd tillbehör (headset, kameror, kablar) Antal tillbehör som återbrukas	Andel kringutrustning som återbrukas (%)
Årliga inköp av tillbehör (antal) Total inköpskostnad (kr)	Snittkostnad per inköpt tillbehör (kr/st)
Totalt antal leasade skrivare (MFP) Totalt antal köpta skrivare	Fördelning leasing/inköpta skrivare (%)
Totalt antal skrivare Antal skrivare som är återbrukade	Andel skrivare som är återbrukade (%)
Totalt antal skrivare Antal skrivare som återbrukas	Andel skrivare som återbrukas (%)
Årliga inköp av skrivare (antal) Total inköpskostnad (kr)	Snittkostnad per inköpt skrivare (kr/st)
Totalt antal leasade skrivare (MFP) Total leasingkostnad (kr)	Snittkostnad för leasing av skrivare (kr/st)
Förbrukning av toner (antal) Antal medarbetare	Tonerförbrukning per medarbetare (%)
Förbrukning av papper (antal) Antal medarbetare	Pappersförbrukning per medarbetare (%)
Total inköpskostnad toner (kr) Antal medarbetare	Inköpskostnad per medarbetare (kr/person)
Total inköpskostnad papper (kr) Antal medarbetare	Inköpskostnad per medarbetare (kr/person)
Totalt antal leasade kläder Antal som är gjorda av återvunnet material	Andel leasade arbetskläder med återvunnet material (%)
Totalt antal köpta kläder Antal som är gjorda av återvunnet material	Andel köpta arbetskläder med återvunnet material (%)
Total leasingkostnad kläder Antal medarbetare	Leasingkostnad per medarbetare (kr/person)
Total inköpskostnad kläder Antal medarbetare	Inköpskostnad per medarbetare (kr/person)
Inköp av möbler (antal) Inköp av återbrukade möbler (antal)	Andel möbler som är återbrukade (%)
Antal möbler som byts ut Antal möbler som återbrukas	Andel möbler som återbrukas (%)
Årlig inköpskostnad möbler (kr) Antal medarbetare	Inköpskostnad per medarbetare (kr/person)
Totalt antal kaffemaskiner Antal kaffemaskiner som är återbrukade	Andelen kaffemaskiner som är återbrukade (%)
Totalt antal kaffemaskiner	Andelen kaffemaskiner som återbrukas (%)

Antal kaffemaskiner som återbrukas	
Total mängd kaffe som köps per år (kg) Mängd kaffe som har hållbarhetsmärkning (t ex KRAV/EKO, Fairtrade, Rainforest Alliance)	Andelen kaffe som är har hållbarhetsmärkning (%)
Totalt inköpskostnad kaffe (kr) Antal medarbetare	Inköpskostnad per medarbetare (kr/person)

Medarbetare

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Antal personer i ledningsgruppen Antal kvinnor Antal män	Andel kvinnor/män (%)
Totalt antal chefer Antal kvinnliga chefer Antal manliga chefer	Andel kvinnor/män (%)
Totalt antal kompetensutvecklingstimmar Totalt antal medarbetare	Antal timmar per anställd
Totalt antal kompetensutvecklingstimmar Antal kompetensutvecklingstimmar för kvinnor Antal kompetensutvecklingstimmar för män	Fördelningen av timmar kvinnor/män (%)
Antal kompetensutvecklingstimmar per enhet Antal medarbetare per enhet	Antal timmar per anställd på enhetsnivå
Antal kompetensutvecklingstimmar per enhet Antal kompetensutvecklingstimmar för kvinnor Antal kompetensutvecklingstimmar för män	Fördelningen av timmar kvinnor/män (%)
Totalt antal anställda Anställda som slutat under året	Personalomsättning (%)
Totalt antal sjukskrivna Totalt antal anställda	Andel sjukskrivna (%)
Totalt antal sjukskrivna Antal sjukskrivna kvinnor Antal sjukskrivna män	Andel sjukskrivna kvinnor/män (%)
Antal sjukskrivna per enhet Antal anställda per enhet	Andel sjukskrivna per enhet (%)
Sjukfrånvaro (totalt i timmar) Korttidssjukfrånvaro (timmar) Långtidssjukfrånvaro (timmar)	Andel kort- respektive långtidssjukfrånvaro (%)
Resterande delar avser medarbetarenkäten	
2. Jag känner mig stolt över att arbeta i förvaltningen/ kommunen + ny fråga: Jag skulle rekommendera Älvsbyns kommun som arbetsgivare till vänner och bekant	Andel positiva svar (%)
13. Jag får tillräcklig återkoppling (feedback, respons) på hur jag utför mitt arbete från min närmaste chef 14. Min närmaste chef är tillräckligt tillgänglig 15. Jag upplever att min närmaste chef är öppen för synpunkter och förslag	Andel positiva svar (%)

16. Jag upplever att jag har tydliga mål och förväntningar från min närmaste chef 17. Jag har förtroende för min närmaste chefs ledarskap	
18. Jag upplever att jag har en bra fysisk arbetsmiljö 19. Jag upplever att jag har en rimlig arbetsbelastning	Andel positiva svar (%)
29. Frågan behöver ändras till: Jag upplever att jag har blivit utsatt för trakasserier, såsom kränkande särbehandling, på min nuvarande arbetsplats (JA/NEJ)	Andel som svarat NEJ (%)
10. Jag tycker att jag har möjlighet att utvecklas och lära nytt 11. Min kompetens används och tillvaratas på ett bra sätt i arbetet	Andel positiva svar (%)
20. Jag kan påverka planeringen av mina arbetsuppgifter 21. Jag uppfattar att min arbetsplats är fri från diskriminering	Andel positiva svar (%)
1. Mitt arbete känns meningsfullt	Andel positiva svar (%)

Medborgare

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Total markyta (ha) Total yta parker (ha)	Andel parker (%)
Antal invånare inom 5 km från parkerna Totalt antal invånare	Andel invånare med närhet till en park (%)
Total yta parker (ha) Antal besökare	Nyttjandegrad – antal besök/ha (%)
Antal invånare som inom 5 km från grönområde Totalt antal invånare	Andel invånare med närhet till grönområde (%)
Antal invånare med tillgång till GC-väg till parker Totalt antal invånare	Andelen invånare som kan gå eller cykla till parkerna (%)
Total markyta (ha) Total yta för rekreation (ha)	Andel yta för rekreation (%)
Antal invånare som bor inom 5 km från ett rekreativsområde Totalt antal invånare	Andel invånare med närhet till rekreation (%)
Antal invånare med tillgång till GC-väg till rekreativsområden Totalt antal invånare	Andelen invånare som kan gå eller cykla till rekreativsområdena (%)
Tillgänglig tid i sporthallar (timmar) Antal invånare	Tillgänglig tid per invånare (timmar/person)
Tillgänglig tid i sporthallar (timmar) Antal besökare	Nyttjandegrad – antal besök/tillgänglig tid (%)
Tillgänglig tid i sporthallar (timmar) Antal lediga tider (timmar)	Ledig kapacitet (%)
Tillgänglig tid i lokaler för inomhusarrangemang	Tillgänglig tid per invånare (timmar/person)

Totalt antal invånare	
Tillgänglig tid i lokaler för inomhusarrangemang Antal besökare	Nyttjandegrad – antal besök/tillgänglig tid (%)
Tillgänglig tid i lokaler för inomhusarrangemang Antal lediga tider (timmar)	Ledig kapacitet (%)
Antal invånare som bor inom 5 km Totalt antal invånare	Andel invånare med närhet till lokaler för inomhusarrangemang (%)
Antal invånare med tillgång till GC-väg till lokaler för inomhusarrangemang Totalt antal invånare	Andelen invånare som kan gå eller cykla till lokaler för inomhusarrangemang (%)
Totalt antal deltagare (kultur- och fritidsaktiviteter) Totalt antal invånare	Andel invånare som deltar i kultur- och fritidsaktiviteter (%)
Totalt antal deltagare (kultur- och fritidsaktiviteter) Antal flickor/kvinnor som deltar Antal pojkar/män som deltar	Andel kvinnor/flickor respektive män/pojkar (%)
Totalt antal kultur- och fritidsaktiviteter Bidrag totalt till kultur- och fritidsaktiviteter (kr)	Bidrag per aktivitetstyp (kr)
Bidrag totalt till kultur- och fritidsaktiviteter (kr) Antal flickor/kvinnor som deltar Antal pojkar/män som deltar	Fördelning av bidrag i relation kvinnor/flickor respektive pojkar/män
Totalt antal föreningar Totalt antal medlemmar	Antal medlemmar per förening
Totalt antal medlemmar Antal kvinnor/flickor och män/pojkar som är medlemmar	Andel kvinnor/flickor respektive män/pojkar (%)
Totalt antal föreningar Bidrag totalt till föreningar (kr)	Bidrag per förening (kr)
Bidrag totalt till föreningar (kr) Antal flickor/kvinnor som deltar Antal pojkar/män som deltar	Fördelning av bidrag i relation kvinnor/flickor respektive pojkar/män
Antal invånare som bor inom 5 km från bibliotek Totalt antal invånare	Andel invånare med närhet till bibliotek (%)
Antal invånare med tillgång till GC-väg till bibliotek Totalt antal invånare	Andelen invånare som kan gå eller cykla till bibliotek (%)
Tillgänglig tid i bibliotek (timmar) Antal besökare	Nyttjandegrad – antal besök/tillgänglig tid (%)
Antal med lånekort Totalt antal invånare	Andel invånare med lånekort (%)
Antal med lånekort Antal flickor/kvinnor med lånekort Antal pojkar/män med lånekort	Andel flickor/kvinnor och pojkar män med lånekort (%)
Antal med lånekort	Utlåning per lånekort (%)

Antal böcker som lånas ut	
---------------------------	--

Näringsliv

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Antal invånare som är 20–64 år	Andel som har arbete (%)
Antal invånare som har arbete (20–64 år)	
Totalt antal sysselsatta	Andel företagare respektive anställda (%)
Antal egna företagare	
Antal företagare i eget AB	
Antal anställda	
Totalt antal arbetsställen	Arbetsställen efter näringsgren (%)
Antal arbetsställen inom resp näringsgren	
Totalt antal arbetsställen	Arbetsställen efter storlek (%)
Antal arbetsställen med 0, 1–9, 10–49 och >50 anställda	
Totalt antal arbetsställen	Andel företag som gått i konkurs (%)
Antal företag som gått i konkurs	
Totalt antal arbetsställen	Andel nystartade företag (%)
Antal nystartade företag	
Antal förvärvsarbete	Andel med förgymnasial utbildning (%)
Antal med förgymnasial utbildning	
Antal förvärvsarbete	Andel med gymnasial utbildning (%)
Antal med gymnasial utbildning	
Antal förvärvsarbete	Andel med eftergymnasial utbildning (%)
Antal med eftergymnasial utbildning	
Totalt antal invånare (16–64 år)	Andel som går på gymnasiet (%)
Antal som går en gymnasieutbildning	
Totalt antal invånare (16–64 år)	Andel som går på högskolan (%)
Antal som går en högskoleutbildning	
Totalt antal invånare (16–64 år)	Andel som går på Komvux (%)
Antal som går en Komvuxutbildning	
Totalt antal invånare (16–64 år)	Andel övriga studerande (%)
Antal övriga studerande	
Totalt antal invånare	Andel inflyttade (%)
Antal invånare som flytta till Älvsbyn	
Totalt antal invånare	Andel utflyttade (%)
Antal invånare som flyttat från Älvsbyn	
Totalt antal förvärvsarbete	Andel som pendlar från Älvsbyn (%)
Antal som pendlar till Älvsbyn (kvinnor/män)	
Totalt antal förvärvsarbete	Andel som pendlar till Älvsbyn (%)
Antal som pendlar från Älvsbyn (kvinnor/män)	

Ekonomi

Mätvärden	Förslag på nyckeltal
Finansiell styrka	Soliditet för koncernen/kommunen (%)
Eget kapital, obeskattade reserver, totalt kapital	
Resultat (kr eller procent)	Rörelsemarginal (%)
Intäkter, kostnader, resultat	
Totala investeringar (kr)	Självfinansiering av investeringar (%)
Egen finansiering (kr)	

Justerade skulder Justerat eget kapital	Skuldsättningsgrad på kort och lång sikt (%)
Lån (kr) Rörelseresultat	Pay off-tid skulder (år)
Verksamhetsmässiga Näringsliv Samhällsbygg Äldreomsorg Utbildning Intern effektivitet	Se förslag på nyckeltal i det material som finns framtaget för respektive fokusområde.

Kommunikation

Projektet har inte tagit fram några förslag på nyckeltal för att mäta och följa upp kommunikationen eftersom det bör göras med utgångspunkt från kommunikationsstrategin för att bli relevant.

Process för uppföljning och vidareutveckling

Processen för uppföljning och vidareutveckling bygger på backcasting eftersom det är en metod som går utmärkt att använda även i det fortsatta arbetet.

Processbeskrivning

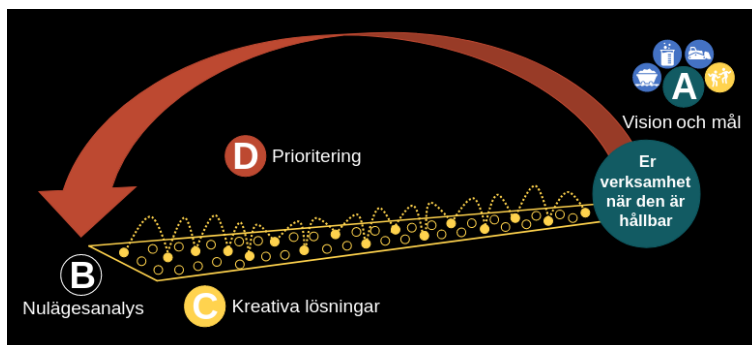
- A. Utgå från era lång- och kortsiktiga mål
 - B. Samla in data
 - Hur gick det?
 - Hur ser ert nya nuläge ut?
- Gör en omvärldsanalys
- Behöver mål/strategi revideras?

Gör en gapanalys

- C. Ta fram förslag på aktiviteter för kommande år
- D. Prioritera

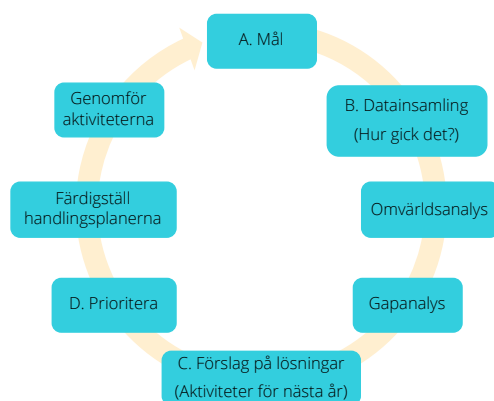
Färdigställ handlingsplanerna (aktiviteter, delmål och ansvar)

Genomför aktiviteterna

Figur 61: Backcasting.

Ett annat sätt att illustrera detta finns på bilden nedan. Upplägget är detsamma.

Figur 62: Visualisering av processbeskrivningen

Referenser

Energi- och klimatstrategi, Dnr 508/20 – 210.

Jämställdhet i Sverige, www.jamstalldhetsmyndigheten.se.

Kommunfakta Älvsbyn, januari 2023, UC AB.

Livsmedelsavfall i Sverige, www.naturvardsverket.se.

Lönepolicy, Dnr 156/15 – 029.

Matsvinn i kommunala förskolor och skolor, Livsmedelsverkets rapportserie, L 2023 nr 07.

Matsvinn i storkök, www.livsmedelsverket.se.

Morgondagens jordbruk: Med fokus på Östersjön, Artur Granstedt.

SLU Artdatabanken (2020). Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU, Uppsala.

Strategi för hantering av snö och dagvatten, Dnr 0011/21 – 432.

Tallriksmodellen, www.livsmedelsverket.se.

The planetary boundaries framework, Wang-Erlandsson et al 2022, Persson et al 2022 and Steffen et al 2015.

Trafikstrategi Älvsbyn, Miljö- och byggnadskontoret, Älvsbyns kommun, 2017-05-16.

VA-strategi/VA-planering, Dnr 109/16 – 30.

Vision 2030, Dnr 19/13 – 003.

Årsredovisning 2022, Älvsbyns kommun.

Översiktsplan Älvsbyns kommun 2019, Dnr: 0144/12 – 212

Bilaga 1: Bruttolista – Kreativa förslag på lösningar

Markanvändning

Område	Förslag på lösningar
Biologisk mångfald	Inför en plan för biologisk mångfald och naturvård, både skogen, parker och andra grönytor – fokus vid nyetablering av områden Planera skogsvården för att premiera den biologiska mångfalden Dedikera mark för åtgärder som stärker den biologiska mångfalden Öppna dagvattenlösningar som en del av gestaltad livsmiljö Göra en naturvårdsinventering och bevara t ex våtmarker och andra viktiga områden Se över den gamla skog vi har – potentiella naturreservat i framtiden
Bostäder	Finns det bostadsbrist – hur ser det ut hos privata fastighetsägare Hur många småhusfastigheter säljs årligen i förhållande till totalt antal småhus – mycket eller lite i relation till övriga kommuner (främst för kommuner som ökar) Bostäder för studenter och 65+ Bygga studentbostäder Genomför nu markanvisningstävling för bostadsbyggande Leken 12 Flyttkedjor Gemensamhetsboende – studenter och äldre Kom överens med soc om vi ska verka för att äldre ska bo kvar hemma (i villa) eller om det ska bo på 65+ Planera för fler bostäder Bygga om lokaler till bostäder Bygg attraktivt flerbostadshus Uppdaterad och transparent bostadsförmedling Gemensam bostadsförmedling för de privata hyresvärdarna och ÄFAB Home Q – lägenhetsuthyrning Byt ut ungdomsrabatt mot pensionärrabatt hos ÄFAB Bäckängen – hålla efter området så att det ser attraktivt ut Hitta finansieringslösningar för fastighetsetablerare
Lokaler	Flytt av verksamhet till mer lämpliga lokaler/skapa rotation Inventera lokaler – finns möjlighet att hyra ut Nyckeltal för lokalnyttjande för att kunna jämföra Hyra ut vakanta lokaler Följa upp nuläge lokalförsörjning – hur har försäljningen av lokaler i Vidsel (skolan) och Smörgåshuset påverkat nuläget Basera yta/person på standard – rimlig yta utifrån verksamhet Avlastning av barn på förskolor: Korsträsk till Vidsel – skolbussar Bygga ut Parkskolan så årskurs 6 ryms Ta fram en lokalförsörjningsplan Ombyggnation i kommunhuset – mindre kontorsyta/person alt dela rum 2&2/3&3 – fler kan arbeta här vilket frigör lokaler i andra hus
Infrastruktur/ laddning av elbil	Laddinfrastruktur – planera utbyggnaden i relation till fordonsbytet Enskilda snabbaddare i byarna Plan för laddinfrastruktur för egen verksamhet t ex kommande 10 fordon i hemtjänsten Tydligt ansvar – är det tjänstemän som ska beställa hos ÄEAB

	Fler laddstationer på strategiska platser
Gång- och cykelvägar	Kommunen borde sätta in uttalade mål i planer och strategier i de olika förvaltningarnas årshjul och tidsbestämma dem. Om vi inte ska jobba mot dem bör de tas bort. Kartbild nuläge GC-vägar – identifiera gap/osammanhängande stråk Gör Storgatan till gånggata Gör alla kommunens fastigheter/allmänna platser tillgängliga via GC
Trafik	Mindre storlek på bussarna och fler turer Ekonomiskt bidrag till de som pendlar ut med kollektivtrafik för arbete eller studier Uppmuntra till kollektiv-/samåkning genom att locka med något
Näringsliv	Mark – säkra ledig kapacitet över tid Mark – effektivt nyttjande av befintlig planlagd mark Näringslivsprogram Marknadsföra områden för gröna näringar Strategi för etablering
Parkering	Markanvändning parkering Revidera/ta fram riktlinjer för parkering Gör det möjligt att betala parkering per dag inte årsvis
Kommunikation	Kommunicera – marknadsför allt som går Marknadsför byggklara tomter och sälj dem Påverka nätoperatör att få upp fler master Plan för bredbandsutbyggnad med budget
Resurser	Tid för att undersöka projekt och bidrag Tillsätta budget för markköp
Uppföljning	Lista med lediga respektive sålda tomter och datum när de såldes gemensam med ÄFAB – ekonomiavdelningen: Följ upp – analysera!

Prioritering

Bygg flerbostadshus – 6 poäng

Kommunicera – marknadsför allt som går – 6 poäng

Bostäder för studenter och 65+ - 3 poäng

Uppdaterad, gemensam och transparent bostadsförmedling – 3 poäng

Tid för att undersöka projekt och bidrag – 3 poäng

Gör Storgatan till gånggata – 3 poäng

Ekonomiskt bidrag till de som pendlar ut med kollektivtrafik för arbete/studier – 3 poäng

Flyttkedjor – 1 poäng

Finns det bostadsbrist – hur ser det ut hos de privata fastighetsägarna – 1 poäng

Byta ut Ungdomsrabatt mot pensionärsrabatt – 1 poäng

Identifiera gap/osammanhängande stråk GC-vägar – 1 poäng

Plan för bredbandsutbyggnad – 1 poäng

Marknadsför byggklara tomter och sälj – 1 poäng

Lokaler – basera yta/person på standard – 1 poäng

Hyr ut vakanta lokaler – 1 poäng

Plan för biologisk mångfald och naturvård – skog, parker och andra grönytor – 3 poäng

Se över den gamla skog vi har – naturreservat i framtiden – 1 poäng

Näringslivsprogram – 1 poäng

Näringsliv – effektivt nyttjande av befintlig mark – 1 poäng

Strategi för etableringar – 1 poäng

El och värme

Område	Förslag på lösningar
Effektivisering	Utforma den strategiska lokalförsörjningsplanen så att den stöttar effektiviseringsmålet Ta fram en underhållsplan för fastigheterna som inkluderar effektivisering Bryta ner och konkretisera effektiviseringen per lokal (fastighet) Minska lokalytan (faktiskt behov) – hyra ut/sälja Avveckla lokaler – träng ihop verksamheter (internhyra) Yteffektivisera Översyn av ventilationen Bygga bort direktel – konvertera kommunala fastigheter till fjärrvärme Identifiera vilka lokaler som drar mest och ta fram förslag på åtgärder Minska elförbrukningen i värmeverket Översyn VVX (större kunder) Minska bortfallet i fjärrvärmeleveransnätet Ställ krav på leverantörer/transportörer av flis till fjv. Energikartläggning kommunala fastigheter – åtgärda där det är värst Byt ut brännheta armaturer till LED Arbeta med och minska effekttoppar i fjv-leveranserna Rörelsevakt/rörelsessensorer och ledbelysning Öka antalet invånare per bostad. Bo 4 inte 1/villa (snitt idag 2,3) Hitta fler/bättre sätt att använda spillvärme – badhuset? Identifiera läckor i fjv-nät och laga dem Lagringsskapacitet Byt ut de sista gatlamporna till LED om det inte är gjort. Mindre kontor i kommunhuset Tydliga planer för effektivisering av varje fastighet
Förnybar energi	Solenergi på lämpliga tak Solceller på kommunala fastigheter Bioenergi – hållbarhetsbesked Investera i solenergi Ökad elproduktion i värmeverket Ta reda på vad som krävs för att minska oljeanvändningen i fjv Går det att fasa ut oljepannan Öka elproduktionen i kommunen Köpa grön el Grönt elavtal för kommunen Investera i vindkraft Uppmuntra till/hjälpa till/stötta solceller i byarna Solceller + lagring för toppar och minska kostnaden Byt fordon till eldrivna Hetvattenturbin Bygg bort oljeanvändningen 100% bioenergi Elproduktion på nya sätt

Kommunikation	Öka synligheten av energi- och klimatrådgivningen – både kommunala och energikontoren Påverka invånarna att satsa på solceller och elbilar Skapa incitament för ÄEAB och ÄFAB att arbeta med minskad användning av energi (effektivisering) och förnybar energi Erbjuda villaägare att ansluta sig till fjärrvärmenätet – gap av villor längs befintligt nät – kampanj och information
----------------------	--

Prioritering

Bygga bort direktel – konvertera kommunala fastigheter till fjärrvärme – 4p

Ta fram en underhållsplan för fastigheterna som inkluderar effektivisering – 3p

Öka synligheten av energi- och klimatrådgivningen: kommunala och energikontoren – 2p

Minska bortfallet i fjärrvärmeleveransnätet – 2p

Bygg bort oljeanvändningen – 2p

Utforma den strategiska lokalförsörjningsplanen så att den stöttar effektiviseringsmålet – 1p

Yteffektivisera – 1p

Översyn VVX (större kunder) – 1p

Investera i solenergi – 1p

Ökad elproduktion i värmeverket – 1p

Transporter

Område	Förslag på lösningar
Effektivisering	Ta reda på hur transporterna skulle kunna effektiviseras Inhämta data – hur nyttjas bilarna, hur långt går de Bilpool som ersätter bilar som inte används dagligen Minska antalet fordon Skapa förutsättningar för att använda andra fordon Fordonssamordning i kommunen Avtal/lösningar för direktleverans Logistik/transportlösningar med externa partners Transport/logistiksystem för mernyttjande Kravställning på UE/upphandlingar Strukturella förändringar som minskar behov Premiera användandet av andra fordon Nya fordonsriktlinjer i kommunen – avtal som följer riktlinjerna Drönarleveranser
Teknik finns	Elbilar – behovsanpassade avrop Gör en plan för hur dessa fordon ska bytas ut mot eldrift Koordinera planen med utbyggnaden av laddinfrastruktur Använd drönare, elcyklar, elmopeder där det går Anpassade leasingavtal för elbilar Laddinfrastruktur – vems uppdrag? Laddinfrastruktur centralt/byar – parkeringar/garage/carportar
Teknik saknas	Utvärdera läget för de fordon som används vid sophämtning och renhållning av vägar och gator Gör en plan för hur ni ska hantera sophämtning och renhållning av vägar och gator – upphandlingsmässigt

	Utred hur långt tekniken har kommit för dessa fordon Ta reda på hur många fordon som finns Använd biodrivmedel i tunga fordon Upphandling/inköp – entreprenader, vinter, biobränsle, renhållning Elektrifiera personbilar och mindre arbetsbilar Ekonomiska jämförelser – leasing/drift, diesel/bensin – el/laddhybrid Byta till laddhybrid/bensin – steg 1 Byta till elbilar – steg 2
Övrigt	Transporter inom renhållning, även VA ökar om vi blir fler Materialåtervinning – sandning Ökat återbruk/återvinning lokalt

Prioritering

Transport/logistiksystem för mernyttjande – 2p

Gör en plan för hur dessa fordon ska bytas ut mot eldrift – 2p

Koordinera planen med utbyggnaden av laddinfrastruktur – 2p

Ta reda på hur transporterna skulle kunna effektiviseras – 1p

Bilpool som ersätter bilar som inte används dagligen – 1p

Utred hur långt tekniken har kommit för dessa fordon – 1p

Gör en plan för hur ni ska hantera sophämtning och renhållning av vägar och gator – 1p

Laddinfrastruktur – vems uppdrag? – 1p

Elektrifiera personbilar och mindre arbetsbilar – 1p

Byggnation

Område	Förslag på lösningar
Utbildning	Utbildning av politiken för att ökad förståelse och insikt för tid, processer Utbilda politiker och tjänstemän i byggprocessen – vad som tar tid och vad som driver kostnaderna Politiken måste vara mer delaktig. De behöver se verkligheten Processen går rätt till men det ges för lite tid Information
Resurser	Anställa mer personal Sälja fastigheter inkl bostäder för att bygga nya bostäder Avsätta ekonomiska och personella resurser för underhåll Ingen nybyggnation – inte mer att underhålla Inte bygga mer av det marknaden/näringslivet ska/kan bygga t ex gym Hyra ut tomma lokaler – intäkt till underhåll/renovering
Underhåll	Ta fram en underhållsplan för den kommunala delen Tydlig underhållsplan med förankring – långsiktigt Underhållsplan för kommunala fastigheter Stegvis underhållsplan – inte köra fullt på komponentdelen få fler gjorda i första läget än några få fullt ut
Hållbarhets-kriterier	Utvärdera de hållbarhetsstandarder som finns – välja den bästa lösningen Tydliggöra vad livslängdskostnad innebär och vad det skulle ge Undersöka hur livslängdskostnaden ser ut generellt i kommunen t ex byggnader, lokaler – hur tänket och genomförandet är hos anställda/chefer Koppla ihop hållbarhetskriterier med livslängdskostnad

	Livscykelanalys (LCA) vid nybyggnation Hänsyn till ekosystemtjänster Väl formulerade hållbarhetskriterier – viktigt att de är bindande så att man inte struntar i det Material och utformning som är möjlig att återanvända när behov ändras Öka tillgängligheten vid både nybyggnation och renovering
Processer	ÄFAB prioriterar åtgärder, inte politiken eller de som skriker högst Utarbeta process för ombyggnation som innehåller tydliga tidsperspektiv Process för byggnation som inkluderar driften Tydliggöra roller i processen för ombyggnation – beställare/utförare Tid vid planering – tydliggöra att man måste ha framförhållning, regler Tid för planering av ombyggnation med bredare perspektiv än just nu Ekonomiavdelning involverade i processer – tillgängliga Synkronisera ombyggnation och underhållsplan Koppla ihop arbetet med lokalförsörjningsplanen med underhållsplan och process för ombyggnation Inventera, utvärdera och planera för behov av renovering, utbyte och nybyggnation eventuell uthyrning eller försäljning av lokal Internhyror – minskat lokalbehov, avyttring – mindre att underhålla Lokalansvarig med i beslut om bygg/renovering t ex göra ett rum till två/tre Långsiktighet/Helhetssyn Planera nya/ombyggnad av lokaler för samutnyttjande för att minska lokalytor dvs kostnader Nybyggnation med fokus på målgrupp ger mindre "breda" lösningar och då kanske billigare Opartisk bedömning – ingen dold agenda. Faktiskt behov ska styra vad som behöver renoveras, rivas/byggas

Prioritering

Utbildning av politiken för att ökad förståelse och insikt för tid, processer – 4 poäng

Tydlig underhållsplan för den kommunala delen med förankring – långsiktigt – 4 poäng

ÄFAB prioriterar åtgärder, inte politiken eller de som skriker högst – 2 poäng

Koppla ihop hållbarhetskriterier med livslängdskostnad – 2 poäng

Politiken måste vara mer delaktig – se hur verkligheten ser ut – 1 poäng

Avsätta ekonomiska och personella resurser för underhåll – 1 poäng

Utvärdera de hållbarhetsstandarder som finns – välja den bästa lösningen – 1 poäng

Livscykelanalys (LCA) vid nybyggnation – 1 poäng

Tydliggöra roller i processen för ombyggnation – beställare/utförare – 1 poäng

Koppla ihop lokalförsörjningsplanen/underhållsplan/process för ombyggnation – 1 poäng

Mat

Område	Förslag på lösningar
Svinn	Ta reda på vad som slängs Se över portionsstorlekarna inom vård & omsorg Hitta sätt att använda svinnet till annat (laga ny mat) Klimatlådan – minska buffésvinnet (på gång) Det ska inte bli något tallrikssvinn när man får ta mat själv Undersöka svinnet i hemtjänsten Mäta svinnet inom vård & omsorg Bättre framförhållning bl a specialkosten Bättre koll på svinnet Vikariepool Mer personal i köken Byta rätt till en som datumet håller på att gå ut på Portionsstorlek
Tallriken	Minska mejeriprodukterna – byta ut mot t ex havreprodukter Se över matsedeln – göra vegetariska rätter till en del av menyn Se över portionerna på tallrikarna Minska storleken på tallrikarna Minska antalet efterrätter t ex hemtjänsten – öka grönsakerna Grönsaker – sallad och kokta grönsaker tillbehör varje dag Mer produktionskök Mer personal i matsalen vid luncherna Implementera WWF:s Fisk- och köttguide vid köp av kött och fisk
Ursprung	Se över inköpen och vad som går att byta till EKO, gör en plan – växla över successivt Byt till svenska baljväxter Mer närodlad – vad räknas som det Mer vilt från länet Ta mer del av Nära mats arbete
Utbildning	Pedagogerna ska föregå med gott exempel Utbilda förskolelärarna i bäst-före resp sista förbrukningsdag Informera elever, pedagoger och föräldrar Workshop/utbildning för kökspersonal kring att arbeta med vegetariskt protein Skolan – besök hos lantbrukare + odling som en del av undervisningen Inkludera elever mer – hur fungerar matråden? Samarbete med skola/pedagoger för att förankra arbetet hos alla och inkludera alla
Upphandling	Eget avtal Undersöka kreativa upphandlingslösningar för att möjliggöra lokala inköp – direktupphandling?
Övrigt	Retursystem för matlådorna Kolla upp vilken plast det är i duniformarna Hitta alternativ till formar i plast

Prioritering

Samarbete med skola/pedagoger för att förankra arbetet hos alla och inkludera alla – 2 p

Se över matsedeln – göra vegetariska rätter till en del av menyn – 2p

Implementera WWF:s Fisk- och köttguide vid köp av kött och fisk – 2p

Se över inköpen och vad som går att byta till EKO, gör en plan – växla över successivt – 1p

Se över matsedeln – 1p

Hitta sätt att använda svinnet till annat (laga ny mat) – 1p

Mäta svinnet inom vård & omsorg – 1p

Portionsstorlek – 1p

Konsumtion

Område	Förslag på lösningar
IT	Gemensamma verksamhetssystem (även mellan kommuner) Koll på prylarna internt – mobiler, datorer (register/administration) BYOD – Bring Your Own Device totalt Rutiner för förbrukning (möss, headset, tangentbord) Stationära datorer håller bättre – lättare att repa och uppdatera Kräva bättre förpackningar Hållbar omsättningsplan – datorer, telefoner, tillbehör Systemgenomgång – mindre antal system Intern affärsmodell – relationen IT/verksamhet, tydlighet/likformighet Elkablar Återtagsavtal leverantör – livscykelåtagande/kravställning Skänka direkt till återvinningsmarknaden MDM – hantering mobiler/plattor Fler molnlösningar Avtalssignering elevdatorer Tillsyn via distans Hantering MFP/skrivare inkl förbrukning (minska utskrifter) Anpassa rutiner utifrån resurseffektiv strömförbrukning – strömspar? Differentierade krav/behov – balansera och precisera i verksamheten Bättre tillbehör (livslängd) Reparera mera Mobiltelefonbidrag för de som har egen mobil Digitalisera inte i onödan Leasa datorer Solceller 4-dagars arbetsvecka Leasingbilarna Temperaturreglering kommunhuset Lokalöversyn
Arbetskläder	Ta reda på vilket material som finns i arbetskläderna Hitta arbetskläder som är gjorda av återvunnet material
Möbler	Skapa ett internt system för återbruk av möbler
Förbrukningsmaterial	Hantering MFP/skrivare inkl förbrukning (minska utskrifter) Skrivare Toner och papper
Engångsmaterial i plast	Informera om förändringen i lagstiftningen Fasa ut plastformar, lock och plastfilm

Prioritering

Gemensamma verksamhetssystem – 7p

BYOD – Bring Your Own Device totalt – 6p

Byta ut delar i datorn – 5p
 Rutiner för förbrukning (möss, headset, tangentbord) – 3p
 Stationära datorer håller bättre – lättare att repa och uppdatera – 3p
 Koll på prylarna internt (register/administration) – 2p
 Kräva bättre förpackningar – 2p
 Hållbar omsättningsplan – datorer, telefoner, tillbehör – 1p
 Systemgenomgång – 1p
 Intern affärsmodell – relationen IT/verksamhet, tydlighet/likformighet – 1p
 Elkablar – 1p
 Solceller – 2p
 4-dagars arbetsvecka – 1p
 Leasingbilarna – 1p

Vatten och avlopp

Område	Förslag på lösningar
Avloppskapacitet	Förstudie reningsverk – hitta den bästa lösningen (inkludera fosfor och andra kända krav), lokalisering, pumpa in från byarna, avveckla småverk
Fosfor	Utreda rening och utvinning av fosfor/kväve vid verk Förbränning av avloppsslam – var? Hantering av medicinrester i avloppsslam Förbränning av slam – gödsel skog/matjord – vilka tekniker finns Ta reda på vilka lösningar som finns (förstudie) Gör en plan för återvinning av fosfor
Ledningsnät	Ta fram en plan för upprustning av ledningsnätet (risk/kostnad) Ta fram en 10-årsplan för reinvestering i ledningarna Öka takten av utbyte Byta på rätt ställe Samordning Gata/VA
VF-plan	Identifiera vilka risker som finns kopplat till vattenförsörjningen & klimatförändringarna Utforma en plan baserat på de risker ni identifierar Reservvattentäkt som del i VF-planen Förbereda för vattenbrist Ett stort vattenverk – ledningar till byarna? Minskning av vattenförbrukning – mål? Anpassning till nya krav på dricksvatten
Dagvatten	Plan för hantering av dagvatten Implementera de föreslagna åtgärderna i snö- och dagvattenstrategin (är det något som saknas) Upprätta en taxa Plan för system man ska använda

Prioritering

Förstudie reningsverk – hitta den bästa lösningen – 3 p
 Utred rening och utvinning av fosfor/kväve vid verk – 2p
 Ta fram en plan för upprustning av ledningsnätet (risk/kostnad) – 2p

Identifiera vilka risker som finns kopplat till vattenförsörjningen & klimatförändringarna – 2p

Samordning Gata/VA – 1p

Plan för hantering av dagvatten – 1p

Minskning av vattenförbrukning – mål? – 1p

Medarbetare

Område	Förslag på lösningar
Enkäten	Metod – resultat: Mod/mätning/åtgärder Jobba aktivt med resultatet från medarbetarenkäten Medarbetarenkät i alla nivåer – fokusområden & handlingsplaner Lyft upp fokusområden som verksamheterna ska jobba med Få resultatet i procent för att lättare kunna jobba med resultatet Ändra frågan om trakasserier så att den blir personlig – Har du varit utsatt för trakasserier: JA/NEJ Lägg till frågan om rekommendationsgrad i nästa enkät
Policy	Se över vilka policy & riktlinjer som finns, värdera vad som är viktigt Policy för utbildning och kompetens Riktlinjer för rekrytering som minskar risken för diskriminering Ledarskapspolicy Medarbetarpolicy – vad kommunen förväntar sig av alla medarbetare Mindre policy och mer verkstad
Utveckling	Kompetenstrappa – rätt kompetens gör rätt arbetsuppgifter Rätt person på rätt arbetsuppgift Fånga utvecklingsmöjligheter Karriärsteg
Ledarskap	Chefs/ledarprogram Chefers belastning – hur många underställda/ansvarsområden Renodla läraruppdraget Höja statusen för chefer Mentorskap för oerfarna chefer Intern/individuell chefsutveckling Intern chefsrekrytering (chefsutvecklingsprogram) Feedback ledarskap – medarbetare ger feedback till närmaste chef (inte bara i medarbetarenkäten) Ledarskap med tillit till medarbetarna
Hälsa	Öka kunskapen kring trakasserier och diskriminering hos chefer och medarbetare Hälsoprogram som friskvård Färre barn/elever i grupperna (fsk/grundskola) Tid för planering (gemensam och egen) Tydliggöra gemensamt ansvar för AT/AG för ATs hälsa och sjukfrånvaro Arbetsrotation Hälsosamtal Tydliga/kända förväntningar på medarbetarna
Övrigt	Ambassadör/förebild Lyfta fram/realisera/stimulera – definiera

Prioritering

Chefs/ledarprogram – 4p

Rätt person på rätt arbetsuppgift – 3p

Jobba aktivt med resultatet från medarbetarenkäten – 2p

Se över vilka policy & riktlinjer som finns, värdera vad som är viktigt – 2p

Intern/individuell chefsutveckling – 2p

Öka kunskapen kring trakasserier och diskriminering hos chefer och medarbetare – 2p

Hälsosamtal – 2p

Medarbetarenkät i alla nivåer – fokusområden & handlingsplaner – 1p

Chefers belastning – hur många underställda/ansvarsområden – 1p

Tydliga/kända förväntningar på medarbetarna – 1 p

Medborgare – mötesplatser

Område	Förslag på lösningar
Ishallen	En annan lösning för vatten än kranvatten Ny ismaskin Avfuktare i ishallen Omklädningsrum för damer Gemensamma låneskridskor
Parker	Ta vara på spolvatten från vattenverket för att förbättra vattenkvaliteten i Lomtjärnen Anlägga en lekpark i Filadelfiaparken
Camping	Vad vill kommunen med campingarna – besluta och genomför Marknadsföra Selholmen och Kanis Vad skulle man kunna göra med Selholmens dansloge
Storforsen	Hur tänker kommunen kring Storforsen?
Simhallen	Hur ska kommunen realisera visionen för simhallen
Sporthallarna	Bokningssystem för sporthallarna Taggsystem i Vidsel och Korsträsk
Ridskolan	Dammbekämpning med annat än kranvatten
Vidsels bibliotek	Flytta biblioteket till bildsalen i markplan för ökad tillgänglighet

Näringsliv

Område	Förslag på lösningar
Kommunikation	Marknadsföring Attraktiva arbetsgivare, arbetsgivarvarumärke Föregå med gott exempel (kommunen) Bli bättre på information Skapa bra budskap att kommunicera enhetligt
Utbildning	Utbildning i anbudskompetens Upphandlingskompetens Kompetensutveckling inom relevanta områden Näringslivet behöver förstå vikten av hållbarhet Arbeta med jämställdhet, attityder etc Utbildning – korta och långa Utbilda företag i affärskompetens

Samverkan	CHARM – Foodlab Universitet aktiva i samhället, kunniga forskare, arbetstillfällen Areella näringar som grund för producerande företag Mer resurser för att bättre kunna ta tillvara på olika samverkansforum Stärka samverkan med skola/näringsliv Kontakter t ex Handelskammaren Ännu mer samverkan – koppling till LTU Mer samverkan med skolan Skapa positiva kluster ex bransch Främja företagskluster Näringslivsprogram som bidrar till att företag kan växa och att det finns ett forum för dialog Dialog – möten Samverka ännu mer med företagsorganisationer
Resurser	Tillgänglighet – lokaler Ge möjlighet genom mark/planer Stödja kommunal export Satsa på superentreprenörerna Stimulera kvinnor till företag Satsa på kultur, teater mm
Undersök	Inventera kompetensbehov matchning med utbildning Inventera kompetens och behov Kolla upp andelen kvinnliga/manliga egenföretagare relativt bransch Analysera utbildning kvinnor/män – vilka stannar/vilka flyttar? Analysera in- och utflyttning – varför? Styrelse i företag
Övrigt	Vara lyhörda, lyssna av behov Fokusera bransch Attraktiva män

Prioritering

Marknadsföring – 4p

Kompetensutveckling inom relevanta områden – 2p

Stärka samverkan med skola/näringsliv – 2p

Analysera in- och utflyttning – varför? – 2p

Inventera kompetens och behov – 2p

Föregå med gott exempel (kommunen) – 1p

Arbeta med jämställdhet, attityder etc – 1p

Areella näringar som grund för producerande företag – 1p

Tillgänglighet – lokaler – 1p

Stödja kommunal export – 1p

Styrelse i företag – 1p

Skapa positiva kluster ex bransch – 1p

Satsa på superentreprenörerna – 1p